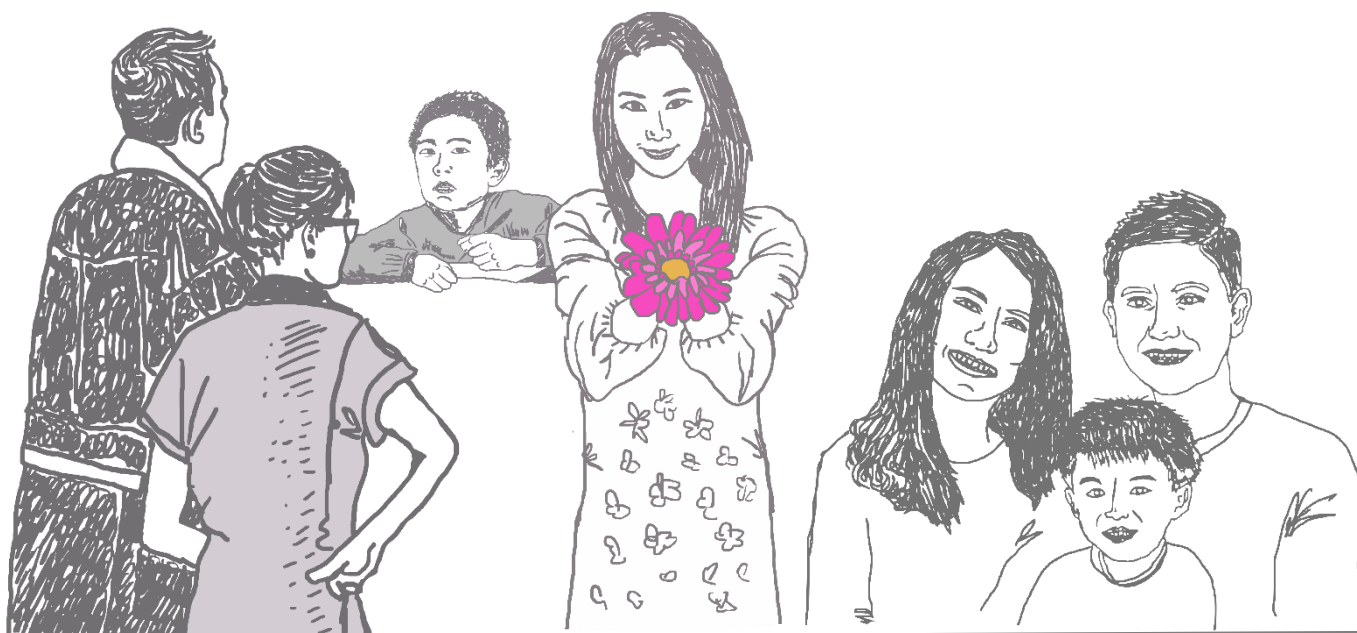

Spolufinancováno
Evropskou unií

Metodika mentoringu a aktivizačních aktivit pro práci s vietnamskými rodinami

Mgr. Jiří Kocourek & Mgr. Šárka Martínková

Vyhotoveno v rámci KA3 projektu „Nová forma podpory vietnamských rodičů s dětmi“, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_017/0001409, spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu plus a státního rozpočtu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus.

© **South East Asia – liaison, z. s.**

Toto dílo: „Metodika mentoringu a aktivizačních aktivit pro práci s vietnamskými rodinami“, je licencováno pod licencí Creative Commons CC BY-SA 4.0. Licenční podmínky navštivte na adrese [CC BY-SA 4.0 Právní ujednání](#) / [Uved'te původ-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#) / [Creative Commons](#).“

**South
East
Asia
–
liaison**

Preambule

Tato metodika vznikla na základě dlouholetých zkušeností organizace SEA-liaison, z. s. (dříve o. s. Klub Hanoi) s podporou vietnamských rodin při jejich začleňování do české společnosti. Navazuje na řadu předchozích projektů a aktivit, v jejichž rámci byly postupně rozvíjeny a ověřovány různé formy podpory – od tlumočení a překladů přes interkulturní práci, poradenství a mediaci, až po podporu vzdělávání dětí a posilování rodičovských kompetencí.

Dlouhodobá práce s rodinami postupně ukázala, že samotné poskytování informací nebo jednorázové intervence nejsou v řadě případů dostačující. Zatímco některé situace lze vyřešit prostřednictvím odborné konzultace či zprostředkování komunikace s institucemi, jiné vyžadují dlouhodobější podporu, budování důvěry a postupné osvojování nových dovedností. Právě tato zkušenost vedla k hledání přístupů, které by umožňovaly systematickou práci s rodinami v delším časovém horizontu a podporovaly skutečnou změnu v každodenním fungování rodiny.

Výsledkem tohoto vývoje je metodický přístup, který propojuje osvědčené nástroje interkulturní práce s principy mentoringu, koučinku a aktivizačních aktivit. Jeho cílem není pouze řešení jednotlivých problémů, ale také posilování schopností rodičů samostatně zvládat náročné situace, podporovat vzdělávání svých dětí a aktivně se orientovat v prostředí české společnosti.

Metodika reaguje na potřeby rodin, které se často pohybují mezi dvěma kulturními prostředními a současně čelí jazykovým, sociálním i vzdělávacím bariérám. Vychází z přesvědčení, že podpora integrace není jednorázovým aktem, ale dlouhodobým procesem, který vyžaduje spolupráci rodin, škol, poradenských zařízení, sociálních pracovníků, samosprávy i dalších odborníků. Významnou součástí popsaného přístupu je proto také síťování služeb a vytváření funkční spolupráce mezi jednotlivými aktéry.

Předkládaný text nepředstavuje pouze soubor doporučených postupů, ale především shrnutí zkušeností získaných při přímé práci s rodinami, dětmi, mentory i spolupracujícími institucemi. Popsané postupy byly průběžně ověřovány v praxi a dále rozvíjeny na základě zkušeností odborných garantů, mentorů i samotných klientů. Metodika proto zachycuje nejen jednotlivé nástroje a aktivity, ale také principy, na kterých stojí – důraz na individuální přístup, respekt k odlišným životním zkušenostem, aktivní zapojení klientů a flexibilní přizpůsobování podpory jejich aktuálním potřebám.

Významnou součástí programu je také systematická příprava mentorů. Metodika vychází z poznání, že kvalitní mentoring nelze budovat pouze na motivaci a dobré vůli, ale vyžaduje odborné vzdělávání, průběžnou podporu, supervizi, sdílení zkušeností a reflexi vlastní práce. Právě propojení vzdělávání, praktické zkušenosti a odborné reflexe představuje jeden z pilířů celého programu.

Předkládaný dokument je určen organizacím, odborníkům i dalším zájemcům, kteří pracují s rodinami s migrační zkušeností nebo hledají inspiraci pro rozvoj dlouhodobých podpůrných

programů. Nepředkládá univerzální návod použitelný ve všech situacích, ale nabízí soubor principů, postupů a příkladů dobré praxe ověřených v reálném prostředí. Jeho ambicí je přispět k rozvoji služeb podporujících sociální začleňování, vzdělávání, rodičovské kompetence a mezigenerační porozumění.

Autentické výroky rodičů a dětí z evaluačních dotazníků aktivizačních aktivit:

„Dozvěděl jsem se víc věcí od svého dítěte, dozvěděl jsem se, co si o mně myslí – nikdy mě nenapadlo se na to ptát. Cítím, že máme k sobě blíž. Dokázali jsme daleko lépe vyjádřit své pocity a více vnímat - naslouchat svému dítěti.“

„Naučila jsem se, jak s dcerou číst knihu pro rozšíření slovní zásoby. Naučila jsem se, jak se učit slovní zásobu díky kartičkám s názvy věcí kolem nás. Naučila jsem se způsob, jak s dcerou více porozumět názvům věcí, které vidíme, když jdeme po ulici.“

„Nejvíce se mi líbilo dělat s mámou.“

„Úplně nová zkušenost byla pro mě diskuse se synem.“

„Mohla jsem se něco naučit a umíme s dítětem více nových slov. Zjistila jsem, že trávit více času s dítětem a rodinou je podstatné!“

„Myslím, že bych měla věnovat dceři více času.“

„Jo, fakt si mě váží? Já jsem si myslel, že tátů jenom zklamávám.“

„Porozuměla jsem, že není nutné spěchat. Existuje způsob, jak může syn rychleji porozumět učivu, a bez nátlaku.“

„Cítila jsem se skvěle, když jsem mohla sedět, poslouchat a sledovat paní učitelku, jak učí mého syna, společně s pomocí tlumočnice. Líbil se mi způsob, jakým paní učitelka učila a hrála si s mým synem“.

„Byl jsem překvapen, že si mám se synem aktivně hrát a ne ho nechat, aby si hrál sám. Nejvíce se mi líbilo, že když si hrál s paní učitelkou, také jsem byl vtažen do hry.“

„Jet s celou rodinou někam na výlet byla pro mě nová zkušenost. Poznal jsem smysl takového společného času.“

„Mohla bych tady mamce napsat dopis, že jí odpouštím?“

„Vidím, že jsme nakonec udělali dobře, že jsme přijeli do ČR, kde se o syna odborně a dobře postarají. Moc jsem se tady naučila také o péči o děti a jejich vzdělávání.“

Obsah

1. Úvod a kontext programu	5
2. Mentoring: základní ukotvení	7
3. Program mentoringové podpory rodin s migrační zkušeností	11
4. Cílové skupiny a jejich role v programu	13
4.1 Cílová skupina CS1 – rodiče a děti.....	14
Zapojení a výběr CS1	14
Podmínky zapojení a ukončení spolupráce s CS1	15
4.2. Cílová skupina CS2 – mentoři	15
Zapojení a výběr CS2	16
5. Metodika práce s klienty	16
Rozvoj vybraných technik poskytovaných služeb	17
Nastavení smysluplné strategie realizace mentoringu	18
Rozšíření potenciálu týmu.....	18
Zintenzivnění a nové formy spolupráce s aktéry	19
Motivace a zapojení klientů	20
Práce s klienty a mentory v krizových a nouzových situacích.....	21
Dokumentace a nástroje práce s klientem	21
6. Vzdělávání mentorů	22
Kritéria výběru mentorů.....	23
Obsah a zaměření vzdělávání.....	25
Individuální podpora mentorů v rámci programu	25
Systém vzdělávání a rozvoje osobního potenciálu mentorů	26
Propojení vzdělávání s praxí.....	30
Role mentorů v programu.....	30
Přínosy vzdělávacího programu	30
7. Aktivizační aktivity	31
Východiska a smysl aktivizačních aktivit	31
Představení aktivit.....	32

Aktivizační aktivita AA1 – interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě 1+1	33
Aktivizační aktivita A1/D – verze DORT pro rodiče a mladší dítě	40
Aktivizační aktivita A1/P – verze rodič + další dítě (sourozenec).....	42
Aktivizační aktivita A1/2 – verze pro rodiče a stejné dítě podruhé.....	46
Aktivizační aktivita AA2 – výlety	50
Aktivizační aktivita AA3 – domácí příprava rodiče s dítětem do školy	56
Aktivizační aktivita AA4 – sdílené skupiny	63
Aktivizační aktivita AA5 - interaktivní konzultace	65
8. Evaluace programu.....	67
9. Řízení programu a týmová spolupráce	70
Řízení programu	70
Porady týmu a intervize	73
Odborná garance programu.....	74
Kapacita a organizační zajištění programu	75
Synergie s dalšími programy organizace.....	76
10. Metodika mentoringu v praxi programu	76
11. Monitoring, dokumentace a kontrolní mechanismy	78
Evidence činností a vykazování práce	78
Kontrolní mechanismy programu	79
Sledování indikátorů a evidence podpory	79
12. Komunikace, publicita a advocacy.....	80
13. Udržitelnost a šíření programu.....	82
14. Závěr	84
Literatura, studijní materiály aj.	85

1. Úvod a kontext programu

Program mentoringové podpory rodin s migrační zkušeností vznikl na základě dlouhodobé praxe organizace při práci s rodinami, především z vietnamské komunity. Organizace se této oblasti věnuje kontinuálně od roku 2017 a navazuje na zkušenosti členů týmu sahající ještě dále do minulosti. V průběhu této praxe se postupně rozvíjely různé formy podpory, zejména tlumočení, překlady, odborné konzultace, interkulturní asistence a mediace, které dodnes tvoří základní rámec poskytovaných služeb.

Tyto služby umožňují reagovat na široké spektrum situací, se kterými se rodiny setkávají – od komunikace se školou a dalšími institucemi přes řešení vzdělávacích obtíží dětí až po náročné rodinné či sociálně-právní situace. Postupně se však ukazovalo, že v některých případech naráží jejich efektivita na své limity. Zejména tam, kde je potřeba hlubší změna v rodinném fungování, ve vztazích nebo v přístupu rodičů k dětem, kde samotné předávání informací či jednorázové intervence nevedou k dostatečné změně.

Zkušenosti z praxe ukázaly, že část rodičů nemá k dispozici vlastní pozitivní zkušenosti, o které by se mohla při výchově opřít. Objevuje se nejistota v rodičovské roli, nízká míra sebedůvěry v oblasti výchovy i obtíž při hledání způsobů, jak s dítětem trávit čas smysluplně. Společně trávený čas přitom nemusí být vnímán jako důležitý nebo přínosný, případně chybí zkušenost, která by jeho význam potvrzovala. V těchto situacích se ukazuje, že samotná rada nebo doporučení nemají dostatečný dopad, pokud nejsou podpořeny vlastní zkušeností klienta.

Na základě těchto zjištění se postupně formoval přístup, který kombinuje odborné služby s dlouhodobější podporou a důrazem na vlastní prožitek klienta. Klíčovým prvkem se stal mentoring jako zastřešující rámec práce, který umožňuje flexibilně reagovat na potřeby klienta, pracovat s ním v delším časovém horizontu a propojovat různé typy intervencí podle aktuálních potřeb. Mentoring zde není chápán jako izolovaná metoda, ale jako způsob uvažování o práci s klientem, který propojuje poradenství, edukaci, podporu i facilitaci změny.

Současně byly do programu zařazeny aktivizační aktivity, které reagují na potřebu pracovat nejen na úrovni informací, ale především na úrovni zkušenosti. Tyto aktivity vytvářejí strukturovaný prostor pro společný čas rodičů a dětí, umožňují zažít pozitivní interakci a otevírají nové možnosti vnímání vztahu. V kombinaci s následnou reflexí se stávají důležitým nástrojem pro podporu změny v rodinném fungování.

Program je tak koncipován jako komplexní systém podpory, který propojuje přímou práci s klienty (CS1 – rodiče a děti) s rozvojem mentorů (CS2), kteří se postupně zapojují do poskytování služeb. Tím dochází nejen k posilování kapacity programu, ale také k vytváření udržitelného modelu podpory, který může reagovat na dlouhodobé potřeby cílové skupiny.

Důležitou součástí programu je spolupráce s dalšími aktéry, kteří vstupují do práce s klienty – zejména školami, poradenskými zařízeními, orgány sociálně-právní ochrany dětí, neziskovými organizacemi a dalšími institucemi. Tato spolupráce nevzniká formálně, ale na základě konkrétních potřeb v jednotlivých případech. Program tak funguje jako propojovací prvek mezi

rodinou a institucemi a zároveň přispívá k hledání efektivnějších způsobů komunikace a spolupráce.

Metodika programu vychází z interdisciplinárního přístupu, který kombinuje poznatky sociální práce, pedagogiky, psychologie, interkulturní komunikace a mediace. Významnou roli zde hraje také jazykový a kulturní kontext klientů, který je zohledňován ve všech fázích práce – od prvního kontaktu až po dlouhodobé vedení případu. Interkulturní pracovníci a další odborníci zde působí nejen jako zprostředkovatelé komunikace, ale také jako průvodci v procesu porozumění a změny.

Součástí programu je rovněž systematická práce s dokumentací, evaluací a řízením kvality poskytovaných služeb. Jednotlivé aktivity jsou průběžně sledovány, vyhodnocovány a upravovány na základě zkušeností z praxe. Důraz je kladen na sdílení zkušeností v rámci týmu, intervize a supervize, které umožňují reflektovat jednotlivé případy i celkové směřování programu.

Program se zároveň neustále vyvíjí v reakci na potřeby klientů, kapacity týmu i širší společenský kontext. Postupně dochází k jeho rozšiřování do dalších lokalit a k zapojování nových aktérů. Součástí tohoto vývoje je také hledání udržitelného modelu financování a způsobů, jak zajistit kontinuitu služeb i mimo rámec jednotlivých projektů.

Tato metodika shrnuje zkušenosti získané při realizaci programu a popisuje jednotlivé jeho složky – od vymezení mentoringu, přes práci s cílovými skupinami, metodiku práce s klienty, aktivizační aktivity, vzdělávání mentorů, spolupráci s aktéry, až po řízení, evaluaci a udržitelnost programu. Jejím cílem není pouze popsat realizovaný projekt, ale nabídnout ucelený přístup, který může sloužit jako inspirace pro práci s obdobnými cílovými skupinami v jiných kontextech.

2. Mentoring: základní ukotvení

V oblastech poskytování podpory druhým se čím dál častěji objevuje pojem „mentoring“. Postupně proniká do různých oblastí – od projektů zaměřených na resocializaci osob ve výkonu trestu (např. [projekty organizace Volonté](#)), přes školství a dobrovolnictví (např. projekty v rámci organizace [Národní asociace dobrovolnictví](#)), až po soukromou sféru.

V naší organizaci poskytujeme cílenou podporu rodinám, které řeší různé situace spojené s výchovou dětí a jejich vzděláváním, bezmála deset let. Tato podpora probíhá v úzké spolupráci s dalšími institucemi, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogická centra, OSPOD, školní poradenská pracoviště (preventisté, speciální a sociální pedagogové, psychologové, výchovní poradci aj.).

Postupně, jak jsme pronikali do praktického fungování vztahů mezi rodinami a školami, docházelo také k profesionalizaci našich intervencí. Rozvíjeli jsme oblasti tlumočení, interkulturní asistence, interkulturní mediace i facilitace odborných konzultací za přítomnosti mediátora.

V průběhu času se zároveň vyprofilovala skupina rodin, které naši podporu využívaly dlouhodobě – v některých případech až sedm let. Tato zkušenost nás opakovaně vedla k zamyšlení nad efektivitou naší práce i nad fungováním systému podpory rodin v České republice jako celku.

Potřeba dlouhodobé a systematické podpory

Je zřejmé, že prostor pro změnu existuje na všech stranách – u rodičů a dětí, u nás jako poskytovatelů podpory i u odborných institucí. Z našeho pohledu, opřené mimo jiné o sociologické vnímání situace, je klíčové posouvat kvalitu vzájemné interakce mezi rodinou a systémem tak, aby vedla ke skutečnému zlepšení situace.

Součástí těchto úvah bylo také hledání způsobu, jak z dlouhodobé podpory vytvořit strukturovaný a řízený program. Cílem je, aby efektivita intervencí nebyla závislá pouze na jednotlivých, často krátkodobých zakázkách, ale aby vycházela i z dlouhodobé strategie práce s rodinou.

Takový přístup klade zároveň nároky na duševní hygienu interkulturních pracovníků. Dlouhodobé intervence totiž často přinášejí jen postupné a někdy velmi malé změny, které jsou navíc limitovány potenciálem klientů. Otázkou zůstává, do jaké míry je každý z nás ochoten a schopen měnit své základní životní postoje tak, aby vedly k výraznému zlepšení vlastní situace. Pro mnoho klientů jde o témata, se kterými se dosud vůbec nesetkali.

Volba přístupu a odborných metod

V této souvislosti se nabízí otázka, jaký typ odborné podpory je pro takto dlouhodobou práci nejvhodnější, jaké metody volit a jak nastavit spolupráci tak, aby překážky bylo možné překonávat systematicky a s reálnou šancí na pozitivní změnu.

Jako relevantní se v této souvislosti ukazují **různé přístupy** – poradenství, koučink, supervize, sociální práce, mediace, facilitace, terapie a mentoring. V praxi se při práci s klienty přirozeně uplatňují prvky všech těchto přístupů. Pro naši práci je však zásadní jejich využití v kontextu dlouhodobé spolupráce s rodinou.

Poradenství lze zjednodušeně chápat jako analýzu situace a předávání informací klientovi, který následně realizuje změnu na základě doporučení. U dlouhodobě spolupracujících rodin však často narážíme na to, že klienti doporučením plně nerozumí, nevidí jejich smysl nebo nemají kapacitu je převést do každodenního života. Dosah poradenství se tak v těchto případech omezuje spíše na dílčí, technické aspekty (např. kam a kdy se obrátit).

Supervize jako nástroj podpory sebezrovoje a duševní hygieny předpokládá určitou míru sebereflexe a motivace ke změně. U části klientů však tato výchozí připravenost chybí – klienti mohou být přesvědčeni, že situaci zvládají nejlépe, jak umí, a potřebu změny nevnímají.

Sociální práce směřuje k tomu, aby klient dosáhl takové úrovně v určité oblasti, která mu umožní využívat dostupné systémy a příležitosti srovnatelně s ostatními. Zaměřuje se zejména na posilování sociálního kapitálu, vzdělání a základních životních podmínek.

Facilitace a mediace jsou velmi užitečné nástroje pro podporu komunikace a řešení konfliktů. Samy o sobě však mají omezený dopad na dlouhodobou změnu návyků a každodenního fungování klientů.

Terapie představuje krátkodobou i dlouhodobou práci zaměřenou na osobní rozvoj. Ne vždy je však orientována na konkrétní praktické cíle a ne vždy dokáže plně zohlednit širší kontext klientova prostředí, pokud jej klient sám aktivně nepřináší.

Mentoring jako základní rámec programu

Koučink je přístup silně orientovaný na dosažení konkrétního cíle nebo výsledku. Naproti tomu **mentoring** se více zaměřuje na celkový rozvoj klienta, a to i v oblastech, které nejsou bezprostředně výkonově orientované. Oba přístupy pracují s provázením klienta, liší se však mírou direktivity a způsobem vedení.

V kontextu práce s rodinami, kde nejde primárně o profesní výkon, ale o každodenní fungování, vztahy a výchovu dětí, se jako vhodnější rámec ukazuje právě mentoring. V roli mentora se propojuje role průvodce, rádce, učitele i motivátora. Důležitým prvkem je zde také vzájemnost – včetně prvků tzv. **reverzního mentoringu**, kdy se učí nejen klient, ale i mentor.

Mentoring a koučink představují dva odlišné, ale vzájemně se doplňující přístupy k podpoře rozvoje. Jejich cílem je pomoci klientovi najít vhodnou cestu a využívat efektivní nástroje ke změně. Liší se však způsobem, jakým k tomuto cíli směřují. Mentor nabízí konkrétní postupy a sdílí zkušenosti, které může klient přímo využít. Kouč naopak pracuje s otázkami a podporuje klienta v tom, aby si vlastní řešení nacházel sám, často s důrazem na zvýšení výkonu.

Volba mezi mentoringem a koučinkem vždy závisí na konkrétní situaci, potřebách klienta, jeho potenciálu i fázi, ve které se nachází.

Praktické zaměření mentoringu v programu

Mentoring lze chápat jako proces, v němž zkušený odborník pomáhá klientovi osvojit si nové dovednosti a způsoby jednání. Ukazuje konkrétní postupy, jak řešit situace v každodenním životě. V našem případě se zaměřujeme zejména na oblast vzdělávání dětí, kvalitu rodinného života a společně trávený čas.

Prostřednictvím mentoringu podporujeme rodiče například v tom, aby:

- lépe zvládali školní přípravu dětí,
- dokázali včas reagovat na vznikající problémy,
- rozuměli tomu, co děti ve škole prožívají,
- posilovali vztahy v rodině a každodenní komunikaci.

Využití mentoringu představuje cestu, jak do každodenního života zavádět osvědčené a funkční postupy, které pomáhají zvládat náročné situace a podporují zdravý vývoj dětí i vztahů v rodině.

Průběh spolupráce a role mentora

Setkání s mentorem může být jednorázové, častěji však probíhá opakovaně. Rozsah spolupráce závisí na tom, jak komplexní dovednosti si klient potřebuje osvojit. Zatímco u jednodušších témat může stačit jedno setkání, u oblastí spojených s výchovou a vzděláváním dětí je obvykle potřeba dlouhodobější spolupráce, protože potřeby dětí se v čase proměňují.

Role mentora nespočívá pouze v předávání doporučení. Součástí mentoringu jsou i rozhovory zaměřené na každodenní fungování klienta – jeho návyky, způsoby komunikace, zkušenosti i obtíže. Mentor průběžně sleduje, jak klient nové dovednosti využívá v praxi, reflektuje s ním jeho zkušenost a podle toho upravuje další postup.

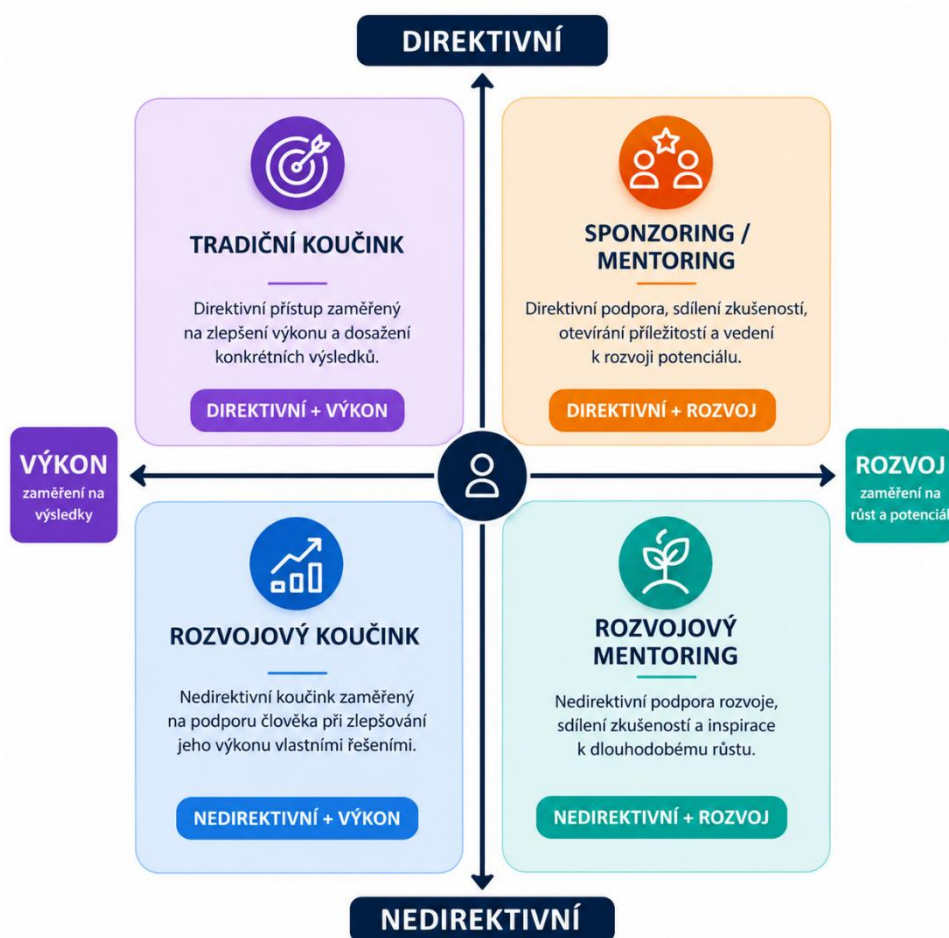
Konkrétní doporučení mohou být v řadě situací velmi užitečná. Pomáhají klientům zorientovat se, vědět, co a jak v konkrétní situaci udělat, a postupně si osvojovat nové způsoby jednání. Díky tomu mohou lépe zvládat například školní přípravu dětí, podporovat jejich vzdělávání a rozumět jejich potřebám.

Mentoring tak představuje systematickou cestu, jak se s podporou odborníka učit novým dovednostem a postupně je přenášet do každodenního života.

Mentoring v širším kontextu a role mentora v projektu

Podle Hodgsona je mentoring vhodným nástrojem v celé řadě oblastí – přispívá k vytváření pozitivní kultury organizace, podporuje rozvoj řízení, rozmanitost a inkluzi, usnadňuje nábor a zapracování nových pracovníků, přispívá k rozvoji zaměstnanců, jejich aktivizaci i dlouhodobému udržení.

Pro lepší porozumění vztahu mezi mentoringem a koučinkem lze využít model, který zachycuje míru direktivity a zaměření na výkon či rozvoj:

Tento model ukazuje, že mentoring i koučink se mohou pohybovat na škále mezi direktivním a nedirektivním přístupem a zároveň se liší důrazem na výkon či celkový rozvoj klienta. V praxi se tyto přístupy často prolínají a doplňují.

Zároveň si klademe otázku, do jaké míry mohou interkulturní pracovníci – limitováni svou profesní přípravou, životními zkušenostmi či věkem – vystupovat vůči klientům v roli mentorů. Řada z nich například ještě nemá vlastní rodinnou zkušenost, což může ovlivňovat jejich vnímání některých situací.

V této souvislosti je důležitý koncept tzv. reverzního mentoringu, o němž hovoří i Hodgson. Ten poukazuje na situace, kdy se role učícího a učeného se přirozeně obrací – například když mladší osoby pomáhají starším osvojit si nové technologie nebo orientovat se v současném prostředí.

V kontextu práce s migranty má tento princip zvláštní význam. Mladší osoby, které se rychleji orientují v nové kultuře, mohou být významnou oporou starším členům rodiny nebo nově příchozím. Mohou přispívat k lepšímu porozumění fungování společnosti, institucí i každodenního života, včetně oblastí týkajících se rodiny a vzdělávání.

Pozice „mentora“ v našem projektu proto nevychází z jednorozměrného chápání této role. Jedná se o propojení kompetencí interkulturního pracovníka (asistenta či mediátora), který je často vzdělán i v dalších společenskovedních oborech a který při dlouhodobé práci s klientem využívá především principy mentoringu.

Současně podle potřeby uplatňuje i další odborné dovednosti – například tlumočení, mediaci, facilitaci či prvky supervize. Výsledná podoba práce tak představuje integrovaný přístup, který reaguje na komplexnost situací, ve kterých se rodiny nacházejí.

3. Program mentoringové podpory rodin s migrační zkušeností

Na základě výše popsaných východisek, zejména principů mentoringu a zkušeností s dlouhodobou prací s rodinami, jsme vytvořili strukturovaný program mentoringové podpory. Ten reaguje na potřebu systematické, kontinuální a prakticky zaměřené práce s klienty.

Program vychází z přesvědčení, že změna v oblasti výchovy, vzdělávání a každodenního fungování rodiny nevzniká jednorázovým zásahem, ale postupným procesem. Tento proces vyžaduje čas, opakování, podporu a bezpečný prostor pro osvojování nových dovedností.

Cíl a zaměření programu

Cílem programu je poskytovat rodinám podporu, která je dlouhodobá, srozumitelná a přizpůsobená jejich konkrétní situaci. Důraz je kladen zejména na rozvoj schopností rodičů podporovat vzdělávání dětí, orientovat se v systému a posilovat každodenní fungování rodiny v kontextu života v České republice.

Program zároveň reflektuje zkušenost, že efektivní podpora nemůže být založena pouze na předávání informací. Klíčovou roli hraje aktivní provázení klienta, nácvik konkrétních dovedností a průběžná reflexe jejich uplatnění v praxi.

Mentoring zde představuje základní rámec práce, který je podle potřeby doplňován o další přístupy, zejména prvky poradenství, mediace, facilitace a sociální práce. Tento integrovaný přístup umožňuje pružně reagovat na komplexnost situací, ve kterých se rodiny nacházejí.

Program je koncipován jako dlouhodobý proces, jehož konkrétní podoba se přizpůsobuje potřebám rodiny a vývoji její situace. Nejedná se o pevně daný soubor kroků, ale o strukturovaný rámec, který umožňuje individuální přístup při zachování jasně definovaných principů a cílů.

Zaměření na vietnamské rodiny a odborné zázemí

Vietnam je pro řadu interkulturních pracovníků v naší organizaci přirozenou součástí jejich životní zkušenosti – někteří se v tomto prostředí narodili, jiní se s ním setkali během studií nebo prostřednictvím osobních vztahů. Díky tomu mají nejen pozitivní vztah k této zemi, ale především hlubší porozumění kulturnímu kontextu, ze kterého vietnamské rodiny vycházejí.

Tato zkušenost nám umožňuje lépe chápat, jak lidé z Vietnamu nahlízejí na život v České republice, jak přistupují k řešení různých situací, jaká mají očekávání a s jakými potřebami přicházejí. Právě tato kombinace osobní zkušenosti a odborného zázemí nás přirozeně vedla k rozvoji interkulturní práce zaměřené na vietnamské rodiny.

Naše práce se opírá také o zázemí společenských věd, zejména psychologie, pedagogiky, sociologie, antropologie a historie.

Vývoj a dosavadní aktivity

V počátcích jsme se v České republice zaměřovali především na tlumočení a tlumočené konzultace. Postupně jsme rozšířili činnost o interkulturní asistenci, tedy doprovázení klientů na úřady, do škol či zdravotnických zařízení. S rostoucím počtem vyškolených interkulturních pracovníků jsme začali posilovat spolupráci s dalšími institucemi, abychom zvýšili dopad naší práce.

Dalším krokem bylo zavedení kurzů českého jazyka vedených ve vietnamštině, nikoli pouze prostřednictvím češtiny. O tyto kurzy byl mimořádný zájem – počet uchazečů výrazně převyšoval kapacitu. Na základě této zkušenosti jsme vytvořili vlastní metodiku výuky češtiny se zohledněním mateřského jazyka účastníků (pracovně označenou jako A0). Tento přístup byl následně převzat i Ministerstvem vnitra ČR v rámci jazykového vzdělávání v integračních centrech pro cizince a uplatnil se i na některých vysokých školách.

Ve chvíli, kdy se do práce s vietnamskou komunitou začaly ve větší míře zapojovat i další organizace, zaměřili jsme se na oblast, která zůstávala relativně opomíjená – vzdělávání vietnamských dětí, přístup rodičů ke vzdělávání a vzájemná spolupráce mezi rodinami a institucemi v České republice.

Cílové skupiny a role mentorů

Konkrétně se program zaměřuje na dlouhodobou podporu při vytváření strategií seberozvoje a vzdělávání:

- rodin a dětí,
- odborníků pracujících s dětmi (např. učitelů, psychologů, lékařů či právníků).

Tuto roli naplňují interkulturní pracovníci, kteří v rámci programu vystupují jako mentoři a pracují s klienty dlouhodobě a systematicky.

Obsah a forma podpory

Podpora poskytovaná v rámci programu přesahuje běžné zakázky tlumočení či překladů. Je zaměřena na řešení komplexnějších sociálních a vzdělávacích situací, které vyžadují opakovanou spolupráci a aktivní zapojení klienta.

V praxi to znamená zejména:

- zvyšování orientace v životě v České republice,
- rozvoj dovedností potřebných pro každodenní rodinné fungování,
- posilování porozumění vzdělávacímu systému,
- rozvoj studijních návyků a podpory učení dětí.

Program není zaměřen na jednorázové řešení konkrétní situace, ale na dlouhodobou změnu postojů, návyků a strategií klientů. Tomu odpovídá i způsob práce s intervencemi, které jsou koncipovány jako součást širšího procesu podpory.

4. Cílové skupiny a jejich role v programu

Pro pochopení fungování programu je klíčové vymezit, kdo do něj vstupuje a jakou v něm zastává roli. Tato kapitola proto představuje jednotlivé cílové skupiny a jejich zapojení do programu.

Program pracuje se dvěma základními cílovými skupinami – klienty (CS1) a mentory (CS2). Klienti představují rodiny a jednotlivce (zejména z vietnamského kulturního prostředí), kteří využívají podporu programu a aktivně se zapojují do řešení svých situací. Mentoři jsou zájemci o zapojení do projektu, kteří v jeho rámci procházejí odbornou přípravou a postupně se zapojují do práce s klienty, které následně provázejí a podporují.

V rámci projektu je podpora poskytována ve větším rozsahu – program pracuje s několika stovkami klientů a s menším týmem mentorů, kteří po absolvování přípravy zajišťují individuální i skupinovou práci s rodinami.

4.1 Cílová skupina CS1 – rodiče a děti

Pokud jde o cílovou skupinu CS1, její aktivní zapojení přímo do realizace projektu je spíše omezené, což je dáno zejména zázemím a potenciálem dané skupiny. Přesto se i tato skupina spolupodílí na realizaci aktivit A2.

V rámci péče o klienty je v projektu kladen důraz na to, aby se aktivně podíleli na řešení svých situací, což až na výjimky činí. Standardně jsou klientům poskytovány následující služby:

- tlumočení
- překlady
- interkulturní asistence
- konzultace odborníků s tlumočením
- interkulturní mediace
- aktivizační aktivity
- dlouhodobé nastavení osobní podpory klienta / rodiny – mentoring (včetně prvků supervize a koučinku)

V rámci poskytovaných služeb jsou klienti zapojováni metodicky, například:

- účastí na poskytovaných službách
- při tlumočení je důsledně dbáno na to, aby klient hovořil sám za sebe
- při realizaci interkulturní práce nese klient odpovědnost za část či celek domluvených kroků
- klienti se aktivně zapojují do evaluace aktivit prostřednictvím vstupních a výstupních dotazníků, evaluačních anket organizace a hodnocení spolupráce
- klienti iniciovali vznik nové aktivizační aktivity – sdílené skupiny, kterou sami založili
- v rámci některých aktivit si klienti navzájem pomáhají například hlídáním dětí
- klienti plní také zadání na doma (např. příprava dětí do školy, plnění společného plánu s dětmi apod.)

Zapojení a výběr CS1

Klienti cílové skupiny CS1 vstupují do programu primárně dvěma způsoby – na základě vlastního zájmu nebo prostřednictvím spolupracujících aktérů (např. škol, poradenských zařízení či dalších institucí). Zájem o služby organizace je dlouhodobě vysoký a obvykle není nutné realizovat rozsáhlé náborové aktivity.

Pro podporu zapojení klientů jsou využívány zejména cílené informační nástroje, jako jsou letáky k jednotlivým aktivitám nebo přehledy poskytovaných služeb. Tyto materiály jsou distribuovány jak přímo klientům, tak prostřednictvím spolupracujících institucí, případně online (webové stránky, sociální sítě). V omezené míře jsou využívány také veřejné akce (např. semináře nebo osvětová setkání).

Do programu je zařazován široký okruh klientů, kteří řeší témata spojená s integrací, vzděláváním, rodinnou situací a výchovou dětí. V praxi se rozlišují dva základní typy zapojení klientů:

- **klienti zapojení na základě zakázky aktérů**, u nichž je realizována konkrétní služba bez širší intervence,
- **klienti s přiděleným garantem případu**, u nichž probíhá dlouhodobá a systematická práce zaměřená na řešení komplexnější situace.

Toto rozlišení umožňuje flexibilně reagovat na potřeby klientů i charakter jejich zakázky.

Podmínky zapojení a ukončení spolupráce reflektují charakter jejich účasti v programu.

Podmínky zapojení a ukončení spolupráce s CS1

V případě klientů není spolupráce vymezena pevně stanoveným „ukončením programu“, ale je posuzována individuálně podle naplnění zakázky. Klíčovým kritériem je zejména:

- dosažení nebo posun směrem k naplnění stanovených cílů,
- změna v řešené situaci (např. ve vztazích, vzdělávání či fungování rodiny),
- posílení schopnosti klienta zvládat situaci samostatně.

Spolupráce může být ukončena, přerušena nebo znovu navázána podle aktuálních potřeb klienta.

4.2. Cílová skupina CS2 – mentoři

Mentoři přicházejí jako zájemci o dané téma, přičemž je zjišťována jejich motivace vstupu do projektu, jejich profesní odborné zájmy a potenciál, znalosti a schopnosti. Na základě toho je představena nabídka celého projektu a rovněž také individuální nabídka pro danou situaci a danou osobu tak, aby co nejlépe a nejadekvátněji navazovala na očekávání mentora.

Mentorům jsou nabízeny následující aktivity:

- účast na kurzech tlumočení – mentorované tlumočení – tlumočení pro klienty (CS1)
- účast na vzdělávání týkajícím se interkulturní práce v projektu – mentorovaná IKP – interkulturní práce pro klienty
- účast na aktivním utváření programu vzdělávání projektu (mentoři sami volí další témata seminářů, jako byla například logopedie, psychiatrie ve VSR, vyhotovení soudního překladu v elektronické podobě apod.; zájem mentorů je zjišťován pravidelně i na intervizích)

- účast na aktivitách projektu jako pozorovatelé, což může vést k jejich následnému aktivnímu zapojení, získání potřebného vzdělání apod.
- aktivní podílení se na poskytování služeb klientům na základě podpisu DPP, a to v rámci své kvalifikace
- zapojení do aktivit pro odborníky a další aktéry, což umožňuje mentorům navazovat profesní kontakty a získávat příležitosti k další spolupráci, vzdělávání či zaměstnání
- podílení se na spoluutváření běhu projektu v rámci intervizí, supervizí i dalších forem komunikace s vedením projektu a odbornými garanty

Z výše uvedeného lze již nyní zmínit několik konkrétních přínosů spolupráce s mentory:

- jeden z mentorů získal pracovní místo ve školce
- dva mentoři se stali asistenty pro rodiče a děti s OMJ (ve dvou MŠ)
- mentoři si sami naplánovali vlastní program školení
- mentoři se aktivně podílejí na spoluutváření aktivizačních aktivit a jejich realizaci, zejména A1, A3, a dokonce organizují samostatně či v týmu i A2
- mentoři koordinují některé aktivity prostřednictvím komunikace s klienty a zadavateli služeb

Zapojení a výběr CS2

V případě mentorů jsou podmínky zapojení a postupu v programu stanoveny konkrétněji a souvisejí s jejich profesním rozvojem.

Pro získání role mentora juniora je požadováno:

- absolvování základního vzdělávacího programu,
- účast na dalších vzdělávacích aktivitách,
- zapojení do práce s klienty pod vedením mentora seniora,
- účast na intervizích a supervizích dle potřeby,
- aktivní zapojení do činností programu.

Splnění těchto podmínek umožňuje postupné zapojení do samostatné práce s klienty. Více o mentoringu a vzdělávání mentorů viz následující kapitoly.

5. Metodika práce s klienty

Na vymezení cílových skupin navazuje popis samotné práce s nimi. Tato kapitola popisuje metodický přístup k práci s klienty v rámci programu a vymezuje hlavní priority, principy a nástroje, které jsou při poskytování služeb využívány. Metodika vychází z dlouhodobých zkušeností organizace, reflektuje specifika práce s rodinami s migrační zkušeností a zároveň

reaguje na potřebu kombinovat různé formy podpory podle konkrétní situace klienta. Součástí kapitoly je také popis rozvoje týmu, podpory mentorů a spolupráce s dalšími aktéry.

Priority programu zahrnují jak rozvoj konkrétních metod práce s klienty, tak nastavení spolupráce, organizace a podpůrných mechanismů, které umožňují jejich efektivní realizaci.

Rozvoj vybraných technik poskytovaných služeb

Vzhledem k tomu, že jsme v projektu mohli pracovat s velmi zkušenými tlumočníky a interkulturními asistenty, znovu jsme pomocí náhledů a zpětných vazeb ověřovali kvalitu a efektivitu těchto dvou základních služeb. Zájem o aktivity projektu byl značný, a proto jsme pro realizaci tlumočení i interkulturní práce určili samostatné koordinátory, kteří zajišťovali organizaci zúčastněných (většinou tří stran: tlumočnický, klient – migrant, klient – instituce). Dlouhodobě považujeme instituce i migranty za rovnocenné klienty, což vyplývá jak z etických požadavků na tlumočnickou práci, tak z principů interkulturní práce. V rámci možností klientů vždy klademe důraz na to, aby klienti alespoň částečně přebírali odpovědnost za realizaci řešené aktivity.

Pokud jde o tlumočení, nebyly zjištěny žádné zásadní otázky k řešení. Zavedením koordinátora se však celá aktivita zpřehlednila a zefektivnila. Podařilo se také rozšířit tým tlumočnicků do dalších lokalit (Brno, Karlovy Vary, Ostrava) a do online prostředí.

Vzdělávání tlumočnicků a zájemců o tlumočení bylo posíleno interním vzděláváním v oblasti komunitního tlumočení a integrační slovní zásoby, které vedl Mgr. Jiří Kocourek. Aktivita byla koordinována také ve spolupráci s organizací Slovo 21. Na podzim roku 2025 bylo některým zájemcům umožněno absolvovat kurzy pro tlumočnické adaptačně-integrační kurzy organizace Slovo 21 a Ministerstva vnitra ČR.

Vzhledem k tomu, že mzdy v neziskovém a projektovém sektoru nedosahují běžné komerční úrovně, považujeme za důležité motivovat tlumočnický nejen pro práci v neziskovém sektoru, ale zároveň je komplexně vzdělávat i pro další profesní uplatnění. Díky tomu jsou ochotni s námi dlouhodobě spolupracovat – řada z nich působí v organizaci již od roku 2006.

Pokud jde o interkulturní práci, její metodiku jsme ověřovali v rámci intervizí týmu, individuálních konzultací a také prostřednictvím přednášek pro mentory. Byli určeni tři členové týmu, kteří zajišťovali metodické vedení mentorů v této oblasti. Všichni zároveň disponují kompetencemi pro realizaci interkulturní mediaci.

V oblasti dalších služeb byl výrazný zájem zejména o aktivizační aktivity A2 a A3. Naopak služby jako mediaci, mentoring, supervize a koučink nejsou v komunitě migrantů zatím běžně rozšířené. Tyto služby proto nabízíme spíše následně, pokud se v praxi ukáže jejich přínos pro řešení konkrétní situace. Otázkou do budoucna zůstává efektivnější způsob jejich prezentace – v současnosti jsou využívány letáky a přímé vysvětlení klientům.

Vývoj a ověřování nových technik

V rámci projektu jsme začali nově vyvíjet aktivizační aktivity. Jejich vývoj je podrobně popsán v kapitole Aktivizační aktivity.

Nastavení smysluplné strategie realizace mentoringu

Cílová skupina migrantů často nedokáže rozlišovat mezi jednotlivými typy služeb, jako jsou poradenství, mentoring, koučink či supervize. Mění se životní situace navíc vyžaduje jejich kombinaci, a to zejména s ohledem na potenciál klienta a jeho schopnost pracovat s tématem samostatně.

Někteří klienti tyto pojmy vůbec neznají a nedokáží si představit jejich přínos. Zkušený interkulturní pracovník či mediátor však dokáže odhadnout, které situace lze řešit jednorázově a které vyžadují dlouhodobou spolupráci. V případě dlouhodobé práce se s klientem pracuje na střednědobých či dlouhodobých cílech, případně i na životní strategii.

Tento přístup má pozitivní dopad na řešení situací – klient se orientuje na delší časový horizont, neočekává okamžité výsledky a zároveň si uvědomuje závažnost situace a potřebu vlastní aktivní účasti na jejím řešení.

Ačkoli v projektu používáme označení „mentoři“, v praxi dochází k přirozenému prolínání různých přístupů. V závislosti na kvalifikaci a zkušenostech pracovníků jsou využívány také aktivizační aktivity, supervize, koučink, mediace či facilitace.

Tento přístup jsme v organizaci dlouhodobě uplatňovali, aniž bychom jej explicitně definovali. Díky tomu si organizace vybudovala důvěru klientů i v řešení velmi náročných situací (např. odebrání dětí, rozvody, útoky, závažná onemocnění). Na základě těchto zkušeností jsme se rozhodli mentoring dále rozvíjet systematicky a vědomě.

Rozšíření potenciálu týmu

V rámci projektu došlo k významnému rozšíření působnosti týmu. Aktivity byly realizovány nejen v Praze, ale také v Brně, Karlových Varech, Ostravě a ve Vyšším Brodě. Dlouhodobě vnímáme nedostatek kvalifikovaných interkulturních pracovníků v těchto regionech, zejména v Jižních Čechách.

V rámci týmu lze identifikovat několik rozvojových linií:

- skupina začínajících zájemců (studenti, členové komunity, amatérští tlumočníci), kteří se vzdělávají v oblasti tlumočení a interkulturní práce

- skupina zkušenějších pracovníků, kteří si rozšiřují kompetence (např. elektronické překlady, mentoring, práce s klienty se specifickými potřebami)
- mentoři přebírající koordinátorské role v jednotlivých aktivitách
- mentoři připravující se na další odborné role (mediace, supervize, adaptačně-integrační kurzy)

Konkrétní výstupy zahrnují mimo jiné:

- získání profesních oprávnění v oblasti tlumočení a překladů
- realizaci aktivit A1, A2 a přípravu na A3
- zapojení do metodického vedení
- získání pracovních příležitostí

Zintenzivnění a nové formy spolupráce s aktéry

Spolupráce s aktéry představuje jeden z klíčových nástrojů práce s klientem. V průběhu realizace programu docházelo k jejímu postupnému prohlubování a rozšiřování, a to vždy v návaznosti na konkrétní potřeby klientů a situace v dané lokalitě. Spolupráce nevznikala formálně, ale přirozeně – na základě reálné potřeby řešení konkrétních případů. Instituce, které služby projektu využívaly nebo se podílely na řešení situace klientů, se tak postupně stávaly součástí sítě spolupracujících aktérů.

Významně se rozvinula zejména spolupráce se školami. V případě dvou mateřských škol byla navázána systematická spolupráce prostřednictvím styčných interkulturních pracovníků, které zajišťovaly komunikaci mezi rodinou a institucí a podílely se na řešení konkrétních situací dětí s odlišným mateřským jazykem. Získané zkušenosti zároveň otevřely prostor pro další rozvoj spolupráce, například v oblasti podpory vzdělávání dětí s OMJ.

Podobně byla posílena spolupráce se dvěma základními školami, kde vzhledem k vyššímu počtu případů došlo k zavedení pravidelné přítomnosti pracovníka přímo ve škole. Na straně školy byl vždy určen koordinátor, který zajišťoval organizaci spolupráce a komunikaci mezi jednotlivými zapojenými stranami.

V rámci této spolupráce byly nejčastěji realizovány tyto typy intervencí:

- supervize, mentoring a konzultace pro pedagogy,
- mediace komunikace mezi rodiči a školou,
- interkulturní práce s rodiči,
- vzdělávání rodičů,
- pedagogicko-bilingvní depistáž,
- osvětové aktivity.

Spolupráce byla navázána také s úřady městských částí, konkrétně s Městskou částí Praha 11 a Praha 12, kde dochází k postupnému rozvoji poskytování služeb v oblasti tlumočení,

interkulturní práce, mediace, supervize a odborných konzultací. Tato spolupráce přispívá k lepší dostupnosti služeb pro cílovou skupinu a zároveň podporuje systémové ukotvení programu.

Do spolupráce byli dále zapojeni odborní i neziskoví aktéři, kteří se podílejí na řešení situace rodin nebo na rozvoji metodiky práce. Mezi klíčové aktéry patří zejména:

- ZŠ Lyčkovo náměstí (Smysluplná škola),
- Pedagogicko-psychologické poradny pro Prahu 11 a 12,
- OSPOD Praha 11 a 12,
- neziskové organizace Locika, CIC Praha, CPP Drop In, RC Routa Čelákovice, Vesna Brno,
- akademické pracoviště MUNI (FF/FSS),
- Fond ohrožených dětí – Klokánek,
- organizace Handule.cz.

Spolupráce s těmito aktéry probíhala jak individuálně, tak v rámci společných setkání. Jejím obsahem byla především analýza konkrétních situací klientů, hledání vhodných postupů řešení a nastavování dalšího postupu práce. Současně byly sdíleny zkušenosti z praxe, metodické přístupy a informace o možnostech podpory cílové skupiny.

Aktéři se zapojovali také do širšího rozvoje programu. Společně byla řešena například témata výběru klientů do programu (CS1), vhodných metod práce, možností využití jednotlivých služeb nebo zapojování nových zájemců do vzdělávání mentorů (CS2). Důležitou oblastí byla rovněž koordinace komunikace s klienty a nastavování jednotného přístupu napříč zapojenými institucemi.

Součástí spolupráce byla i odborná setkání zaměřená na sdílení know-how a hledání nových postupů. Diskutována byla například možnost využití základní jazykové a psychiatrické diagnostiky realizované odborníkem ze zahraničí, metodické přístupy k práci s klienty z vietnamského kulturního okruhu nebo konkrétní modely spolupráce s veřejnou správou. Významným přínosem bylo také vzájemné sdílení materiálů, kontaktů a zkušeností, které přispělo k posílení sítě spolupracujících subjektů.

Z praxe zároveň dlouhodobě vyplývá výrazný nepoměr mezi poptávkou po kvalitních interkulturních pracovnících a jejich dostupností, a to nejen v zapojených lokalitách, ale v rámci celé České republiky. Tento faktor zásadně ovlivňuje možnosti dalšího rozvoje služeb a potvrzuje potřebu systematického vzdělávání a podpory odborníků v této oblasti.

Motivace a zapojení klientů

Motivace klientů k zapojení do programu a k dlouhodobé spolupráci vychází především z jejich vlastní zkušenosti s poskytovanými službami. Klíčovým faktorem je prožitek reálného přínosu

– tedy situace, kdy klienti sami vnímají, že intervence vede ke konkrétním změnám a zlepšení jejich situace.

Významnou roli hraje také sdílená zkušenost v rámci komunity. Doporučení ze strany dalších klientů a pozitivní reference přispívají k posilování důvěry v program a podporují zapojení nových účastníků.

Z hlediska konkrétních nástrojů se jako motivačně nejvýznamnější ukazují:

- intervence s přímým praktickým dopadem (např. pomoc při zajištění kontaktů, vyšetření či komunikace s institucemi),
- aktivizační aktivity, které umožňují pozitivní společný prožitek rodičů a dětí,
- sdílení zkušeností mezi klienty.

Motivace klientů tak není založena na externích pobídkách, ale především na smysluplnosti poskytované podpory a na osobní zkušenosti s jejím přínosem.

Práce s klienty a mentory v krizových a nouzových situacích

Součástí práce s cílovými skupinami je také řešení krizových a mimořádných situací. Klienti CS1 se na organizaci často obracejí ve vyhrocených životních situacích, které vyžadují okamžitou podporu. V těchto případech je poskytována krizová intervence a odborná pomoc odpovídající charakteru situace.

Postupně se ukázalo, že obdobnou podporu je v některých případech vhodné poskytovat také cílové skupině CS2 (mentorům), kteří se mohou v rámci své role setkávat s náročnými situacemi nebo je sami prožívat.

Do řešení krizových situací jsou zapojováni zejména odborní garanti, terapeuti a psychologové, kteří poskytují odbornou podporu a pomáhají stabilizovat situaci klienta či mentora.

Důležitou součástí práce je také opora v legislativě. Organizace v těchto případech spolupracuje s externími právníky, kteří klientům poskytují odborné poradenství. Nejčastěji se jedná o témata spojená s pobytovým statutem, rodičovskými kompetencemi, opatrovnictvím, dluhovou problematikou, domácím násilím nebo intervencemi ze strany veřejných institucí (např. Policie ČR).

Dokumentace a nástroje práce s klientem

Součástí realizace programu je systematická práce s dokumentací, která slouží k evidenci poskytovaných služeb, plánování spolupráce s klienty a průběžnému i závěrečnému

vyhodnocování programu. Jednotlivé dokumenty byly vytvořeny na základě dlouhodobých zkušeností týmu, podnětů spolupracujících aktérů a odborných garantů.

V případě práce s cílovou skupinou CS1 (rodiče a děti) jsou využívány zejména tyto nástroje:

- vstupní monitorovací list klienta (rodiče i dítěte), který potvrzuje zahájení spolupráce v rámci programu,
- vstupní a výstupní dotazníky pro evaluaci,
- individuální plán práce s klientem (IP),
- informovaný souhlas klienta (včetně oblastí ochrany osobních údajů a dokumentace aktivit),
- prezenční listiny (pro aktivizační aktivity, individuální intervence i výuku českého jazyka),
- evaluační dotazníky k jednotlivým aktivitám.

U části dlouhodobějších případů je spolupráce dále průběžně zaznamenávána formou elektronické dokumentace, která umožňuje sledovat vývoj zakázky v čase.

Pro práci s cílovou skupinou CS2 (mentori) jsou využívány zejména:

- individuální plán mentora,
- evaluační nástroje ke vzdělávacím aktivitám.

Součástí dokumentace jsou rovněž prezenční listiny a záznamy ze setkání aktérů programu. Dokumentace jako celek tvoří důležitý podklad pro koordinaci služeb, evaluaci programu i jeho další rozvoj.

6. Vzdělávání mentorů

Důležitou součástí metodiky je také systematická příprava těch, kteří s klienty pracují. Vzdělávání mentorů představuje klíčovou součást programu, která přímo ovlivňuje kvalitu práce s rodinami. Navazuje na předchozí zkušenosti organizace v oblasti interkulturní práce a rozvíjí je směrem k systematickému mentoringu zaměřenému na práci s rodiči a dětmi z vietnamských rodin.

Školící a tréninkový program je koncipován jako kombinace teoretické přípravy a praktického nácviku dovedností, které mentori následně využívají při práci s klienty. Vychází z předpokladu, že samotné předání informací není pro práci s cílovou skupinou dostačující, a proto je důraz kladen především na rozvoj konkrétních kompetencí a schopnost jejich aplikace v praxi.

Program reaguje na potřeby cílové skupiny klientů, kteří často řeší komplexní situace spojené s výchovou dětí, jejich vzděláváním, zdravotním stavem nebo narušenými vztahy v rodině. Z

tohoto důvodu je vzdělávání mentorů zaměřeno nejen na odborné znalosti, ale také na schopnost porozumět širším souvislostem těchto situací.

Východiska a potřeba vzdělávání mentorů

Vycházíme-li z našich zkušeností, přibližně 70 % rodin využije našich služeb krátkodobě (tj. v horizontu maximálně 1 roku, během něhož vyřeší dané problémy a dále naši intervenci již nepotřebují) a zhruba třetina rodin využívá našich služeb dlouhodobě, což je ovšem dáno i řešeným problémem, který často tento dlouhodobý horizont vyžaduje.

V České republice se práci s migranty věnují většinou interkulturní pracovníci. Pro výkon této pracovní pozice je v praxi u různých organizací vyžadováno různé vstupní vzdělání. V poslední době se ukazuje, že ne všechny organizace jsou ale ochotny pracovat s klienty, kteří se od začátku neřídí jejich radami. Stává se tak, že i specializované organizace odmítnou spolupráci s klientem z důvodu nedodržení domluvy, špatné docházky či nízké motivace ke spolupráci.

Současně vnímáme, že dlouhodobé působení na rodiny klade vysoké nároky i na samotné pracovníky. Ne každý je ochoten dlouhodobě klienty provázet, pracovat s jejich motivací a být přítomen i v náročných situacích.

Z praxe zároveň vyplývá převis poptávky nad nabídkou kvalitních pracovníků, kteří jsou schopni a ochotni poskytovat dlouhodobou podporu rodinám. Na tuto situaci reaguje vzdělávací program mentorů, jehož cílem je systematicky rozšiřovat kapacity odborníků v této oblasti.

Kritéria výběru mentorů

V naší organizaci školíme zájemce o interkulturní práci s inovacemi dlouhodobě (již od roku 2009). Zpočátku jsme zájemcům o interakci české a vietnamské kultury představovali spektrum profesních činností, v nichž mohli z podstaty věci využívat své zkušenosti z prostředí obou kultur. Patřilo sem tlumočení a překlady, interkulturní asistence, interkulturní mediace, lektorování o Vietnamu a vietnamské komunitě v ČR, lektorování češtiny pro vietnamské děti a dospělé, interkulturní poradenství a další. K výkonu všech zmíněných profesí je však třeba **dobrá znalost vietnamského jazyka**. Klademe na ni důraz, protože při řešení závažnějších problémů je nutné si dobře rozumět, což bez dobrého tlumočnicka možné není. Zejména pro vykonávání činností interkulturního asistenta a mediátora je pro nás jeho dobrá znalost vietnamštiny povinnou podmínkou. U ostatních, například u lektorské činnosti, stačí jen znalost charakteru vietnamštiny - např. pro pochopení problémů s výslovností a gramatikou při učení českého jazyka u vietnamských dětí ve školách apod.

Financováno
Evropskou unií

  Financováno Evropskou unií	 Financováno Evropskou unií
Staň se mentorem vietnamským rodinám v ČR	Staň se mentorem vietnamským rodinám v ČR
✓ Nabídka vzdělávání a flexibilní práce vhodné i při studiu ✓ Získání praktických zkušeností pod vedením odborníků ✓ Možnost dlouhodobé práce s vietnamskými rodinami	✓ Nabídka vzdělávání a flexibilní práce vhodné i při studiu ✓ Získání praktických zkušeností pod vedením odborníků ✓ Možnost dlouhodobé práce s vietnamskými rodinami ✓ Možnost přihlášení až do 31.12.2024
 Pojď mezi nás! www.sea-l.cz	 Hledáme zájemce z Moravy! www.sea-l.cz
Přínos pro Tebe ✓ Možnost absolvování užitečných seminářů a získání osvědčení Rodina, vztah s dětmi • Psychologické minimum • Mediace a její psychologický účinek • Komunikace s dětmi: Rodiny a děti z pohledu interkulturní práce v praxi • Základy a smysl koučinku: koučink rodičů při přípravě dětí do školy ✓ Možnost dalšího vzdělávání: • možnost vlastního výběru seminářů a supervizi dle potřeby • možnost absolvování komplexního kurzu supervize, koučinku nebo mediace hrazeného z projektu • školení ve slovní zásobě v integrační problematice v ČR i VNJ (bydlení, zdravotní péče, úřady, cizinecká legislativa, ČR a její kultura, vzdělávání, pojištění, zaměstnávání, podnikání) aj. ✓ Praxe se zpětnou vazbou i formou přivýdělku při řešení konkrétních kauz v regionu	Přínos pro Tebe ✓ Možnost absolvování užitečných seminářů a získání osvědčení Rodina, vztah s dětmi • Psychologické minimum • Mediace a její psychologický účinek • Komunikace s dětmi: Rodiny a děti z pohledu interkulturní práce v praxi • Základy a smysl koučinku: koučink rodičů při přípravě dětí do školy ✓ Možnost dalšího vzdělávání: • možnost vlastního výběru seminářů a supervizi dle potřeby • možnost absolvování komplexního kurzu supervize, koučinku nebo mediace hrazeného z projektu • školení ve slovní zásobě v integrační problematice v ČR i VNJ (bydlení, zdravotní péče, úřady, cizinecká legislativa, ČR a její kultura, vzdělávání, pojištění, zaměstnávání, podnikání) aj. ✓ Praxe se zpětnou vazbou i formou přivýdělku při řešení konkrétních kauz v regionu
Požadavky od nás na Tebe ✓ Ochota učit se, spolehlivost ✓ Znalost vietnamštiny výhodou	Požadavky od nás na Tebe ✓ Ochota učit se, spolehlivost ✓ Znalost vietnamštiny výhodou
Přihlásit se můžeš do 31.12.2024, a to na TEL: 603583690 (Mgr. Jiří Kocourek) NEBO na e-mail: sea-l@sea-l.cz	Prosíme o potvrzení účasti na TEL: 603583690 (Mgr. Jiří Kocourek) NEBO na e-mail: sea-l@sea-l.cz
Akce je realizována v rámci projektu „Nová forma podpory vietnamských rodin s dětmi“ reg. č. CZ.03.02.02/00/22_017/0001409 financovaného z Evropského sociálního fondu plus a státního rozpočtu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus.	Akce je realizována v rámci projektu „Nová forma podpory vietnamských rodin s dětmi“ reg. č. CZ.03.02.02/00/22_017/0001409 financovaného z Evropského sociálního fondu plus a státního rozpočtu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus.

Vycházíme z předpokladu, že nemotivovaný účastník bez primárního zájmu se jen těžko bude přesvědčovat o vstupu do projektu, i když i takový zájemce by marketingovými strategiemi získán být mohl. Nám jde však primárně o osoby, které jsou silně motivované pro vstup do projektu, pro rozšíření si povědomí i dovedností v souvisejících tématech, tudíž základními kritérii jsou:

1. **Zájem o danou problematiku práce s vietnamskými rodinami.**
2. **Určité zkušenosti se situací migrantů z Vietnamu v ČR či s vietnamštinou.** Etnický či národnostní původ není podstatný. Může jít o Čechy, kteří s klienty již dobrovolně či občas spolupracovali, nebo vietnamské studenty aj. Z praxe bohužel někdy vnímáme tendenci jiných organizací přijmout na pozici interkulturního pracovníka každého, kdo vypadá jako Vietnamec. Takový náš přístup není. Nedovedeme si představit, jak by mohl na pozici tlumočnicka pracovat někdo, kdo není vůbec přezkoušený. Není přeci samozřejmostí, že každý, kdo vypadá jako Vietnamec, umí také dobře vietnamsky, a navíc ještě tlumočit. Náš výběr je založen na věcných, profesních kritériích.
3. **Zájem o výcvik mentorů a ochota k osobnímu rozvoji.** Osobní rozvoj bude zároveň i sledován v rámci evaluace projektu.
4. **Víceleté zkušenosti v praxi interkulturního pracovníka výhodou.**

Poslední kritérium splňuje zatím pouze 1. naše skupina vybraných mentorů, tj. zkušení interkulturní pracovníci. Další dvě skupiny byly do projektu pozvány bez splnění tohoto kritéria. Skupiny jsme se snažili rozdělit zejména proto, že při absolvování některých přednášek mají jejich členové zcela jiné požadavky na přednášejícího. Konkrétně jsme oslovili celkem tři skupiny: **1. zkušené interkulturní pracovníky, 2. běžné, zatím neověřené zájemce z řad této profese, a nakonec 3. nové zájemce o danou problematiku.** K jejich oslovení jsme vytvořili letáček (viz obrázek výše) a umístili výzvu na našich webových stránkách a facebooku.

Obsah a zaměření vzdělávání

Vzdělávání mentorů zahrnuje několik tematických oblastí, které se vzájemně prolínají a doplňují. Důraz je kladen zejména na:

- porozumění specifikům vietnamské komunity a interkulturní komunikaci,
- práci s rodinou a vztahovou dynamikou mezi rodičem a dítětem,
- orientaci ve vzdělávacím systému a možnostech podpory dítěte,
- základní přehled o psychologických a sociálních tématech souvisejících s vývojem dítěte,
- rozvoj komunikačních a facilitačních dovedností,
- schopnost vést klienta k vlastní aktivitě a změně.

Součástí programu jsou také tematické semináře reagující na aktuální potřeby mentorů a situace, se kterými se setkávají v praxi. Obsah vzdělávání se tak průběžně vyvíjí a přizpůsobuje zkušenostem z realizace programu.

Individuální podpora mentorů v rámci programu

Podstatným prvkem práce s mentory je úvodní pohovor, během kterého jsou zjišťovány jejich potřeby, motivace a možnosti zapojení. Zároveň je jim představena nabídka projektu.

Na základě těchto informací dochází k přizpůsobení spolupráce a často i k rozšiřování nabídky aktivit. Individuální evaluace probíhá také v rámci seminářů a intervizí týmu.

Mentor si volí oblast, ve které chce rozvíjet své kompetence, a je podporován jak prostřednictvím vzdělávání, tak individuálních konzultací a zpětné vazby.

Individuální přístup k rozvoji mentorů je v naší organizaci klíčový – každý rozvíjí ty kompetence, pro které má potenciál a motivaci.

Systém vzdělávání a rozvoje osobního potenciálu mentorů

Profesní rozvoj mentorů probíhá v několika vzájemně propojených režimech, které umožňují kombinovat individuální potřeby účastníků s požadavky programu.

1. Režim doporučeného základu

Doporučený základ se skládá z nabízených a v projektu představených **5 šestihodinových seminářů**, realizovaných ve 4 bězích. **Níže uvádíme jednotlivé názvy a obsah.** Tento základ směřuje k tomu, aby dodal mentorům základní odborné znalosti z relevantních vědních i aplikovaných disciplín a zároveň je připravil na realizaci konkrétních aktivizačních aktivit, které jsme popsali ve zvláštním textu.

Semináře pro mentory:

Rodina, vztah s dětmi (příprava pro AA1+1, AA1/D, AA1/2 – intimní spolupráce rodiče a dítěte s pozitivním zaměřením)

Obsah semináře:

- *Já - člověk a rodič*
- *Role rodiny v ČR*
- *Rodičovské kompetence*
- *Vietnamské děti*
- *Děti v dětských domovech*
- *OSPOD*
- *Využití mediace aj.*

Komunikace s dětmi: Rodiny a děti z pohledu interkulturní práce v praxi (příprava na AA2 – výlety pro rodiče s dětmi)

Obsah semináře:

- *Kdo je interkulturní pracovník a jaká je jeho práce s dětmi a rodiči*
- *Spolupráce s MŠ a ZŠ, PPP, OSPOD při práci s dětmi – začátky a vývoj*
- *Začátky, vývoj a výsledky spolupráce s rodiči a dětmi*
- *Přínos dlouhodobého doprovázení*
- *Zážitkové aktivity pro rodiče a děti*
- *Současný záměr SEA-I, jak pracovat s MŠ a ZŠ, výuka dětí s OMJ*

Mediace a její psychoterapeutický účinek (příprava na AA4 – interaktivní konzultace s tréninkem)

Obsah semináře:

- *Problém jako lidstvo samo.... – povídání ve skupině, co se to vlastně s námi děje*
- *Co je to psychoterapie*
- *Psychoterapie a poradenství*

- *Kdo je psychoterapeut, psycholog, psychiatr, poradce*
- *Proč lidé potřebují psychoterapii?*
- *Jaké jsou cíle psychoterapie, proč je psychoterapie důležitá?*
- *Zkušenosti s cizinci*
- *Možnosti využití při doprovázení rodin*

Základy a smysl koučinku: koučink rodičů při přípravě dětí do školy (příprava na A3 – příprava rodiče s dítětem do školy)

Obsah semináře:

- *Základy koučinku rodičů a dětí*
- *Rozdíly mezi koučinkem rodičů a dětí*
- *Příprava na konzultaci ve smyslu získání informací o rodině*
- *Přivítání a příprava prostředí k aktivitě*
- *Rozhovor s rodičem a dítětem*
- *Řešení aktivity vedoucí k rozvoji dítěte ve škole*
- *Shrnutí poznatků s rodičem a dítětem a vytvoření plánu*
- *Zpětná vazba na užitečnost setkání*

Psychologické minimum (příprava na AA5 – sdílené skupiny)

Obsah semináře:

- *krizová intervence a indikátory potřeby krizové intervence*
- *psychologická diagnostika v ČR a její dostupnost*
- *specifika práce s migranty, problematika efektivních nástrojů pro aktivizaci rodin, problém motivace*
- *prostor pro práci s vlastními zkušenostmi - zasazení do kontextu dané problematiky - sdílení dobré praxe*

2. Režim osobního rozvoje obecně

Práce na osobním rozvoji je zahajována **úvodním rozhovorem se zájemcem o mentoring** (dále jen mentorem), v jehož rámci mu odborný garant projektu poskytne informace o nabídce projektu a od něj naopak zjistí potřebný zájem a motivaci. Od tohoto základního bodu poté dále navrhuje mentorovi různé způsoby spolupráce. Ty se mohou odvíjet třeba jen od absolvování "doporučeného základu", nebo výběrem osobních konzultací v řešených kauzách, nebo výběrem jiných přednášek na aktuální témata či témata potřebná pro požadovaný osobní rozvoj. Dále je možné zvolit režim placené praxe a supervize apod. V současné době jsou v projektu zapojeni vedle pražských účastníků i zájemci z jižních Čech, Plzeňského, Ústeckého a Jihomoravského kraje.

3. Režim metodických setkání

Metodická setkání se konají v rámci pravidelných měsíčních setkání, trvajících 1-2 hodiny. V rámci projektu byl ustaven **tým odborných garantů**, kteří mohli být na tato metodická setkání přizváni, zároveň **tým jednotlivých vedoucích kauz** v počtu tří osob, kteří mají právo metodicky kauzy vést a řídit, a všichni ostatní mentoři mají povinnost své kauzy s nimi konzultovat. Zároveň je při setkáních kladen důraz na **vzájemné sdílení zkušeností jednotlivých mentorů**.

4. Režim doplňkových seminářů

Doplňkové semináře mohou navrhovat všichni zúčastnění v programu, odborní garanti i mentoři. Odborní garanti je volili dle potřeby, které vnímali pro mentory. Mentoři je volili dle svého zájmu či potřeby. Proběhly tak **semináře pro lepší profesní průpravu a přehled** – na téma logopedie, psychiatrie ve Vietnamu nebo semináře pro rozvoj jazyka a tlumočnických a překladatelských dovedností (rozvoj integrační slovní zásoby, základy tlumočení, vyhotovování elektronických překladů apod.). Někteří mentoři se do práce zapojili velmi aktivně. Časový rozsah seminářů je 1 – 6 hod. denně, dle potřeby projektu a možností lektorů.

5. Režim účasti na aktivizačních aktivitách

Mentoři se mohli v rámci svého zájmu zúčastnit realizace aktivizačních aktivit. Mohli se realizovat **v roli tlumočníka nebo v roli lektora dětí či dospělých**. Aktivizační aktivity jsou jednou z inovativních přístupů, které jsou evaluovány v rámci programu; více o nich viz následující kapitola.

6. Režim praxe u aktérů

Mentoři mají možnost realizovat činnost projektu také u partnerských organizací či organizací aktérů, například v mateřských školách jako asistenti rodičů a pedagogů, jako kolektori vzdělávacích aktivit pro učitele apod. Zároveň v lokalitách mimo Prahu mohou být nabízeni jiným organizacím, které o danou profesi a přístup mají zájem – děje se to např. v Brně, ve spolupráci s jednou z mentorek.

7. Režim supervize se zpětnou vazbou

Aktivity pro migranty mohou vykonávat mentoři jen pod dohledem odborných garantů či vedoucích kauz, pokud již k samostatné práci nemají svolení. Supervizor se tak účastní činnosti mentora a je povinen mu poskytnout **pozitivní i rozvojovou zpětnou vazbu**. Na základě této zpětné vazby mentor musí změnit svůj přístup k výkonu daných služeb. Supervizor pak nehodnotí jen výkon služby samotné, ale také naplnění předchozích připomínek - posuzuje, zda je mentor schopný změny.

Propojení vzdělávání s praxí

Zásadním principem vzdělávacího programu je jeho úzké propojení s praktickou činností mentorů. Vzdělávání není oddělenou aktivitou, ale probíhá paralelně s prací s klienty. Mentoři mají možnost získané poznatky okamžitě aplikovat a následně je reflektovat v rámci intervizí, supervizí nebo dalších setkání týmu.

Tento cyklus „učení – aplikace – reflexe“ umožňuje postupné prohlubování dovedností a zároveň podporuje jistotu mentorů při práci s klienty. Důležitou roli zde hraje sdílení zkušeností mezi mentory, kteří se navzájem inspirují a hledají vhodné postupy pro řešení konkrétních situací.

Role mentorů v programu

Mentoři nejsou v programu vnímáni pouze jako vykonavatelé služeb, ale jako aktivní spoluautoři jeho podoby. Podílejí se na formulaci témat vzdělávání, přinášejí podněty z praxe a ovlivňují způsob práce s klienty. Tím dochází k průběžnému rozvoji metodiky a jejímu přizpůsobování reálným potřebám cílové skupiny.

Současně vzdělávání mentorů přispívá k jejich profesnímu růstu a rozšiřuje jejich možnosti uplatnění v oblasti interkulturní práce, vzdělávání či sociálních služeb. Program tak nemá dopad pouze na klienty, ale i na samotné mentory jako odborníky.

Přínosy vzdělávacího programu

Na základě dosavadních zkušeností lze vzdělávání mentorů považovat za jeden z klíčových faktorů úspěšnosti programu. Přispívá zejména k:

- zvýšení odborných kompetencí mentorů,
- větší jistotě při práci s klienty,
- schopnosti reagovat na komplexní situace rodin,
- lepšímu propojení teorie a praxe,
- rozvoji spolupráce mezi jednotlivými aktéry programu.

Důležitým přínosem je také vytváření odborné komunity mentorů, kteří sdílejí zkušenosti a společně se podílejí na rozvoji programu.

7. Aktivizační aktivity

Spoluautoři: Mgr. Lenka Čapková, Mgr. Magdalena Černá, Mgr. Iveta Němečková,
Mgr. Van Anh Tranová, Mgr. Tu Thanh Velčevová
Spolutvůrci aktivit: Mgr. Jan Uhlíř, PaedDr. Jitka Jilemická

Na obecné metodické principy navazuje konkrétní popis nástrojů, které jsou v práci s klienty využívány. Aktivizační aktivity představují jeden z klíčových prvků programu, zaměřený na práci se zkušeností a prožitkem.

Součástí dlouhodobé práce naší organizace s vietnamskými rodinami jsou zejména tlumočení, překlady, odborné konzultace, interkulturní asistence a mediace. V průběhu realizace těchto služeb se však ukázalo, že u části klientů naráží jejich efektivita na své limity. Zejména u některých rodičů byla motivace k práci s dítětem a k aktivnímu zapojení do jeho výchovy natolik nízká, že samotné odborné konzultace nevedly k žádné výraznější změně.

Východiska a smysl aktivizačních aktivit

Tato zkušenost vedla k hledání způsobů, jak tyto limity překonat a jak rodiče podpořit v aktivnějším vztahu k jejich dětem. Při hlubším porozumění situaci rodin jsme na základě pozorování zjistili, že někteří rodiče sice mají potřebu odpočinku a hry, avšak nikoli ve vztahu ke svým dětem. Zároveň se ukazovalo, že pro řadu z nich je obtížné vybavit si vlastní pozitivní zkušenosti z dětství, které by mohli ve vztahu ke svým dětem přirozeně rozvíjet.

V praxi jsme se opakovaně setkávali také s tím, že rodiče vnímají společný čas s dětmi jako neefektivní nebo nepodstatný. Tento přístup bývá často spojen s nízkou mírou sebedůvěry rodičů v oblasti výchovy a s nejistotou, jak s dítětem trávit čas smysluplně.

Ukázalo se, že v těchto situacích samotné předávání informací nevede k žádoucí změně. Pokud rodič nemá možnost zažít smysl doporučených přístupů na vlastní zkušenosti, zůstávají pro něj obtížně uchopitelné a nepřenositelné do praxe.

Na základě těchto zjištění jsme se rozhodli zaměřit na rozvoj aktivit, které umožňují rodičům a dětem sdílet kvalitní společný čas přímo v praxi. Cílem těchto aktivit není primárně edukace, ale zprostředkování zkušenosti, která může proměnit vnímání vztahu mezi rodičem a dítětem. Pozitivní prožitek společné činnosti se tak stává motivací k dalšímu rozvoji vztahu i mimo rámec programu.

Tento přístup vychází z obecného předpokladu, že změna chování není založena pouze na předávání informací, ale především na vlastní zkušenosti a prožitku. Aktivizační aktivity proto chápeme jako nástroj, který tuto zkušenost cíleně zprostředkovává a vytváří bezpečný prostor pro přirozenou změnu.

Na tomto základě byly vytvořeny aktivizační aktivity kombinující prvky zážitku, společné činnosti a facilitované reflexe. Jejich konkrétní podoba a metodické uchopení jsou popsány v následujících částech kapitoly.

Představení aktivit

Aktivizační aktivity tvoří praktickou část programu a navazují na výše popsaný princip práce se zkušeností a prožitkem. Jejich cílem není pouze předávání informací, ale především vytvoření takové situace, ve které rodič i dítě mohou společně zažít pozitivní a smysluplnou interakci.

Obecně aktivity směřují k několika základním cílům. V jejich rámci by mělo docházet zejména k tomu, že dítě i rodič prožijí společný čas jako příjemný a hodnotný, získají nové zkušenosti a dovednosti a zároveň si předají informace, které mohou pozitivně ovlivnit jejich vzájemný vztah. Důležitým aspektem je také prohlubování vzájemného poznání – rodič má možnost lépe porozumět svému dítěti a dítě naopak rodiči. V důsledku těchto zkušeností dochází k posilování motivace rodiče trávit s dítětem čas a aktivně se podílet na jeho výchově.

Na základě zkušeností z praxe jsme postupně vytvořili a ověřili soubor aktivizačních aktivit, které lze využít při práci s obdobnými cílovými skupinami. Jednotlivé aktivity se liší svou náročností, formou i zaměřením, vždy však vycházejí ze společných metodických principů. Tyto principy jsou v textu popsány obecně, zatímco konkrétní podoba aktivit může být v praxi přizpůsobována aktuální situaci, potřebám rodiny i možnostem realizátora.

Většinu aktivit je možné realizovat opakovaně, případně je modifikovat podle věku dítěte, charakteru vztahu nebo zkušenosti účastníků. Výjimku tvoří aktivita AA1, která je z hlediska metodiky klíčová, a proto je v textu rozpracována ve více variantách. Důraz je zde kladen na přesné vedení aktivity i její strukturu, aby byl zachován její účel a zároveň nedocházelo k pocitu opakování u účastníků.

Do programu byly postupně zařazeny následující typy aktivizačních aktivit:

1. **AA1 – interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě (1+1)**, včetně variant:
 - AA1/D pro děti nižšího věku nebo s obtížemi v komunikaci,
 - AA1/P jako navazující aktivita pro stejnou dvojici rodič–dítě,
 - AA1/2 pro stejného rodiče s dalším dítětem.
2. **AA2 – zážitkový seminář formou společného výletu pro celou rodinu**
3. **AA3 – interaktivní seminář zaměřený na přípravu dítěte do školy za účasti rodiče**
4. **AA4 – skupinové sdílení**
5. **AA5 – interaktivní nácvikové konzultace s odborníkem**

Zařazení konkrétní aktivity vždy vychází z individuální situace rodiny, její aktuální potřeby a připravenosti na daný typ práce. Aktivity jsou proto voleny flexibilně tak, aby co nejlépe odpovídaly konkrétní zakázce a přispívaly k naplnění cílů spolupráce.

V následujících kapitolách jsou jednotlivé aktivity popsány podrobněji, včetně jejich cílů, metodického vedení a doporučení pro praxi.

Aktivizační aktivita AA1 –interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě 1+1

Cíl aktivity

První aktivita má za cíl vytvořit chráněný čas pro jednoho rodiče a jedno dítě – intimnější, společný, příjemný a hodnotný zážitek pro vzájemný vztah, kdy vzájemně získají nové poznatky jeden o druhém. Může jít o prostředek k uvědomění si (a někdy i pojmenování) aspektů vzájemného vztahu a motivaci k dalším možnostem jeho prohlubování i ke společným aktivitám v běžném rodinném životě.

Metodické principy:

Aktivita vychází z hlavní otázky: Co může přinést ve vzájemné činnosti a vztahu příjemný pocit ze společně tráveného času, který účastníci dost možná poznají poprvé v životě? Dozvědět se něco o sobě navzájem? Pojmenovat společné zájmy? Ocenit vzájemně, čeho si na sobě vážící? Naplánovat si nějakou společnou aktivitu?

V komplikovaném či zatíženém vztahu však vůbec nemusí být snadné na dané otázky odpovědět. Natož potom při společné činnosti. Z toho důvodu je komunikace zúčastněných podporována – **facilitována a mediována** – zkušeným **interkulturním mediátorem**, který mluví oběma jazyky – česky i vietnamsky. Aby tito facilitátoři mohli efektivně se zúčastněnými jednat, musí je nejprve základním způsobem poznat. Proto se nejprve baví s každým z účastníků zvlášť. Následně je pro ně snadnější vzájemnou komunikaci a její intenzitu prohlubovat.

Při realizaci aktivity se mohou objevit nejrůznější **bariéry vztahu či komunikace** mezi zúčastněnými, například:

- Rodič nemusí být ochotný jednat s dítětem jinak než z pozice autority.
- Účastníci nejsou zvyklí spolu vůbec (o některých věcech) hovořit.
- Účastníci nejsou schopni se spontánně otevřít.
- Rodič má velké obavy z českého jazyka.
- Dítěti chybí hlubší znalost v oblasti obou jazyků (nezvládá pořádně ani jeden).

Podle aktuálních klientů a jejich vztahu lektori směřují svou práci nejen k obecnému cíli všech aktivizačních aktivit a k specifickým cílům aktivity AA1, ale také k variabilním cílům dle potřeby. Variabilními cíli dané aktivity mohou být například:

- Naučit rodiče některá slovíčka.
- Naučit rodiče pokládat dětem otevřené otázky.
- Zjistit věci, které o sobě zatím zúčastnění nevědí.
- Nastolit určitou rovnováhu mezi pozicí rodiče a dítěte.
- Naučit jednu ze stran/obě strany si vzájemně naslouchat.
- Podpořit rozvoj mateřského jazyka.

Popis aktivity

Příprava před setkáním

Ještě před vlastním setkáním se **lektorský tým stručně seznámí s vybranými informacemi o rodině a dítěti**. Důležité kromě jmen jsou u dítěte věk, navštěvovaná třída, jak je dlouho v ČR, zda a jak dobře ovládá češtinu, zda jsou známa jakákoli jeho specifika či omezení – sociální, zdravotní, mentální, poruchy učení aj. Dále je dobré znát historii a aktuální situaci rodiny, i té rozdělené nebo neúplné, případně sociálně-právní okolnosti (soudní rozhodnutí, problematika OSPOD apod.).

Vlastní setkání

Samotné setkání je strukturováno do pěti na sebe navazujících částí, které zahrnují i přestávku. Jedná se o tyto části:

1. úvodní část,
2. separátní rozhovory (rozhovor s dítětem a rozhovor s rodičem),
3. přestávka,
4. praktická společná aktivita,
5. závěrečné shrnutí a ukončení setkání.

1. Úvod

Cílem úvodního setkání je získání orientace obou účastníků v rámci dané aktivity a snížení jejich nejistoty či obav tím, že se seznámí s přítomnými (facilitátorem, tlumočnickem apod.) a dozví se vše o tom, co je čeká a proč. Jde v podstatě o vzájemné seznámení se z důvodu odbourání obav a napětí.

Po **uvítání a vzájemném představení všech přítomných** (u lektorů, tlumočnicků a dalších přítomných osob krátce i jejich profese či studium) následuje kratší úvodní část, v níž průvodce programem popíše **kontext a smysl projektu, cíl aktivity** a v obecné rovině také strukturovaně to, co dvojici čeká. Popis je obecný ve smyslu „budete společně vytvářet, spolupracovat, užívat si společný čas, výsledek si můžete odnést domů na památku apod.“

Popíše se také **časové členění aktivity** – tedy společný úvod (15 minut), po němž následuje oddělené povídání rodiče s jedním lektorem a dítěte s druhým lektorem (cca 45 – 60 minut) a po něm společná tvořivá aktivita (cca 60 minut). Na závěr může být společné sezení a zhodnocení pocitů. Důležité je uvést také **praktické informace** ohledně přestávky, možnosti napít se či najíst, kde je WC apod. Rovněž je v úvodu možné nabídnout něco k pití (vodu, čaj, pro rodiče kávu) nebo drobnost k jídlu (sušenky, ovoce apod.).

2. Separátní rozhovory

Cílem rozhovorů je **naladit účastníky na společnou smysluplnou aktivitu**, která by jim měla být příjemná a přinést jim konkrétní hmatatelný výsledek, který společně vytvoří a odnesou si

domů. Ten je odrazem jejich současného vztahu a možností jeho dalšího rozvíjení formou společně stráveného času v různých podobách, včetně nastavení si společných cílů pro nastávající období.

Další rovina, kterou má rozhovor přinést, je **uvědomění a pojmenování konkrétních charakteristik vztahu rodiče a dítěte, které odráží minulost i současnost vztahu**. Jde především o povahu dítěte, jeho zájmy, silné stránky a talenty, jeho rezervy, vztahy se členy rodiny, kamarády, školou a dalším prostředím, kde se dítě pohybuje.

Rozhovor je zaměřen na témata, která budou směřovat k následné společné práci, ale také (především) k možnosti trávit společně čas i v běžném životě. V obou rozhovorech jde o uvědomění toho, co dítě dělá rádo, co by chtělo, po čem touží, zdali ho něco trápí, jaká má přání. A na straně druhé, jak s tím zachází rodič: zda a co o tom ví, jak se k tomu staví, co pro to dělá, co dělají společně, co je spojuje. V případě rodiče je také důležité uvědomění si návaznosti na rodinu a předky a předávání rodinných hodnot, stejně jako uvědomění si schopností a kvalit svých i svého dítěte (co umím já a co ono, co ho můžu naučit, co se učím od něj, co se mi na tom druhém líbí, co děláme spolu, co nás spojuje apod.).

Co je velmi důležité, **neřešit v rámci aktivity žádné problémy zúčastněných**. Oni sami bývají často ve stresu kvůli nějaké situaci, ve které se nacházejí (tlak z OSPOD, trestní řízení apod.). Veškeré dotazy jsou proto směřovány pozitivně: Jak jste vše překonal/a? Na co jste na sebe pyšná/ý? V čem je dítě šikovné?

A. Rozhovor s dítětem

Rozhovor s dítětem by měl optimálně provádět lektor s praxí v práci s dětmi, nebo alespoň lektor, který se umí na děti naladit. Ideální je, když hovoří oběma jazyky, případně musí pracovat s tlumočníkem. Rozhovor se zaměřuje na koníčky, školu, co dítě baví, co dělá rádo, co naopak nerado, zda má kamarády a odkud (škola, kroužky, lokalita, kde bydlí), na život v rodině, sourozence, prarodiče, na trávení času s rodiči, na kontakt s Vietnamem apod. Je vhodné se nenásilně zastavit i u toho, co mu spíš nejde, nebaví, nebo co je pro něho problém, včetně témat sociálních (kamarádi, spolužáci, učitelé, rodiče...). V každém případě je třeba se zaměřit na budoucnost – co by dítě rádo dělalo, až bude velké, jakou školu by chtělo studovat, jaké by si přálo navštěvovat kroužky nebo jaké volnočasové aktivity ho baví, zkrátka co by obecně dítě chtělo a jaká má přání.

Pro vyzdvížení pozitivních emocí je vhodné se ptát:

- na věci, které dělá rádo dítě, ale i jeho rodič
- na věci, kterých si váží na sobě samém a kterých si váží u svého rodiče
- na pozitivní odkazy rodiny, jsou-li (na co je u své rodiny pyšné apod.)
- na to, v čem je dítě dobré a v čem je dobrý jeho rodič
- na to, co musí překonávat a co statečně překonávají
- co má dítě rádo a co má rád jeho rodič
- jaká má životní přání a na jejich vyplnění

Otázky je vhodné klást jak na dítě, tak vždy i na jeho rodiče. Cílem je vytvořit prostor pro zjištění, zda zúčastnění mají nějaké odpovědi podobné, nebo aby se případně od sebe

dozvěděli něco nového. V podstatě jde o porovnání pohledu dítěte a rodiče, které může být pro oba zajímavé.

Otázky a témata vhodná pro rozhovor s dítětem (příklady):

Škola

- Máš ve třídě nebo ve škole kamaráda/kamarádku? Jsou spíše Češi, nebo Vietnamci?
- Chtěl/a bys žít spíše ve Vietnamu, nebo v České republice? Proč? (případně nyní / v budoucnu)
- Jaký je pan učitel / paní učitelka? Když tě něco trápí nebo se stane něco nepříjemného, máš důvěru se mu/jí svěřit?
- Pomáhá ti učitel/učitelka nebo spolužáci se školními úkoly?
- Jaký předmět tě baví nejvíce a jaký naopak méně?

Osobnost dítěte (s ohledem na věk)

- Co ti nejvíce jde?
- Co tě baví?
- Co děláš rád/a ve volném čase?
- Jak trávíš čas s rodiči?
- Jak si myslíš, že tě rodiče vnímají?
- Co bys chtěl/a dělat ty a co by chtěli rodiče?

Rodiče a rodina

- Co se ti nejvíce líbí na mamince a co na tatínkovi?
- S kým trávíš více času?
- Když tě něco trápí, s kým si o tom povídáš?
- Co děláš s maminkou a co s tatínkem? Je něco, co bys s nimi chtěl/a dělat častěji?
- Čeho si na rodičích vážíš?
- Co pro tebe znamená rodina?
- Jsi na svou rodinu na něco pyšný/pyšná?

Závěrečné otázky (upravovat dle situace a věkové hranice dítěte):

- Kdybys měl/a 3 kouzelné oříšky, kouzelný prsten nebo kouzelnou hůlku, co by sis přál/a?
- Kdybys mohl/a něco změnit, co by to bylo?
- Na co jsi na sebe pyšný/á?

B. Rozhovor s rodičem

Po úvodní konverzaci, která je především motivační (např. aby se představil a něco o sobě krátce řekl), směřuje rozhovor k rodinné historii, zvyklostem, výjimečným událostem či skutkům, a také hodnotám, které rodiče předávají dál svým dětem. Může začít dětstvím rodiče, popisem širší rodiny, příbuzných, prarodičů a jejich domácností, včetně situace v původním vietnamském domově. Obvykle se také dotkneme důvodů a průběhu přestěhování do České republiky a kontaktů s vietnamskými příbuznými. Je vhodné mluvit o současnosti rodiny, a především o dítěti, které přišlo společně. Jaké je, jak se chová, co dělá, co ho baví, jak prospívá ve škole, zda má kamarády. Nemusí jít čistě o věcné informace, jsou na místě i zážitky, emoce, vnímání toho, co se stalo či děje (např. jaké to pro vás bylo, jak jste to prožívali, co bylo nejtěžší, jak jste to zvládli, to jsou cenné okamžiky, jste pro něj asi důležitý apod.). Důležité téma je, zda rodina tráví nějaký čas společně a co v tom čase dělá. Rozhovor by měl směřovat na předání rodinných hodnot, tradic a také propojení a vazbu s předchozí generací.

Otázky vhodné pro rozhovor s rodičem (příklady):

Vaše poslání/odkaz rodiny pro dítě

- Je nějaký rodinný odkaz, který si z generace na generaci předáváte?
- Jste na sebe/na dítě za něco pyšný/á? Co to je?
- Jste pyšný/á na dítě – a na co konkrétně?
- Jaké je dítě?
- Před čím jej chránit?
- Co dělat spolu?
- Vaše přání?
- Přání dítěte?
- Co dělat v nejbližších dnech – čím si udělat radost?
- Co dítěti vzkázat?
- Jaké překážky jste překonával/a, nebo překonáváte?
- Jaké si myslíte, že překážky překonává dítě?
- Kdybyste mohl/a, co byste změnil/a kouzelným proutkem?

Další vhodné otázky můžeme nalézt i na kartách „sebepečce“, které jsme v rámci projektu zakoupili a jsou běžně k dostání.

Před přestávkou se lektor zeptá, zda je možné věci, o kterých si povídali, zmínit nahlas i pro dítě.

3. Přestávka

Přestávku je rozhodně vhodné zařadit. Jednak pro krátký odpočinek a občerstvení a jednak kvůli oddělení dvou různých aktivit. Je však důležitá především pro možnost soukromého setkání obou lektorů, kteří vedli separátní rozhovory. Slouží k potvrzení informací o účastnících, předání důležitých postřehů a k domluvě na dalším postupu. Tento rozhovor je důležité vést bez přítomnosti účastníků. Ostatní přítomné osoby by měly být v jejich společnosti.

4. Praktická aktivita

V dané části posilujeme prožitek zúčastněných, především ten emoční, ale i věcný výtvarným ztvárněním či symbolikou, kterou spolu účastníci přímo vytvoří.

POSTAVA - Průběh aktivity pro rodiče a starší dítě (cca 7 – 14 let)

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1 – 1,5 hodiny času. Prvním krokem je **obkreslení reálné postavy dítěte na velký papír**. Dítě si lehne na papír (může ležet v jakékoliv poloze, kterou si zvolí; nejčastější bývá klasická poloha na zádech, ale je možné ležet na boku či jinak). Postavu obkresluje rodič, ideálně silnějším fixem. Podle velikosti dítěte je možné vytvořit obrys dítěte na velkém stole, nebo u větších dětí na podlaze.

Další fází je **společné hledání konkrétního výtvarného ztvárnění** nějakého **společného obsahu**, který při společném povídání účastníci sami zmíní, považují ho za důležitý, zajímavý apod., nebo je za ně vysloví lektoři na základě toho, co se dozvěděli z rozhovorů. Je také možné inspirovat se činností a přání dítěte či možností společných aktivit. Je možné využít obrázků a fotografií z časopisů, kreslení či dokreslení, využití symbolů, krátkého popisu nebo jen napsaných slov. Tyto výtvarné prvky dítě umísťuje do postavy podle vlastní preference, případně podle dohody s rodičem. Je také možné tyto výtvarné prvky umístit na papír mimo postavu, pokud si to tak dítě vybere.

Důležité je, aby výtvarné prvky neurčovalo jen dítě, ale aby byl aktivně zapojen i rodič a také on navrhoval, co z jeho pohledu má do postavy přijít, případně kam prvek umístit. I v této fázi je možný dialog, neměl by ale přejít do konfrontace. Měl by **směřovat především do**

budoucnosti a akcentovat přínosy. Je třeba neustále dbát na to, aby to byla skutečně **společná aktivita a společná kreativita rodiče a dítěte.**

V závěru aktivity dostanou oba k dispozici různé nálepky (omezený počet, obvykle kolem tří kusů), které umístí k prvkům, které jsou pro ně nejdůležitější - např. co by si nejvíce přáli, co se dozvěděli nového, co je mile překvapilo, nový společný cíl apod.

Na závěr aktivity je vhodné zařadit krátké shrnutí lektorem a nabídnout slovo každému účastníkovi - zařadit reflexi ve smyslu, jaké to pro ně bylo, co si odnášejí, co je pro ně novým impulsem do budoucna. Lze spojit se společným setkáním všech přítomných a s rozloučením. Výsledek aktivity - papír s obkreslenou a výtvarně dotvořenou postavou - si srolovaný do ruličky odnášejí účastníci domů na památku, společně s podepsaným přáním od všech, kteří se na aktivitě podíleli.

Při realizaci čtvrté aktivity je důležité užívat si společný obsah a výtvarnou činnost. Cílem by nemělo být do důsledku vyjmenovat vše, co si účastníci před tím vymysleli, ale užít si společnou interakci při vzájemném objevování a tvoření. V případě, že účastníci postavu dotvořit nestihnou, mohou si ji odnést domů a dokončit ji tam.

Pomůcky pro aktivitu POSTAVA

- Role pevnějšího papíru s dostatečnou šířkou, aby se vešla reálná obkreslená postava i s rukama
- tužky, fixy, pastelky
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi
- různé nálepky (srdíčka, kytičky, smajlíci apod.)
- lepidlo (ideálně vysunovací)
- několikery nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které na závěr dostane dítě na památku

Aktivizační aktivita A1/D – verze DORT pro rodiče a mladší dítě

Tuto aktivitu jsme zvolili pro případy, kdy děti ještě nedokáží dostatečně komunikovat pro potřeby metodiky výše popsané. Je určena dětem, které nejsou schopné racionálních rozhovorů nebo reakcí na položené otázky, což se týká zejména **dětí mladších sedmi let nebo dětí s potížemi v komunikaci** (těžší dysfázie, deprese, sociální fobie, poruchy autistického spektra apod.).

DORT - Průběh aktivity pro rodiče a mladší dítě (cca 3 – 7 let)

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1,5 – 2 hodiny času, ale obvykle stačí méně, protože malé dítě udrží pozornost kratší dobu. V první části nakreslí dítě na velký papír s pomocí rodiče nebo lektora dort. Podle volby dítěte může být jakéhokoliv tvaru, ale osvědčuje se dort několikapatrový.

Lektor by měl nejprve zjistit, zda vietnamské dítě vůbec ví, co to dort je. Pokud ne, je potřeba pojem vyjasnit nebo přiblížit něčemu, co zná, případně mu jej ukázat na obrázku. Komunikaci je potřeba vést citlivě a v žádném případě nezpůsobit otázkami či komentářem v dítěti špatný pocit, že něco neví, nebo nikdy nejedlo (s ohledem na odlišnou vietnamskou kulturu se to může stát). Je také možné, že nezná české slovo „dort“, i když vlastní chuťovou zkušenost má.

Na dort si posléze dítě napíše své datum narození a můžeme se dotknout tématu oslavy narozenin. Vietnamská kultura upřednostňuje výročí úmrtí předků, takže akcent na narozeniny dítěte je rovněž kulturně vyrovnávající a směřuje aktivitu k dítěti jako centru pozornosti.

Když je dort nakreslený, dítě a rodič navrhuje, co do jednotlivých pater dortu dají - co kdo má rád, komu co chutná, a hledají obrázky či vytváří kresby toho, co by v dortu měli rádi. Lektor by měl spolupráci rodiče s dítětem podporovat, pasivněji povzbuzovat. Obvykle dítě navrhuje nejrůznější ovoce, sladkosti, čokoládu, kakao nebo suroviny (mouku, mléko, máslo). Pokud dítě navrhne suroviny pro dort neobvyklé, akceptujeme to (dort může být i slaný). Může se stát, že dítě bude chtít dát na dort hračku, i to je možné, alespoň se rodič dozví, co by si dítě přálo. Není důležité, aby dort odpovídal obvyklé konvenci, **důležitá je aktivita a tvořivost dítěte ve spolupráci s rodičem.**

Po hotové kresbě dortu nastává druhá fáze aktivity, a to **vytvoření vlastního skutečného dortu** – v improvizovaných podmínkách nepečený, tzv. skládaný dort ve skleničce. Dítě i rodič si vytvářejí každý svůj vlastní dort postupným skládáním jednotlivých vrstev do skleničky, podle vlastní volby a chutí z připravených surovin. Fantazii se meze nekladou, jen je potřeba měkké suroviny střídat s vrstvami piškotů. Dítěti je vhodné napovědět, jak jednotlivé suroviny střídat.

Když jsou dorty hotové, je možné vzájemné ochutnání nebo ochutnání nechat až na doma (ideální je nechat dorty vychladit v lednici), protože účastníci si své dorty jako výsledek společně stráveného času odnesou domů.

Po skončení aktivity je možné dát účastníkům prostor pro krátkou zážitkovou reflexi. V případě únavy dítěte to není nutné. Pro aktivitu s malým dítětem je důležitý zážitek jako takový.

Pomůcky pro aktivitu DORT

- role pevnějšího papíru s dostatečnou šířkou, aby nakreslený dort byl velký natolik, aby do něj šly lepit a kreslit obrázky
- tužky, fixy, pastelky
- několikery nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi (zde se hodí především reklamní letáky z obchodů s potravinami)
- lepidlo (ideálně vysunovací)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které si odnese dítě na památku

Pomůcky k opravdovému dortu:

- sklenička se šroubovacím víčkem
- lžičky, vidličky, případně další nástroje podle potřeby (nůž)
- papírové utěrky
- omyvatelný stůl nebo podložka, kterou lze umýt či vyhodit po zašpinění

Suroviny:

- dětské kulaté piškoty
- drobné nebo nakrájené syrové či kompotované ovoce

- zakysaná smetana (alespoň 1, lépe 2 - na každý dort, podle velikosti sklenice)
- džem
- moučkový cukr
- kakao (ideálně Granko, které je sladké)
- nasekaná čokoláda nebo lentilky apod.

Množství se řídí podle velikosti skleničky. Je vhodné mít 2 – 3 druhy ovoce, aby byl výběr. V případě syrového ovoce jsou vhodnější měkké druhy (banán, jahody, maliny, borůvky, kousky citrusů). Smetanu je možné trochu přisladit nebo ochutit kakaem

5. Závěr a rozloučení

Po skončení aktivit je možné (a u starších dětí i vhodné) setkat se společně opět se všemi přítomnými, shrnout aktivitu, dát prostor pro krátkou reflexi a celé setkání pozitivně zakončit. Nakonec dostanou rodič a dítě přání podepsané všemi přítomnými a domů si odnesou výsledek společné aktivity - své dorty.

Aktivizační aktivita A1/P – verze rodič + další dítě (sourozenec)

V rodinách jsou často sourozenci. Je možné, že se řešení kauzy týká celé rodiny, včetně sourozenců, anebo je vhodné sourozence zapojit z jiných důvodů, např. kvůli zlepšení rodinných vztahů. Aby rodič neočekával, jak bude aktivita s druhým dítětem probíhat, zvolili jsme pro ni jinou formu než pro aktivitu s dítětem prvním. Cíle však v zásadě zůstávají stejné.

Cíl aktivity

Sourozenec, případně sourozenci jsou také členové rodiny a předpokládané změny ve smyslu většího akcentu na společný rodinný čas se týkají i jich. Proto je důležité, aby i oni byli do konkrétní rodinné „proměny“ zahrnuti. Neposkytnutí možnosti zúčastnit se aktivity také, může navíc dítě vnímat jako diskriminační, může se cítit odstrčené, mít ze strany rodičů pocit nedostatku pozornosti, což se může projevat odporem, „zlobením“, děláním naschválů, či naopak ostentativní pasivitou. Tato aktivita má přinést vyvážený přístup k oběma dětem, dodat jim pocit spravedlnosti a stejné hodnoty v rodině.

Cílem je opět poskytnout rodiči s druhým dítětem chráněný čas na aktivitu, která jim přinese příjemný společný zážitek. Ten je stejně jako u prvního dítěte prostředkem k uvědomění (a někdy i pojmenování) aspektů vzájemného vztahu a motivací k dalším možnostem jeho prohlubování, a to společnými aktivitami v běžném rodinném životě.

Popis aktivity

Samotné setkání je strukturováno do pěti na sebe navazujících částí, které zahrnují i přestávku. Jedná se o tyto části:

1. úvodní část,
2. separátní rozhovory (rozhovor s dítětem a rozhovor s rodičem),
3. přestávka,
4. praktická společná aktivita,
5. závěrečné shrnutí a ukončení setkání.

Příprava před setkáním

Příprava probíhá stejně jako při setkání rodiče s prvním dítětem. Lektorský tým se stručně seznámí s informacemi o rodině a dítěti. U dětí je důležitý věk, navštěvovaná třída, jak je dlouho v České republice, zda a jak dobře ovládá češtinu, zda jsou známa jakákoli specifika či omezení – sociální, zdravotní, mentální, poruchy učení aj. Dále jej zajímá historie a aktuální situace rodiny, včetně rozdělené nebo neúplné rodiny, případně sociálně-právní okolnosti (soudní rozhodnutí, problematika OSPOD apod.).

1. Úvod

Po **uvítání a vzájemném představení všech přítomných** (u lektorů, tlumočnicků a dalších přítomných osob krátce i jejich profese či studium) následuje kratší úvodní část, v níž průvodce programem popíše **kontext a smysl projektu, cíl aktivity** a v obecné rovině také strukturovaně to, co dvojici čeká. Popis je obecný ve smyslu „budete společně vytvářet, spolupracovat, užívat si společný čas, výsledek si můžete odnést domů na památku apod.“

Popíše se také **časové členění aktivity** – tedy společný úvod (15 minut), po němž následuje oddělené povídání rodiče s jedním lektorem a dítěte s druhým lektorem (cca 45 – 60 minut) a po něm společná tvořivá aktivita (cca 60 minut). Na závěr může být společné sezení a zhodnocení pocitů. Důležité je uvést také **praktické informace** ohledně přestávky, možnosti napít se či najíst, kde je WC apod. Rovněž je v úvodu možné nabídnout něco k pití (vodu, čaj, pro rodiče kávu), nebo drobnost k jídlu (sušenky, ovoce apod.).

2. Separátní rozhovory

Cílem rozhovorů je **naladit účastníky na společnou smysluplnou aktivitu**, která by jim měla být příjemná a přinést jim konkrétní hmatatelný výsledek, který společně vytvoří a odnesou si domů. Ten je odrazem jejich současného vztahu a možností jeho dalšího rozvíjení formou společně stráveného času v různých podobách, včetně nastavení si společných cílů pro nastávající období.

Další rovina, kterou má rozhovor přinést, je **uvědomění a pojmenování konkrétních charakteristik vztahu rodiče a dítěte**, které odráží minulost i současnost vztahu. Jde především o povahu dítěte, jeho zájmy, silné stránky a talenty, jeho rezervy, vztahy se členy rodiny, kamarády, školou a dalším prostředím, kde se dítě pohybuje.

Rozhovor by se měl zaměřit na témata, která budou směřovat k následné společné práci, ale také (především) k možnosti trávit společně čas i v běžném životě. V obou rozhovorech jde o uvědomění toho, co dítě dělá rádo, co by chtělo, po čem touží, zdali ho něco trápí, jaká má přání. A na straně druhé, jak s tím zachází rodič: zda a co o tom ví, jak se k tomu staví, co pro

to dělá, co dělají společně, co je spojuje. V případě rodiče je také důležité uvědomění si návaznosti na rodinu a předky a předávání rodinných hodnot, stejně jako uvědomění si schopností a kvalit svých i svého dítěte (co umím já a co ono, co ho můžu naučit, co se učím od něj, co se mi na tom druhém líbí, co děláme spolu, co nás spojuje apod.).

A. Rozhovor s dítětem

Rozhovor s dítětem by měl optimálně provádět lektor s praxí v práci s dětmi, nebo alespoň lektor, který se umí na děti naladit. Ideální je, když hovoří oběma jazyky, případně musí pracovat s tlumočníkem. Rozhovor se zaměřuje na koníčky, školu, co dítě baví, co dělá rádo, co naopak nerado, zda má kamarády a odkud (škola, kroužky, lokalita, kde bydlí), na život v rodině, sourozence, prarodiče, na trávení času s rodiči, na kontakt s Vietnamem apod. Je vhodné se nenásilně zastavit i u toho, co mu spíš nejde, nebaví, nebo co je pro něho problém, včetně témat sociálních (kamarádi, spolužáci, učitelé, rodiče...). V každém případě je třeba se zaměřit na budoucnost – co by dítě rádo dělalo, až bude velké, jakou školu by chtělo studovat, jaké by si přálo navštěvovat kroužky nebo jaké volnočasové aktivity ho baví, zkrátka co by obecně dítě chtělo a jaká má přání.

Příklady otázek a témat vhodných pro rozhovor s dítětem naleznete v předchozí aktivitě.

B. Rozhovor s rodičem

Po úvodní konverzaci, která je především motivační (např. aby se představil a něco o sobě krátce řekl), směřuje rozhovor k rodinné historii, zvyklostem, výjimečným událostem či skutkům, a také hodnotám, které rodiče předávají dál svým dětem. Může začít dětstvím rodiče, popisem širší rodiny, příbuzných, prarodičů a jejich domácností, včetně situace v původním vietnamském domově. Obvykle se také dotkneme důvodů a průběhu přestěhování do České republiky a kontaktů s vietnamskými příbuznými. Je vhodné mluvit o současnosti rodiny, a především o dítěti, které přišlo společně. Jaké je, jak se chová, co dělá, co ho baví, jak prospívá ve škole, zda má kamarády. Nemusí jít čistě o věcné informace, jsou na místě i zážitky, emoce, vnímání toho, co se stalo či děje (např. jaké to pro vás bylo, jak jste to prožívali, co bylo nejtěžší, jak jste to zvládli, to jsou cenné okamžiky, jste pro něj asi důležitý apod.). Důležité téma je, zda rodina tráví nějaký čas společně a co v tom čase dělá. Rozhovor by měl směřovat na předání rodinných hodnot, tradic a také propojení a vazbu s předchozí generací.

Příklady otázek a témat vhodných pro rozhovor s rodičem naleznete v předchozí aktivitě. Je samozřejmě možné, že bude rodiče zpovídat totožný lektor, s nímž už rodič aktivitu absolvoval s prvním dítětem. V tom případě je pochopitelné, že se lektor přizpůsobí situaci, pokud si rodiče i jeho situaci nějak pamatuje.

3. Přestávka

Přestávku je rozhodně vhodné zařadit. Jednak pro krátký odpočinek a občerstvení a jednak kvůli oddělení dvou různých aktivit. Je však důležitá především pro možnost soukromého

setkání obou lektorů, kteří vedli separátní rozhovory. Slouží k potvrzení informací o účastnících, předání důležitých postřehů a k domluvě na dalším postupu. Tento rozhovor je důležité vést bez přítomnosti účastníků. Ostatní přítomné osoby by měly být v jejich společnosti.

4. Praktická společná aktivita

RUCE - Průběh aktivity pro rodiče a staršího sourozence (cca 7 – 14 let)

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1 – 1,5 hodiny času. Na velký papír nejdříve obkreslí obě své ruce rodič, poté to učiní dítě. Další varianta je obkreslit si ruce navzájem, což může být i zábavnější forma.

Ruce jsou obkreslovány tak, aby vytvářely symbolické slunce, tedy dlaněmi ke středu a prsty směřujícími ven, aby vytvářely symbolické sluneční paprsky. Další varianta je ruce obkreslit, vystříhnout a na velký papír sestavit a nalepit. Doporučujeme nechat kolem rukou a mezi rukami trochu prostoru, aby do něj bylo možné psát.

Do rukou dítě a rodič píše, kreslí či lepí:

- první ruka rodiče: jak se vidí rodič
- druhá ruka rodiče: jak vidí svého rodiče dítě
- první ruka dítěte: jak se vidí dítě
- druhá ruka dítěte: jak vidí své dítě rodič

Celé výtvarné zpracování se týká témat: jak se vidím, co bych chtěl, co mám rád, čeho si na druhém vážím, co oceňuji.

Následuje shrnutí a povídání o tom, co účastníci do rukou umístili – kde se shodli, kde to vidí každý jinak, co koho překvapilo, případně proč. Nakonec popíše doprostřed rukou shrnutí hlavních vlastností dítěte, na kterých se spolu shodují. Do prostoru okolo rukou popíše dítě to, co by chtělo dělat a jak by chtělo trávit svůj čas, ať už samo nebo s rodinou.

Po této aktivitě je vhodné zařadit krátké shrnutí lektorem a nabídnout slovo každému účastníkovi. Je vhodné zařadit reflexi ve smyslu, jaké to pro ně bylo, co si odnášejí, co je pro ně novým impulsem do budoucna. Situaci lze spojit se společným setkáním všech přítomných a rozloučením.

Domů si účastníci odnesou svůj výtvar - srolovaný papír se čtyřma rukama, a také přání s podpisy všech, kteří se na aktivitě podíleli.

Pomůcky pro aktivitu RUCE

- Pevnější papír s dostatečnou šířkou pro čtyři ruce i psaní do prostoru kolem nich
- tužky, fixy, pastelky
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi
- různé nálepky (srdíčka, kytičky, smajlíci apod.)

- lepidlo (ideálně vysunovací)
- několikery nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které na závěr dostane dítě na památku

Aktivizační aktivita A1/2 – verze pro rodiče a stejné dítě podruhé

Tato verze je určená pro rodiče s dítětem, kteří již aktivitu AA1 absolvovali. Zařazujeme ji, pokud je rodina k pokračování aktivity motivovaná nebo pokud s příslušnými odborníky vnímáme, že je druhé setkání přínosné.

Cíl aktivity

Cílem setkání je najít a konkretizovat společné aktivity, které bude možné uskutečnit a kterými rodina naplní cíle formulované výše. Výsledkem setkání je plán tří konkrétních aktivit v dohledném čase. Musí obsahovat konkrétní aktivity, termíny a potřebné kroky k jeho uskutečnění.

Popis aktivity

Předpokládaný časový rozsah aktivity je přibližně 1–2 hodiny, přičemž v praxi bývá její délka zpravidla kratší a přizpůsobuje se možnostem účastníků.

Aktivita je strukturována do tří základních fází:

1. brainstorming,
2. výběr vhodných aktivit,
3. tvorba konkrétního plánu.

1. Brainstorming

Brainstorming představuje hledání a zachycení nápadů, ze kterých bude posléze možné vybírat. Rodič i dítě vymýšlejí, jaké zajímavé aktivity by společně mohli uskutečnit, a nahlas je pojmenovávají. Lektor jim pomáhá je na velký papír zapisovat, přitom ctí následující pravidla brainstormingu:

- Najít co nejvíce nápadů
- Při hledání navazovat na předchozí a nechat se jimi inspirovat
- Nechat plynout fantazii, v ničem se neomezovat
- Dbát na pravidlo odloženého hodnocení (tzn. v tuto chvíli nehodnotit, nekritizovat, ani nemít vnitřní cenzuru)

2. Výběr aktivit

Z navržených aktivit posléze rodič a dítě společně vyberou tři, které oba vnímají v rámci svého času za přijatelné, lákavé, realizovatelné, případně které považují za potřebné.

3. Tvorba plánu

Pro každou aktivitu musí účastníci stanovit termín a časový rozsah. Dále by měli stručně, ale co možná nejkonkrétněji popsat, jak by měla aktivita probíhat. Součástí plánu může být také soupis potřebných věcí/pomůcek a seznam potřebných kroků či informací, které je třeba zjistit dopředu.

Plán by měl být přiměřeně detailní – čím více dopodrobna bude promyšlený, tím se zvětšuje pravděpodobnost, že bude také s úspěchem realizovaný.

Výstupem by ale neměl být jen výběr a plán aktivit s konkrétními informacemi. Důležité je i jeho estetické zapsání/zpracování - nejlépe na barevné čtvrtce nebo zvýrazněný barevnými zvýrazňovači apod., aby bylo lákavé si ho odnést domů a vystavit si ho. Na výtvarném zpracování by se měli podílet opět rodič a dítě společně, aby měli nejen pěkný společný výsledek, ale i zážitek z jeho vypracování.

Metodické poznámky

Vhodné je dopředu probrat a zvážit s rodičem následující otázky či situace:

- Bude do aktivit (nebo do některé z nich) zahrnut také někdo další z rodiny/zbytek rodiny?
- Jak se postavit k finančně náročným nápadům, nebo nepřiměřeně náročným či nebezpečným aktivitám (s ohledem na věk apod.)?
- Jaký bude způsob společného rozhodování (jak postupovat, když např. jeden z dvojice navrženou aktivitu absolvovat nechce apod.)?

Na lektorovi poté spočívá, aby rozhovor a nastalé situace během něj zkušeně facilitoval a celou aktivitu směřoval k dohodě, která bude vyhovovat oběma zúčastněným.

Podmínky realizace aktivit AA1

Z hlediska prostoru jsou ideální dvě místnosti s přiměřenou teplotou a dostatkem světla, aby bylo možno vést zároveň dva rozhovory nerušeně. Pokud je k dispozici místnost jen jedna, měla by být natolik velká, aby byly dvojice dostatečně daleko od sebe a při hovoru se nerušily, zvláště je-li nutné tlumočení. Pro vlastní aktivitu je potřeba relativně velký stůl, na který se vejde celý papír s postavou (případně je možné využít prostor na podlaze) či dortem, a dostatek židlí pro všechny zúčastněné.

1. Tlumočení

Pokud nejsou k dispozici oboujazyční lektoři, je třeba využít tlumočníka/y. Tlumočení dítěti není časté, děti obvykle češtinu ovládají lépe než někteří rodiče, ale nastat může; důvodem bývá zejména krátká doba pobytu v ČR, někdy ale také uzavřenost dítěte, malý kontakt s jinými dětmi, a tudíž omezený rozvoj porozumění.

Potřeba tlumočení rodičům je častější, mnozí nejsou na češtinu příliš zvyklí, zejména v obtížnější komunikaci, když mluví souvisle o sobě, rodině, dítěti, ale také o emocích, komplikovanějších situacích apod. Tlumočení se hodí spíše konsekutivní, protože lektor se potřebuje plně soustředit nejen na slovní sdělení klienta, ale i na doprovodné neverbální projevy. Tento druh tlumočení je vhodný i proto, že daný obsah mohou slyšet ostatní přítomné osoby, které rovněž nemusí být oboujazyčné. V každém případě je třeba dbát na to, aby tlumočník tlumočil doslovně, v tzv. „ich formě“, a slyšené neinterpretovat, nezobecňoval, ani nezkracoval. Pokud si potřebuje některý výraz vyjasnit pro správný překlad, měl by to udělat s komentářem, že si vyjasňuje konkrétní slovo.

I tlumočník by se měl orientovat v základních informacích o rodině (jména členů rodiny apod.), ale nesmí touto znalostí ovlivnit tlumočení. Samozřejmostí jsou etická pravidla tlumočení, včetně nakládání s vyslechnutými informacemi.

Výrazně náročnější je tlumočení třetí fáze AA1+1, protože se jedná o diskusi všech zúčastněných – rodiče, dítěte a obou lektorů. Zde je nutné aktivně podporovat jejich vzájemnou komunikaci, snažit se žádnou informaci či poznámku neopomenout, důsledně tlumočit vše, co se odehraje!

2. Přítomnost sourozenců dítěte (případně dalších osob)

Přítomnost dalších dětí, včetně sourozenců, není při této aktivitě vhodná. Pokud je nutné, aby byly přítomny (obvykle proto, že je rodič nemá komu svěřit a musí je vzít s sebou), je potřeba zajistit, aby do aktivit žádným způsobem nezasahovaly. To znamená zajistit jim po celou dobu trvání aktivity nějakou činnost (kreslení, hru apod.) - buď samostatně, nebo s dohledem další osoby (asistenta/ky, dalšího lektora/ky apod.). Na jeho zabavení je potřeba myslet dopředu a mít k dispozici potřebné pomůcky (hračky, výtvarné potřeby). Ideální je využít další místnost nebo alespoň odlehlejší kout. Malé děti obvykle nevydrží dlouho samy a u jedné činnosti, je třeba se na to připravit.

Je možné zvážit i variantu strávit část času s domluveným asistentem/pedagogem venku, pokud to dítě s cizí osobou zvládne a je přiměřené počasí. Každopádně sourozenec nesmí svou přítomností ostatní rozptylovat, ani jinak zasahovat do aktivity. A to i v případě, že je zvědavý a má tendenci se zapojit.

3. Psychologické bezpečí

Psychologické bezpečí aktérů je naprosto zásadní věc pro úspěšnost akce. S dítětem i rodičem je třeba zacházet s citem a respektem, povzbudit oba motivovat, ale nemanipulovat, ani nevyvíjet žádným směrem nátlak. To se týká jak rozhovorů, tak vlastní aktivity.

Na začátku rozhovoru by měla zaznít informace, že vše, co zazní při setkání, nebude nikomu dále sdělováno, s výjimkou oznamovací povinnosti (a tato zásada musí být samozřejmě

dodržena, jde o etické pravidlo všech pomáhajících profesí). Na druhou stranu je vhodné se po ukončení rozhovoru ujistit, že sdělené informace je možné použít při následné aktivitě (případně se vyhnout tomu, co zaznít nemá).

V rozhovoru je třeba nabízet otázkami témata a ptát se se zájmem, ale nikoli se zvědavostí na přílišné osobní detaily, nechce-li o nich dítě či rodič mluvit. V každém případě by se měl lektor zdržet hodnocení a souzení, měl by být naopak pozitivní, nabízet pohled z jiné strany a pracovat s možnostmi, příležitostmi či nadějí do budoucna. V případě ticha by měl poskytnout účastníkům čas a vyvarovat se potřeby ticho vyplnit.

K rozhovoru je rovněž dobré mít v dosahu papír a tužku, aby je mohl účastník použít, bude-li potřebovat. Hodí se také papírové kapesníky pro případ pláče. Lektor by si měl dělat poznámky určitě, aby je mohl využít při následné aktivitě.

4. Role průvodce aktivitou

Pro úspěch a přesvědčivé vyznění aktivity je zásadní, aby byla dopředu určena role průvodce. Tato role zajišťuje, že bude jasné, kdo celou aktivitu vede, koordinuje a v případě potřeby rozhoduje. Určení průvodce zamezí situacím trapného ticha, v nichž nikdo neví, kdo posune aktivitu dál. Obvykle je jím jeden ze dvou lektorů zapojených do celé aktivity.

Průvodce provede úvodní část – tedy přivítá zúčastněné a ujímá se poskytnutí informací. Koordinuje časový rámec a jeho strukturu. Je tím, kdo vede zúčastněné i dalšího lektora při společné části aktivity. Zapojuje ho, konzultuje s ním další postup, podporuje využití jeho zkušeností z úvodního rozhovoru.

5. Juniorní lektoři - mentoři a tlumočníci v záviku

Při aktivitě mohou být se souhlasem klientů přítomni adepti na roli lektora či tlumočníka, kteří se s aktivitou seznamují a připravují se na samostatnou práci. V úvodu je průvodce představí a seznámí ostatní s jejich rolí. Do vlastní aktivity nevstupují, případné své dotazy a připomínky uplatňují až po skončení aktivity bez přítomnosti pozvaných účastníků. Pozor na jejich množství, aby byla zachována příznivá atmosféra. Přiměřené množství je jedna, nejvíce dvě osoby, záleží na tom, kolik je dalších přítomných. Toto vše ovšem platí pouze v rámci pilotního projektu, jinak není přítomnost kohokoli dalšího vzhledem k intimitě aktivit žádoucí.

6. Supervizor

Přítomnost supervizora (se souhlasem klientů) je určitě užitečná. Jeho rolí je sledovat průběh aktivity, činnost lektorů a tlumočnicků, a následně poskytnout rozvíjející a motivující zpětnou vazbu. Supervizor musí splňovat vysokou úroveň jak odbornosti v oblasti rozvoje lidí a rodin, tak metodických nástrojů. I on musí být v úvodu představen a musí respektovat etiku práce

Aktivizační aktivita AA2 – výlety

Mozaiku našich aktivizačních aktivit jsme doplnili také organizovanými výlety se zážitkovým programem pro rodiče a děti, aby rodiče měli možnost zažít:

- jak se jejich dítě chová v kolektivu dětí mimo rodinu
- jak se k jiným dětem chovají jejich rodiče
- jak se chovat v/k lokalitě, kde jsme zrovna na výletě
- jaké aktivity lze s dětmi dělat

Cíle aktivity

Obecné cíle:

- zprostředkování pěkného zážitku pro rodiče i pro děti
- společně strávený čas
- motivace pro rodiče ke hře s dítětem
- poznání se rodiče s dítětem navzájem
- sblížení se

Specifické cíle:

- prožít hezký čas, který bude přínosný jak pro rodiče, tak pro děti
- poznat novou zajímavou lokalitu v ČR a pocítit její atmosféru
- spolupracovat s dětmi na zajímavém projektu (výtvarném, dramatickém, soutěžním aj.)
- nechat v rámci aktivit rodiče spolupracovat s dětmi
- rodiče něco naučit
- děti něco naučit
- práce s autoritou - v určitém okamžiku postavit rodiče do situace, kdy nebudou dítě vést, ale tak trochu ono bude vést je

Pro lepší představu o podobě a možnostech realizace aktivizačních aktivit typu AA2 uvádíme níže tři konkrétní příklady programu jednodenního výletu. Cílem těchto příkladů není nabídnout pevně daný scénář, ale ilustrovat šíři a variabilitu aktivit, které lze s rodinami realizovat, a zároveň ukázat, jak lze přirozeně propojovat společný zážitek, tematickou práci a podporu vztahu mezi rodičem a dítětem. Uvedený program slouží jako inspirace, kterou je možné dále upravovat s ohledem na složení skupiny, věk dětí, kulturní kontext i aktuální cíle práce s klienty.

Financováno
Evropskou unií

TOULCŮV DVŮR

TÉMA VÝLETU: *Vzpomínka na dětství*

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů (1 lektor pro 8 účastníků)

PROGRAM / AKTIVITY:

10:00 – 12:00 – **Dopolední blok: představení a společné vytváření kaligrafického díla**

- Vzájemné představení účastníků pomocí házení míčku – účastníci si mezi sebou přehazují míček, kterým předávají slovo tomu, kdo ho chytí.
- Lektor představit téma kaligrafie, knihy o kaligrafii a ukázky doma vyrobených znaků a slov. Následuje společné vytváření kaligrafického díla rodičů a dětí. Děti píší do sloupce po vzoru kaligrafie jméno rodičů a rodiče jméno dětí. Jednotlivá písmena jména ve sloupci se poté stanou prvními písmeny v řádcích. Na každém řádku bude vyjádřen charakter osoby, jejíž jméno je napsané na listu.

- *Podníme tak debatu o tom, kdo jaký je, a necháme účastníky zaměřit se na sebe navzájem. Děti mohou popisovat rodiče, kteří zde nevystupují jako tradiční autorita.*

12:00 – 13:00 – Oběd

13:00 – 15:00 – **Odpolední blok: Dotvoření kaligrafie a soutěž párů (rodič + dítě)**

- Dotvoření kaligrafického díla rodičů a dětí, kdo nestihl.
- Soutěž: lektor rodinám představí různá stanoviště. Na každém stanovišti si rodiče s dětmi zahrají určitou **tradiční vietnamskou dětskou hru**, kterou dodnes ve Vietnamu děti hrají a rodiče ji pravděpodobně v dětství také hráli. Všichni účastníci dostanou soutěžní kartičku, s níž budou sbírat body za splnění jednotlivých úkolů.

Financováno
Evropskou unií

- Cílem je dát prostor rodičům zahrát si hry, které znají z dětství, se svými dětmi, které tyto hry naopak vůbec nemusí znát a zahrají si je – navíc s vlastním rodičem – úplně poprvé.
- Následuje **představování kaligrafických děl** jednotlivými rodiči s dětmi. Lektori současně sčítají body ze soutěže.
- Po sečtení bodů a představení kaligrafie nastává vyhlášení vítěze soutěže, jenž dostane malý dárek.

ZÁMEK LOUČEŇ

TÉMA VÝLETU: *Rodinný erb*

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů (1 lektor pro 8 účastníků)

PROGRAM / AKTIVITY:

10:00 – 12:00 – **Dopolední blok: vzájemné představení a přemýšlení o symbolice rodiny**

- Tlumočená prohlídka zámku na téma rodina – jaká byla rodina šlechticů, čím byla symbolizována, rodinné/šlechtické erby
- Společné povídání o tom, kdo co po koho v rodině znamená, společné přemýšlení nad tím, jak sestavit vlastní rodinný erb
- *Reflexe pojmu RODINA - co vlastně znamená*

12:00 – 13:00 – Oběd

Financováno
Evropskou unií

13:00 – 15:00 – Odpolední blok: Vytváření rodinného erbu a bludiště

- Diskuse o své rodině – jak ji charakterizovat a symbolizovat, vytváření rodinného erbu rodičů s dětmi.

- Hledání drahokamů v bludišti zámeckého parku (rodina = drahokam)
- Představování všech vytvořených rodinných erbů a předávání drahokamů
- *Cílem výtvarné aktivity i hledání „drahokamů“ v bludišti je uvědomění si toho, že rodina představuje pro každého z nás klenot.*

ZÁMEK RADIM

TÉMA VÝLETU: *Den na zámku*

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů (1 lektor pro 8 účastníků)

PROGRAM / AKTIVITY

10:00 – 10:30 – Úvod (30 min.)

- Seznámení účastníků a představení lektorů.
- Děti představují své rodiče, rodiče své děti.
- Sdílení očekávání – účastníci říkají, na co se během dne těší.

10:30 – 11:00 – **Společná pohybová hra (30 min.)**

- Podlézání točícího lana ve dvojicích (rodič + dítě).
- Aktivita podporuje spolupráci, důvěru a společné zvládání situace.
- Lektori sledují způsob komunikace mezi rodičem a dítětem a míru vzájemné koordinace.

11:00 – 11:30 – **Soutěž – ochutnávka (30 min.)**

- Rodiče mají zavázané oči, děti je krmí různými potravinami.
- Úkolem je poznat co nejvíce surovin.
- Aktivita rozvíjí důvěru a přirozenou změnu rolí mezi rodičem a dítětem.

11:30 – 12:30 – **Komentovaná prohlídka (60 min.)**

- Prohlídka zámku přizpůsobená dětem a rodičům.
- Tlumočený výklad dle potřeby.

12:30 – 13:30 – Oběd (60 min.)

- Individuálně nebo společně dle možností (např. zámecká kavárna).

13:30 – 15:00 – **Odpolední blok**

Varianta A – mladší děti (do 2. třídy ZŠ)

Výtvarná aktivita – „Můj rodič“ (60 min.)

- Děti vytvářejí obraz rodiče z přírodnin nebo koláže.
- Aktivita podporuje vnímání rodiče a jeho pozitivních charakteristik.
- Lektori facilitují rozhovor o vztahu dítěte k rodiči.

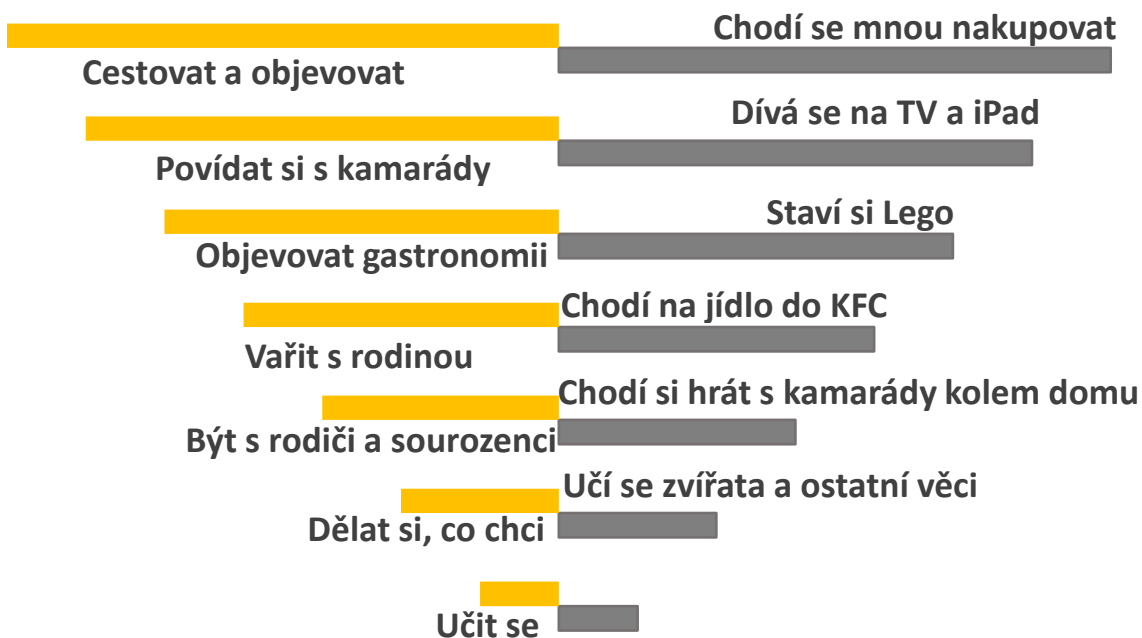
Varianta B – starší děti (od 3. třídy ZŠ)

Aktivita „Cibule“ (60 min.)

- Rodiče i děti pracují s pracovním listem „slupky cibule“.
- Mapují oblíbené aktivity z dětství rodičů a současné aktivity dětí.
- Následuje jejich porovnání.

- Aktivita vede k reflexi vztahu, času tráveného společně a mezigeneračních rozdílů.
- Diskuse je facilitována lektorem.

Příklad aktivity cibule (vlevo aktivity z dětství matky, vpravo realita syna)

14:30 – 15:00 – Společná aktivita „Laser“ (30 min.)

- Prolézání prostoru vymezeného šňůrami („laserové pole“).
- Aktivita rozvíjí spolupráci, pohyb a sdílený zážitek.
- Lektori sledují zapojení rodičů a jejich interakci s dětmi.

15:00 – 15:20 – Závěr (20 min.)

- Společné zhodnocení dne.
- Ocenění účastníků (např. drobné odměny).
- Prezentace výstupů aktivit (obrázky, pracovní listy).
- Reflexe zážitku a posílení pozitivní zkušenosti ze společně stráveného času.

Aktivizační aktivita AA3 – domácí příprava rodiče s dítětem do školy

Dalším částí našeho aktivizačního programu je společná příprava rodiče s žákem do školy. V praxi totiž často narazíme na to, že vietnamský rodič nejenže žádnou přípravu do školy ani kontrolu žáka (domácí úkoly, prospěch atd.) nedělá, ale hlavně že vůbec neví, že ji má dělat, natož jak ji má dělat. Ve Vietnamu je odlišný vzdělávací systém, který rodiče nezapojuje tolik, jako u nás, kde se s pomocí rodiče počítá a je tím pádem v podstatě nezbytná pro úspěšné zvládnutí základní školy.

Cíl aktivity

Cílem tříhodinového bloku je ukázat rodičům a jejich dětem, jak by měla domácí příprava do školy vypadat. Vyzkouší si i konkrétní situaci kontroly přípravy žáka a společného učení.

Podcíle aktivity

- rodiče a děti si odnesou zkušenost příjemného prožitku z rituálu společné přípravy do školy
- rodiče a děti si vytvoří a odnesou domů strukturu rituálu přípravy do školy
- rodiče se naučí, jak dítě připravovat, aniž by museli umět výborně česky
- rodiče se sami něčemu přiučí z probírané tematiky či metod učení
- rodiče a děti si budou vzájemnými učiteli
- děti se připraví do školy z jednoho předmětu – provedou jedno nebo část jednoho cvičení.

Především v rodinách, kde rodiče nemluví vyučovacím jazykem či mají odlišné zkušenosti se školní výukou, než jaké zažívají jejich děti, může být pro rodiče obtížné se dětem v tomto ohledu věnovat. V rámci tohoto bloku si mohou vytvořit představu, jak se dětem pravidelně věnovat a co si mohou obě strany ze společných aktivit odnést.

Celou aktivita má opět svého průvodce, který provede děti a rodiče jednotlivými kroky a řídí aktivity setkání. Pokud je to třeba, samozřejmě nechybí tlumočník.

Popis aktivity

Aktivita je strukturována do sedmi na sebe navazujících částí, které zahrnují přípravnou fázi i samotnou práci s účastníky. Jedná se o tyto části:

1. příprava před setkáním (co je třeba zjistit a připravit),
2. organizační a obsahová příprava s účastníky,
3. úvodní rozhovor,
4. blok zaměřený na školní přípravu,
5. přestávka,
6. praktický program přípravy do školy pro konkrétní rodinu,
7. závěrečné shrnutí a reflexe.

1. Před setkáním

Před samotným setkáním si musí průvodce připravit jednak pomůcky pro samotnou přípravu, ale též pro zvelebení prostředí, v němž se mohou účastníci cítit příjemně. Vedle toho se musí připravit na samotné účastníky, resp. mít o rodině základní informace a motivaci.

A. Co bude třeba připravit

Prostředí, ve kterém se rodina a průvodce setkají, by mělo být takové, aby se v něm účastníci cítili příjemně, ideálně „jako doma“. K tomu slouží nejrůznější pomůcky, které následně průvodce použije pro dotvoření prostředí spolu s rodiči a dítětem. Mezi takové pomůcky mohou patřit různé vzorované ubrusy, polštáře, barevné lampičky, hračky – zkrátka pomůcky, které navodí dítěti i rodiči pocit, že se nalézají v dětském pokoji, ne například v učebně apod. (podrobněji viz část 2.)

Dále si připraví **aktivitu pro školní přípravu a pomůcky k této aktivitě**. Ty se samozřejmě odvíjejí od toho, co si dítě přinese ze školy, ale je třeba se připravit i na situaci, kdy se bude muset průvodce spolehnout pouze na své zdroje. Zásobník aktivit je možné postupně rozšiřovat o dobré zkušenosti z konkrétní akce.

V neposlední řadě si průvodce připraví **otázky pro vstupní povídání s dítětem a rodičem**, které pomohou všem nahlédnout na jejich silné stránky, které budou moci využít k tomu, aby vyřešili svůj problém.

B. Co potřebujeme vědět

Před samotnou aktivitou se průvodce neobejde bez **základních informací o potřebách dětí a rodičů**, aby na ně mohl pružněji reagovat, neboť u jednotlivých rodin se v různých ohledech liší. Potřebuje alespoň základní informace o dětech a rodičích, které získali přinejmenším kolegové při předchozích aktivitách. Velmi nápomocné je však získat také informace o motivaci rodiny, časových možnostech pro společnou činnost rodičů a dětí, míru dosavadního zapojení rodičů do školní přípravy dítěte, případné obavy z tohoto zapojení, případné zájmy, včetně těch společných, pokud nějaké rodič a dítě mají. Dobré je také vědět, zda je v rodině více sourozenců a v jakém jsou věku. Průvodce tak získá přesnější představu o možnostech a potřebách rodiny.

Vedle toho je třeba znát **věk dítěte a školní ročník**, který navštěvuje, **kterému předmětu a látce by dítě rádo věnovalo pozornost**, nebo na jaké téma by si školní přípravu chtěli rodiče a dítě vyzkoušet, pokud takovou preferenci mají. Ideálně tedy dopředu nahlásí, jaký předmět a cvičení budou chtít probrat, mohou též vyfotit v učebnici. To umožní průvodci lépe se připravit na hlavní část bloku věnovanou přímé přípravě do školy a její realizaci, k níž si bude moci připravit potřebné pomůcky a možné aktivity.

Získané informace využije průvodce při konkrétní přípravě setkání, pomůcek pro dotvoření prostředí a při přípravě aktivit na část věnované konkrétní školní přípravě a přípravě (části 2-4).

2. Příprava prostředí s účastníky (15 min.)

Místo, kde proběhne setkání, je potřeba zvolit tak, aby byl k dispozici pracovní stůl a židle v odpovídající výšce (pro rodiče i děti), kde si všichni mohou pohodlně sednout a spolupracovat.

Aby si mohli účastníci vytvořit prostředí, ve kterém se jim bude dobře pracovat, je potřeba mít připraveny rozličné „zařizovací předměty“ (ubrusy, polštářky, lampičky, psací potřeby, papíry, podle věku dítěte pastelky, úložné boxy na pastelky apod.). Důležité je také mít prostor, kde si mohou podle přání uvařit čaj, kávu apod., a k tomu odpovídající nádobí. Zařizovací předměty a hrníčky či skleničky by měly být k dispozici ve více variantách tak, aby si účastníci mohli vybrat podle svých preferencí, a tím si dotvořit prostor, kde budou pracovat, podle svých potřeb.

Průvodce rodinu nejprve přivítá a usadí ke společnému stolu tak, jak jej připravil. Představí se, řekne pár slov o sobě a následně požádá rodinu, aby se každý představil a řekl o sobě pár slov. Vysvětlí, že se sešli proto, aby se podívali, jak se rodiče a děti mohou podílet na přípravě do školy, a našli společně ideální možnosti takové spolupráce.

Nejprve si připraví své pracovní prostředí: vyberou si zařizovací předměty, které se jim líbí, a dovybaví si ho dle libosti, udělají si oblíbený nápoj, na stůl připraví tužky, pastelky atd. tak, aby se jim dobře pracovalo.

Cílem je vytvořit bezpečné prostředí, na jehož vytvoření se budou rodiče a dítě podílet. Zároveň jde o první krok k vytvoření rituálu přípravy s dítětem. Mělo by to být příjemné, k čemuž patří i příprava oblíbených nápojů.

3. Úvodní rozhovor (15-30 min.)

Průvodce nejprve ocení prostředí, které si rodina připravila. Vyzdvihne to, co oceňuje, a proč. Pak se společně posadí a proberou to, kde se jim ve spolupráci daří, co se jim ve spolupráci daří, co si přejí prožít a co mohou rodiče udělat, aby dětem mohli s přípravou do školy pomáhat.

Při shrnutí by mělo zaznít: Stejně, jako se jim bude dobře pracovat v připraveném prostředí, potřebuje mít dítě připravené i pomůcky na další den v aktovce. Bez nich je pro něj těžké zapojit se ve škole do práce. Pomoci s tím zabere pár minut a dětem to velmi pomůže.

V další části se průvodce zeptá rodičů i dítěte, jestli mají nějakou představu o takové pomoci, nebo co by jim vyhovovalo. Pokud rodiče nějakou představu či přání vysloví, průvodce je zapíše na flipchart či na tabuli tak, aby výroky byly dobře vidět po celou dobu setkání (v případě využití interaktivní tabule je zpřístupnit tak, aby bylo možné se k nim kdykoliv vrátit).

Navrhujeme, aby lektor volil raději otázky konkrétnější, protože abstraktní a pozitivní témata jsou mnohdy pro rodiče těžko zpracovatelná. Konkrétní téma také lépe navodí atmosféru přípravy do školy. Přesto je ale vhodné proložit ho také některou z obecných otázek z okruhu těch pozitivních. Níže nabízíme tři okruhy témat. Alespoň dva z prvních tří doporučujeme využít.

Metodické vymezení práce s otázkami

Níže uvedené okruhy témat a příklady otázek slouží jako orientační podklad pro vedení rozhovoru s dítětem a rodičem v rámci aktivity zaměřené na přípravu do školy. Jejich cílem není strukturované „dotazování“, ale podpora otevřené komunikace, získání základní orientace v situaci rodiny a identifikace oblastí, na které je vhodné se v rámci společné práce zaměřit.

Otázky jsou formulovány tak, aby vedly k popisu zkušeností, silných stránek a fungujících strategií, na které lze dále navazovat. Důraz je kladen na pozitivní formulaci a na podporu spolupráce mezi rodičem a dítětem. Získané informace slouží jako podklad pro nastavení konkrétního postupu práce s rodinou a pro přizpůsobení aktivit jejich potřebám.

Využití jednotlivých otázek je vždy flexibilní a závisí na věku dítěte, jazykových kompetencích účastníků i aktuální situaci rodiny.

Okruhy vhodných témat a otázky PRO DĚTI:

1. Dítě a čeština

- Jak dlouho žiješ v České republice?
- Jaké jazyky umíš?
- Jak ti jde čeština ve škole?
- Kde a jak dlouho ses učil/a česky?
- V čem je pro tebe čeština těžká a v čem naopak snadná?
- Při jakých příležitostech češtinu nejčastěji používáš?
- S kým se učíš česky?
- Jak se češtinu učíš (co ti pomáhá)?

2. Prospěch dítěte ve škole

- Jak se ti daří ve škole?
- Co ti jde ve škole nejlépe?

- Co máš ve škole nejraději?
- Jak trávíš volný čas?
- Děláš kromě školy ještě nějaké další aktivity?

3. Příprava do školy

- Jak se připravuješ do školy?
- Připravuje se s tebou někdo z rodiny?
- Jak vaše společná příprava probíhá?

Okruhy vhodných témat a otázky PRO RODIČE:

1. Rodič a čeština

- Jak dlouho žijete v České republice?
- Jaké jazyky ovládáte?
- Jak dobře se domluvíte česky (aby bylo možné přizpůsobit spolupráci)?
- Kde a jak dlouho jste se učil/a česky?
- V čem je pro Vás čeština obtížná a v čem naopak snadná?
- Při jakých příležitostech češtinu nejčastěji využíváte?

2. Prospěch dítěte ve škole

- Jak hodnotíte, jak Vašemu dítěti jde čeština?
- Jak se mu daří ve škole obecně?
- Co mu jde nejlépe?
- Jak tráví volný čas?
- Co má ve škole nejraději?

3. Příprava do školy

- Jak probíhá příprava dítěte do školy?
- Připravujete se s dítětem společně?
- Jak vaše společná příprava vypadá?

Příklady obecných pozitivních otázek pro rodiče

- Co společně s dítětem děláte nejraději?
- V čem je dítě dobré?
- Co se vám doma daří?
- Co má dítě rádo z toho, co pro něj děláte?
- Jak dlouho žijete v České republice?
- Jak jste se učil/a česky?

- Co jste studoval/a nebo se učil/a ve Vietnamu?

Příklady obecných pozitivních otázek pro děti

- Jak umí rodič česky?
- Co rodiči nejvíce jde?
- Jak často se doma společně připravujete do školy?

Smyslem aktivity je pomoci účastníkům si uvědomit, co jim funguje, aby na to mohli navázat a dále rozvíjet. Jak si rodič a dítě věří v češtině, co dítě baví, jak bylo ve škole, s čím potřebuje pomoci, jaký má prospěch, jak se připravuje a jak se celkově pozitivně hodnotí (silné stránky). Uvědomit si, co umí. Co naopak potřebuje zvládnout, v čem potřebuje pomoci. Průvodci to pomůže najít vhodné činnosti a aktivity do školní přípravy a také vhodné kroky do rituálu přípravy. Otázky jsou jen příkladem, při rozhovoru s rodinou vyplynou další možnosti.

4. Školní příprava- motivačně-naučná aktivita (45 - 60 min.)

Cílem aktivity je především zplnomocnit rodiče; ukázat jim, že některé aktivity s dětmi zvládnou i přes horší dorozumívací schopnosti v češtině.

Vybraná aktivita školní přípravy by měla být volena tak, aby bavila i rodiče. Když se musí nutit do něčeho, co je jim nepříjemné, nebo mají pocit, že je to nad jejich síly, nikdy to dlouhodobě nefunguje.

Příprava do školy by neměla přesáhnout 20 minut - u menších dětí by delší čas ani nebyl smysluplný, a hlavně by znamenal nálož na rodinu, kterou by nemusela dlouhodobě zvládat. To by mělo zaznít i při závěrečném shrnutí: časová dotace pravidelné přípravy není delší než 20 minut.

Univerzální pomůcky, které musí mít průvodce vždy s sebou:

- KIKUS kartičky s obrázky
- kartičky se slovy napsanými v češtině, které lze přiřadit k obrázkům
- kartičky s klíčovými slovy pro školní přípravu (pokud rodiče neumí česky, některé výrazy jim mohou být zcela cizí a bude potřeba je dobře vysvětlit a procvičit, aby se snáze orientovali ve školním prostředí)
- fixy a prázdné kartičky, na které půjde kreslit a psát v průběhu přípravy
- volné papíry na psaní a kreslení
- tvrdé a měkké kostky pro práci s tvrdými a měkkými souhláskami (mohou být potřeba při práci s měkkými a tvrdými i/y)
- slovní úlohy pro jednotlivé ročníky základní školy (v případě, že si účastníci přejí pracovat na konkrétních slovních úlohách - k těm vybraným lze mít předem připravené i obrázky k vizualizaci obsahu úloh)

- pro prvňáky a předškolní děti knihu na předčítání, která pomůže jednak se čtením, jednak s rozvíjením slovní zásoby

5. Přestávka s občerstvením (20 min.)

Vzhledem k tomu, že první blok má časovou dotaci v průměru 1,5 hodiny, je vhodné po něm zařadit přestávku. Během ní se účastníci občerství, protáhnou, dojdou na toaletu apod. Přestávka jim dodá energii potřebnou pro poslední část aktivity.

6. Program přípravy do školy pro konkrétní rodinu (40 min.)

Poslední částí AA3 je formát závěrečného výstupu ze setkání – plán rituálu, jak optimálně by mohla pravidelná příprava do školy v jejich rodině probíhat. Výstup si připraví společně rodič a dítě s podporou průvodce, a bude tedy pokaždé originálem, který si pak rodina odnese s sebou domů.

Formou brainstormingu probere průvodce s rodičem, co vše by mohl s dítětem dělat. Nápady zapisuje na flip, současně se ujišťuje, zda dobře rozumí. Na závěr seznam shrne a rozdělí do souvisejících kroků (příprava prostředí, rozhovor s dítětem - co bylo ve škole, co potřebuje, co se mu dařilo, nebo nedařilo, s čím potřebuje pomoci atp.). Následně požádá rodiče i dítě, aby společně sestavili, jak by mohla jejich příprava skutečně vypadat. Mohou si vybírat z toho, co je zaujalo při dnešní práci, i cokoliv upravit podle sebe. Průvodce je přitom povzbuzuje, ať nezapomenou na jednotlivé kroky a ať zkusí být co nejvíce konkrétní. Na spolupráci by mělo stačit 10 minut.

Nakonec průvodce účastníky požádá, aby mu svoji představu prezentovali. Vyzdvihne posléze, co se určitě hodí, případně doplní, co si myslí, že chybí.

7. Závěr (10 min.)

Na závěr průvodce krátce shrne jednotlivé kroky, kterými prošli, a vyzdvihne, co se dařilo, případně na čem je třeba ještě zapracovat. Požádá rodinu o krátké hodnocení a poděkuje za spolupráci.

Aktivizační aktivita AA4 – sdílené skupiny

Cíl aktivity

Cílem sdílených skupin je vytvořit bezpečný prostor pro vzájemné sdílení zkušeností rodičů, kteří se nacházejí v podobné životní situaci nebo řeší obdobné téma. Aktivita podporuje výměnu praktických zkušeností, posiluje rodičovské kompetence a přispívá ke snižování pocitu izolace, který se u části rodičů může objevovat.

Důležitým cílem je rovněž zprostředkování relevantních informací formou, která je pro účastníky přijatelná a srozumitelná, a to prostřednictvím facilitované diskuse a sdílení mezi samotnými rodiči.

Charakter aktivity

Sdílené skupiny představují přirozenou formu aktivizace, která může vznikat jak cíleně (na základě identifikované potřeby), tak spontánně v rámci jiných aktivit programu (např. při rodinných výletech nebo skupinových setkáních).

Skupiny jsou tvořeny převážně rodiči, které spojuje:

- podobná životní situace (např. výchova dítěte se specifickými potřebami),
- společné téma (např. vzdělávání dítěte, komunikace se školou),
- nebo sdílená zkušenost s institucemi a službami.

Diskuse ve skupině vychází primárně ze zkušeností samotných účastníků, kteří zde vystupují v roli rodičů, klientů služeb či partnerů škol a dalších institucí.

Role facilitace

Klíčovým prvkem aktivity je facilitace ze strany odborníka, která zajišťuje:

- bezpečné a respektující prostředí pro sdílení,
- podporu otevřené komunikace mezi účastníky,
- citlivé usměrňování diskuse,
- doplnění odborných informací v případě potřeby.

Facilitátor zároveň dbá na to, aby sdílení nebylo zatěžující nebo hodnotící, ale vedlo k posilování kompetencí účastníků a hledání funkčních řešení.

Do aktivity se mohou dle potřeby zapojovat i další členové týmu (např. lektor, kouč, odborný garant), a to zejména v situacích, kdy je vhodné doplnit diskusi o specifické odborné poznatky nebo nabídnout konkrétní formu podpory.

Zapojení dětí

Primární cílovou skupinou aktivity jsou rodiče, nicméně přítomnost dětí je možná a v některých případech i žádoucí. Děti mohou být:

- přirozeně přítomny v prostoru,
- zapojeny do části diskuse, pokud to odpovídá tématu,
- nebo se účastnit paralelní drobné aktivity.

Forma zapojení se vždy přizpůsobuje potřebám skupiny a charakteru probíraného tématu.

Přínosy aktivity

Sdílené skupiny mají několik významných přínosů:

- umožňují rodičům sdílet vlastní zkušenosti a získávat inspiraci od ostatních,
- posilují pocit sounáležitosti a snižují sociální izolaci,
- vytvářejí prostor pro bezpečné vyjadřování názorů a emocí,
- umožňují předávání informací přirozenou a méně formální cestou,
- podporují aktivní zapojení rodičů do řešení vlastní situace.

Zvláštní význam má tato forma práce v kontextu komunit, kde mohou být některá témata (např. poruchy vývoje, zdravotní obtíže či rodinné problémy) stigmatizována nebo zatížena neodbornými interpretacemi. Sdílená skupina zde vytváří prostředí, ve kterém mohou rodiče získat podporu i relevantní informace bez obav z negativního hodnocení.

Příklady z praxe

V rámci realizace programu vznikla například spontánní skupina vietnamských rodičů vychovávajících děti s poruchou autistického spektra. Tato skupina se vytvořila přirozeně v rámci jiné aktivity (rodinný výlet) a následně byla dále rozvíjena jako samostatný prostor pro sdílení zkušeností.

Tento příklad ukazuje, že sdílené skupiny mohou vznikat organicky a že je vhodné na tyto situace reagovat a nabídnout rodičům možnost jejich dalšího rozvoje za podpory odborníka.

Možné formy práce ve skupině

V rámci sdílených skupin lze využívat různé formy práce, například:

- volnou diskusi,
- řízenou diskusi s tematickým zaměřením,
- facilitační techniky (např. modelové situace, práce s příklady),
- sdílení konkrétních zkušeností a postupů.

Konkrétní podoba aktivity se vždy přizpůsobuje složení skupiny, aktuálním potřebám účastníků a cílům setkání.

Aktivizační aktivita AA5 - interaktivní konzultace

Cíl aktivity

Cílem interaktivní konzultace je podpořit změnu komunikačních a výchovných vzorců v rodině prostřednictvím praktického nácviku konkrétních situací. Aktivita umožňuje rodičům i dětem zažít alternativní způsoby komunikace a chování a osvojit si nové dovednosti, které mohou následně využívat v běžném rodinném prostředí.

Důraz je kladen na propojení porozumění situaci s konkrétním jednáním – tedy nejen „vědět, jak na to“, ale mít možnost si nové přístupy přímo vyzkoušet.

Charakter aktivity

Interaktivní konzultace vychází z práce s reálnými nebo modelovými situacemi, které odrážejí konkrétní zkušenosti klientů. V rámci aktivity dochází k simulaci těchto situací a k jejich společnému zpracování za podpory odborníka.

Tato forma práce reaguje na zjištění z praxe, že v některých rodinách dochází k obtížím v komunikaci nebo k dlouhodobě ustáleným vzorcům chování, které nejsou pro fungování vztahu mezi rodičem a dítětem podporující. Samotné poradenství v těchto případech často nestačí, protože klienti nemají možnost nové způsoby jednání bezpečně vyzkoušet.

Indikace využití

Aktivita je vhodná zejména v situacích, kdy:

- komunikace mezi rodičem a dítětem nefunguje v některých konkrétních situacích,
- v rodině přetrvávají nefunkční komunikační stereotypy,
- rodiče hledají konkrétní způsoby, jak dítě podpořit,

- je potřeba rozvíjet praktické komunikační dovednosti.

Interaktivní konzultace zpravidla navazuje na předchozí konzultační práci, v rámci které dochází k pojmenování problému a k vytvoření motivace ke změně.

Metodické principy

Aktivita je založena na těchto principech:

- **učení prostřednictvím zkušenosti** – účastníci si nové způsoby komunikace přímo zkoušejí,
- **bezpečný prostor** – situace jsou modelovány tak, aby bylo možné experimentovat bez obav z hodnocení,
- **zpětná vazba** – odborník i účastníci poskytují citlivou a konstruktivní zpětnou vazbu,
- **propojování s praxí** – cílem je přenos nově osvojených dovedností do každodenního života.

Možné formy práce

V rámci interaktivní konzultace lze využívat různé formy práce, například:

- modelové situace (role-play),
- nácvik kladení otázek a vedení rozhovoru,
- trénink aktivního naslouchání,
- zprostředkování vzájemné zpětné vazby mezi rodičem a dítětem,
- facilitovanou reflexi konkrétních situací.

Aktivita může zahrnovat jak přímou interakci mezi rodičem a dítětem, tak práci s jednotlivými účastníky odděleně.

Příklady zaměření aktivity

Konkrétní obsah aktivity se vždy odvíjí od potřeb rodiny. Může se jednat například o:

- nácvik podpůrné komunikace s dítětem v náročných situacích,
- hledání způsobů, jak omezit kritizující nebo konfliktní komunikaci,
- posilování pozitivní zpětné vazby a oceňování,
- podpora dítěte se sklony k úzkosti, uzavřenosti či snížené motivaci,
- společné plánování denního režimu s důrazem na čas trávený spolu,
- základní orientace v hospodaření rodiny (např. hledání časových či finančních rezerv).

Přínosy aktivity

Interaktivní konzultace umožňuje:

- osvojit si nové komunikační dovednosti v bezpečném prostředí,

- získat přímou zkušenost s alternativními způsoby jednání,
- posílit vzájemné porozumění mezi rodičem a dítětem,
- zvýšit pravděpodobnost přenosu změny do běžného života.

Díky propojení porozumění a praktického nácviku má tato forma práce výrazný potenciál přispět k dlouhodobé změně ve fungování rodiny.

Zařazení v rámci programu

Interaktivní konzultace zpravidla navazuje na standardní konzultační práci. Nejprve je potřeba, aby klient porozuměl své situaci a byl motivován ke změně. Teprve poté je možné přistoupit k nácviku konkrétních dovedností, který tuto změnu podporuje a stabilizuje.

8. Evaluace programu

Pro ověření přínosu programu a jeho další rozvoj je nezbytné průběžně sledovat jeho dopady. Následující kapitola proto popisuje způsob evaluace programu a práci s jejími výstupy.

Evaluace programu je v našem pojetí nedílnou součástí práce s klienty, nikoli pouze formálním nástrojem kontroly nebo zpětného vykazování. Slouží především k tomu, abychom průběžně rozuměli tomu, co se v rodinách děje, jaký dopad mají jednotlivé aktivity a jakým směrem je vhodné program dále rozvíjet. Je tedy chápána jako nástroj učení a průběžného nastavování programu, nikoli jen jako jeho zpětné zhodnocení.

Vzhledem k charakteru cílové skupiny, která často přichází s nízkou mírou zkušenosti s reflexí vlastního chování, je evaluace zároveň i podpůrným nástrojem samotné změny. Už samotné kladení otázek, pojmenovávání situací a společné ohlížení za proběhlými aktivitami může klienty vést k většímu uvědomění a postupnému posunu v jejich přístupu k dětem i k vlastní životní situaci.

Oblasti a přístup evaluace

Zaměřujeme se především na to, zda dochází ke změnám v oblastech, které považujeme za klíčové – tedy ve vztahu rodiče a dítěte, v zapojení rodiče do života dítěte, v jeho schopnosti orientovat se v českém prostředí a aktivně řešit svou situaci. Sledujeme nejen to, zda se změna deklaruje, ale především zda se promítá do konkrétního chování a každodenní praxe rodiny. Současně věnujeme pozornost také rozvoji mentorů, zejména jejich schopnosti pracovat s klienty, volit vhodné postupy a reflektovat vlastní činnost.

Evaluace je postavena na kombinaci kvalitativního a kvantitativního přístupu. Neusilujeme o experimentální ověřování účinnosti programu, ale o co nejvěrnější zachycení změn u konkrétních rodin a jednotlivců. Důležitou roli proto hraje práce s různými zdroji informací a pohledy – vedle samotných klientů vstupují do evaluace také mentoři, interkulturní pracovníci

a členové realizačního týmu. Právě porovnávání těchto perspektiv nám umožňuje lépe porozumět tomu, co se skutečně mění, co je vnímáno rozdílně a kde může docházet k nedorozumění.

Fáze a sledování změn v čase

Změny sledujeme v čase, a to vždy ve třech základních fázích: při vstupu do programu, v jeho průběhu a na závěr spolupráce. Na začátku mapujeme situaci rodiny, její potřeby, očekávání a výchozí nastavení vztahů. V průběhu spolupráce se zaměřujeme na dílčí posuny a na to, jak klienti reagují na jednotlivé aktivity, zda jsou schopni nové podněty využívat a přenášet je do běžného života. Na konci pak společně s klienty i pracovníky hodnotíme, k jakým změnám došlo, co k nim přispělo a co naopak zůstává otevřené.

V případě rodin sledujeme zejména praktické projevy změny v každodenním životě. Nejde tedy pouze o deklarované postoje, ale o konkrétní jednání. Patří sem například způsob, jak rodič tráví čas s dítětem, zda je tento čas vědomě plánovaný a sdílený, jak s dítětem komunikuje a zda dokáže naslouchat jeho potřebám. Sledujeme také zapojení rodiče do školní přípravy dítěte, jeho schopnost komunikovat se školou a dalšími institucemi a orientovat se v systému podpory. Důležitým ukazatelem je rovněž ochota rodiče řešit vzniklé problémy, aktivně vyhledávat pomoc a reflektovat vlastní podíl na situaci.

V některých případech se evaluace dotýká i citlivějších oblastí, jako je míra konfliktů v rodině, způsob jejich řešení nebo výskyt nevhodných či násilných projevů. Sledujeme také, zda rodiče dokáží zajistit základní potřeby dítěte, včetně pravidelné školní docházky a zdravotní péče. Tyto oblasti jsou vždy posuzovány citlivě a v kontextu konkrétní situace rodiny.

U mentorů se evaluace zaměřuje především na jejich profesní rozvoj. Sledujeme, zda dokáží navázat důvěryhodný vztah s klientem, jak pracují s jeho motivací, jak volí konkrétní postupy a jak reflektují průběh spolupráce. Důležitým aspektem je také schopnost mentorů reagovat na různé typy klientů a situací a přizpůsobovat tomu svou práci. Součástí evaluace je i jejich vlastní sebehodnocení a zpětná vazba od dalších členů týmu.

Metody sběru dat a práce s informacemi

Samotný sběr dat probíhá různými způsoby, které se vzájemně doplňují. Využíváme jak strukturované nástroje, jako jsou vstupní a výstupní dotazníky, tak otevřenější formy, například individuální rozhovory nebo skupinová setkání. Ty umožňují hlubší porozumění zkušenosti účastníků a zachycení souvislostí, které by v dotaznících zůstaly skryté. Důležitou roli hrají také kazuistiky, tedy detailní popisy konkrétních případů, na nichž lze dobře sledovat průběh změny v čase a identifikovat klíčové momenty, které k ní vedly.

Vedle toho pracujeme i s dokumentací vznikající při práci s klienty, například s individuálními plány spolupráce, záznamy z intervencí nebo výstupy z jednotlivých aktivit. Tyto materiály poskytují důležitý kontext pro interpretaci získaných dat a umožňují propojit jednotlivé informace do smysluplného celku.

Specifikem evaluace v tomto programu je práce s jazykovou a kulturní odlišností klientů. Sběr dat často probíhá za podpory interkulturních pracovníků, kteří pomáhají překonávat jazykovou bariéru a zároveň přispívají k lepšímu porozumění významu jednotlivých sdělení. Je proto nutné počítat s tím, že některé výstupy jsou založeny na subjektivním vnímání účastníků a že jejich interpretace vyžaduje znalost širšího kulturního kontextu.

Využití evaluace pro rozvoj programu

Evaluace je zároveň průběžně provázána s realizací programu. Získané poznatky nejsou odkládány až na závěr projektu, ale jsou průběžně využívány k úpravám jeho podoby. Může jít například o změnu obsahu aktivit, úpravu způsobu práce mentorů nebo identifikaci oblastí, které je potřeba více posílit. Evaluace tak plní i preventivní funkci – pomáhá včas zachytit rizika neúspěchu a reagovat na ně.

Výsledky evaluace slouží nejen k závěrečnému zhodnocení programu, ale především jako podklad pro jeho další rozvoj. Umožňují identifikovat funkční prvky, které je vhodné zachovat a dále rozvíjet, i slabší místa, která vyžadují úpravu. Díky tomu může program flexibilně reagovat na potřeby cílové skupiny a postupně se vyvíjet na základě reálných zkušeností z praxe.

Závěrečná evaluace

Závěrečná evaluace projektu potvrdila, že navržený model práce s vietnamskými rodinami je funkční a představuje efektivní způsob podpory rodin, u nichž běžné poradenské nebo jednorázové intervence často nevedly k požadované změně. V průběhu realizace projektu byly nejen naplněny všechny plánované cíle, ale ve většině sledovaných oblastí byly původně stanovené indikátory výrazně překročeny. Do programu bylo zapojeno více než dvojnásobné množství klientů oproti původnímu plánu a podařilo se vytvořit širší síť spolupracujících aktérů i odborníků.

Evaluace současně potvrdila správnost základního předpokladu metodiky – že samotné předávání informací rodičům není pro změnu jejich přístupu dostačující. Významnou roli sehrává především vlastní prožitek, společná zkušenost rodiče a dítěte, bezpečné prostředí a dlouhodobé provázení rodiny mentorem. Právě propojení aktivizačních aktivit s individuálním mentoringem se ukázalo jako jeden z nejvýznamnějších faktorů úspěchu programu.

U cílové skupiny rodičů byly nejčastěji zaznamenány změny v oblasti vzájemných vztahů, komunikace a aktivního trávení společného času s dětmi. Rodiče začali více naslouchat potřebám svých dětí, více se zapojovali do jejich vzdělávání a získali větší jistotu při komunikaci se školami i dalšími institucemi. V řadě případů došlo také k posílení důvěry mezi rodičem a dítětem a k ochotě společně hledat řešení problémů namísto jejich autoritativního řešení. Evaluace současně ukázala, že pozitivní změny se neprojevovaly pouze v deklarovaných postojích, ale promítaly se i do každodenního fungování rodin.

Významným zjištěním evaluace byl také přínos dlouhodobého mentoringu. Potvrdilo se, že mentor nepůsobí pouze jako zprostředkovatel informací, ale především jako průvodce, který

propojuje interkulturní asistenci, mediaci, koučovací přístup i dlouhodobou podporu klienta. Díky pravidelnému kontaktu dokáže zachytit změny v rodině, reagovat na nové situace a pomáhat klientům postupně přenášet získané zkušenosti do běžného života. Evaluace tak potvrdila, že právě dlouhodobý vztah založený na důvěře představuje jednu z hlavních podmínek úspěšnosti programu.

Stejně významné výsledky přinesla evaluace také v oblasti vzdělávání mentorů. Potvrdilo se, že propojení odborných seminářů s praktickou realizací aktivizačních aktivit vede k rychlejšímu rozvoji profesních kompetencí než samotné teoretické vzdělávání. Mentoři postupně rozvíjeli své mediační, komunikační, facilitační i koučovací dovednosti, získávali větší jistotu při práci s rodinami a lépe se orientovali v systému spolupráce se školami, poradenskými zařízeními i dalšími institucemi. Významným potvrzením funkčnosti programu bylo také to, že část mentorů postupně převzala samostatnou koordinaci aktivit v dalších regionech a někteří získali kvalifikaci k poskytování supervize dalším mentorům. Model vzdělávání se tak ukázal jako dlouhodobě přenositelný a dále rozvíjitelný.

Evaluace zároveň ukázala, že největší přínos programu nespočívá pouze v řešení jednotlivých případů, ale ve vytváření dlouhodobého systému spolupráce mezi rodinami, mentory a odbornými institucemi. Pozitivně byla hodnocena zejména úzká spolupráce se školami, pedagogicko-psychologickými poradnami, orgány sociálně-právní ochrany dětí a dalšími aktéry, kteří potvrzovali, že přítomnost interkulturních mentorů významně usnadňuje komunikaci s rodinami a přispívá k efektivnějšímu řešení jejich situace.

Celkové výsledky závěrečné evaluace potvrzují, že vytvořená metodika představuje funkční, ověřený a přenositelný model práce s rodinami s migrační zkušeností. Současně ukazují, že propojení aktivizačních aktivit, dlouhodobého mentoringu, vzdělávání mentorů a multidisciplinární spolupráce vytváří komplexní systém podpory, který lze dále rozvíjet a využívat i v dalších regionech nebo při práci s jinými cílovými skupinami.

9. Řízení programu a týmová spolupráce

Na popis realizace programu navazuje přehled jeho organizačního a kapacitního zajištění. Kapitola shrnuje, jak jsou služby plánovány a řízeny z hlediska dostupných zdrojů.

Řízení programu

Řízení programu vychází z dlouhodobě nastavené organizační struktury organizace a kombinuje prvky formálního řízení s důrazem na odborné vedení týmu. Vedoucím realizace projektu byl předseda spolku, který zajišťoval organizační řízení aktivit ve spolupráci s místopředsedkyní, koordinátory jednotlivých oblastí a administrativními pracovníky.

Odbornou část programu zajišťoval tým odborných garantů, kteří pracovali přímo s cílovými skupinami (CS1 i CS2) a podíleli se na poskytování služeb i na metodickém vedení mentorů. V

průběhu realizace programu docházelo k postupnému zapojování mentorů do přímé práce s klienty.

Z hlediska stylu řízení lze program charakterizovat jako kombinaci organizačního řízení a odborného vedení. Vedle zajištění formálních a organizačních požadavků je kladen důraz na rozvoj týmu, sdílení zkušeností a zapojení jednotlivých členů do rozhodovacích procesů.

Důležitým prvkem fungování týmu je otevřený způsob spolupráce, který podporuje vzájemnou komunikaci a reflexi práce. K posilování týmové synergie jsou využívány zejména:

- individuální konzultace,
- skupinové intervize,
- individuální i týmové supervize,
- mentoring a koučink.

Zkušenost z praxe ukazuje, že jednotlivé formy podpory se částečně překrývají. Účastníci například v rámci týmových supervizí často otvírali témata, která řešili i na intervizích. Tento jev lze vnímat jako projev otevřeného nastavení řízení a sdílení v rámci týmu.

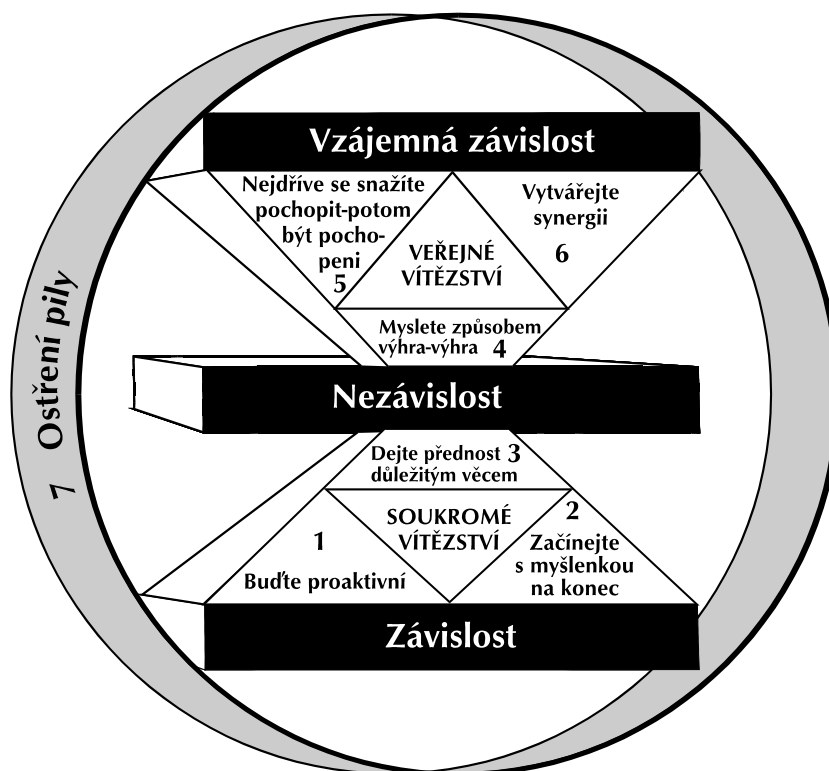
Z hlediska organizační struktury byl program řízen ve čtyřech úrovních:

1. vedoucí a zástupce vedoucího projektu,
2. odborní garanti,
3. metodičtí konzultanti,
4. koordinátoři jednotlivých služeb a oblastí.

Na vedoucího týmu jsou kladeny nároky nejen v oblasti organizačního řízení, ale také v oblasti vedení a rozvoje lidí. Vedoucí by měl aktivně pracovat na vlastním rozvoji, podporovat rozvoj ostatních členů týmu a vytvářet prostředí založené na důvěře a spolupráci. Současně by měl být schopen zajistit stabilitu týmu, plnění projektových cílů a efektivní organizaci práce.

Součástí vedení týmu je také schopnost delegovat odpovědnost, zapojovat ostatní do rozhodování a směřovat jejich činnost. Vedoucí tak nevystupuje pouze v roli řídícího pracovníka, ale také jako facilitátor a průvodce týmu.

Při vytváření podmínek pro rozvoj jednotlivců i týmu vycházíme mimo jiné z principů osobního a týmového rozvoje formulovaných S. R. Coveyem. Tyto principy zdůrazňují například proaktivitu, orientaci na cíle, efektivní práci s prioritami, kvalitní komunikaci, spolupráci a průběžnou obnovu sil. Uvedené principy se promítají do každodenního fungování týmu i do způsobu práce s mentory.

- 1 - buďte proaktivní - **PRINCIPY OSOBNÍ VIZE**
- 2 - začínejte s myšlenkou na konec - **PRINCIPY OSOBNÍHO VŮDCOVSTVÍ**
- 3 - dejte přednost důležitým věcem - **PRINCIPY OSOBNÍHO ŘÍZENÍ**
- 4 - myslte nejdříve způsobem W - W - **PRINCIPY INTERPERSONÁLNÍHO VŮDCOVSTVÍ**
- 5 - se snažte pochopit, potom být pochopeni - **PRINCIPY ÚČINNÉ KOMUNIKACE**
- 6 - vytvářejte synergii - **PRINCIPY TVŮRČÍ SPOLUPRÁCE**
- 7 - ostření pily - **PRINCIPY ROVNOVÁŽNÉ OBNOVY SIL**

Zapojení členů týmu a jejich role

Realizace programu je zajišťována týmem složeným z odborných i administrativních pracovníků, jejichž role se vzájemně doplňují a umožňují komplexní zajištění jednotlivých aktivit.

V rámci přímé práce s cílovými skupinami jsou definovány zejména tyto role:

- **Hlavní odborný garant**

Zajišťuje odbornou garanci programu, vede ostatní odborné guaranty a podílí se na metodickém vedení aktivit pro cílové skupiny CS1 i CS2. Současně se zapojuje do realizace evaluačních aktivit, intervizí, vzdělávání a vybraných intervencí.

- **Koordinátor**

Podílí se na organizaci a koordinaci jednotlivých aktivit programu a zajišťuje jejich plynulý průběh. Významně se zapojuje také do řešení konkrétních případů.

- **Odborní garanti**

Působí v různých odborných oblastech (např. interkulturní práce, mediace, psychologie, pedagogika, logopedie či koučink) a zajišťují přímou práci s klienty. Podílejí se na tvorbě metodiky práce s cílovou skupinou CS1 a současně poskytují konzultace, supervizi a vzdělávání pro cílovou skupinu CS2.

- **Mentori**

Zapojení mentorů je flexibilní a vychází z jejich možností, zkušeností a fáze zapojení do programu. Podílejí se na realizaci aktivit, postupně přebírají část práce s klienty a účastní se vzdělávacích a podpůrných aktivit v rámci programu.

Vedle těchto rolí jsou do realizace programu zapojeni také pracovníci zajišťující organizační a administrativní podporu, zejména:

- administrativní pracovníci,
- pracovníci zajišťující doprovodné služby (např. hlídání dětí),
- projektový manažer,
- finanční manažer.

Toto rozdělení rolí umožňuje efektivní fungování programu, jasné vymezení odpovědností a zároveň flexibilní spolupráci mezi jednotlivými členy týmu.

Porady týmu a intervize

Důležitým nástrojem řízení programu a odborné podpory týmu jsou pravidelné porady a intervize. Od určité fáze realizace projektu probíhaly intervize v pravidelném měsíčním režimu. Jejich obsah byl přizpůsobován aktuálním potřebám týmu a zahrnoval jak reflexi práce s klienty, tak otázky řízení programu.

Intervize byly zaměřeny zejména na:

- metodické postupy práce s klienty,
- sdílení a analýzu konkrétních kazuistik,
- organizační a řídicí otázky,
- vzdělávací potřeby týmu.

V některých případech byly součástí intervizí také prvky individuální nebo skupinové supervize.

Vedle pravidelných setkání probíhaly podle potřeby také operativní porady menších částí týmu. Tyto porady sloužily k řešení aktuálních situací, které vyžadovaly rychlou reakci, například:

- úpravy kapacity programu (např. omezení přijímání klientů při vysoké poptávce),
- plánování vzdělávání mentorů s ohledem na průběh školního roku,
- organizační zajištění konkrétních aktivit,
- řešení akutních situací klientů a návazných intervencí.

Tento kombinovaný model pravidelných intervizí a operativních porad umožňuje průběžnou reflexi práce, sdílení zkušeností i flexibilní reakci na aktuální potřeby programu.

Odborná garance programu

Odborná garance programu je zajišťována prostřednictvím týmu zkušených odborníků, kteří se podílejí na metodickém vedení, realizaci aktivit i průběžném rozvoji programu. Přístup organizace vychází z mezioborového ukotvení, které propojuje poznatky sociologie, sociální práce, interkulturní teorie, teorie komunikace a mediace.

Na úrovni organizace je odborná garance dlouhodobě spojena s rozvojem interkulturní práce a souvisejících metodických přístupů. Tyto přístupy jsou průběžně rozvíjeny jak na základě odborné literatury (např. v oblasti mentoringu, supervize a koučinku), tak na základě praktických zkušeností z práce s cílovou skupinou.

Hlavní odborný garant zajišťuje dohled nad realizací programu, jeho metodickým směřováním a kvalitou poskytovaných služeb. Opírá se přitom o zkušenosti z oblasti interkulturní práce a o širší metodologické přístupy (např. etnologii a kulturologii).

Odborní garanti působí v různých specializacích (např. psychologie, pedagogika, mediace, interkulturní práce, logopedie) a zajišťují:

- přímou práci s klienty (CS1),
- konzultace, supervizi a vzdělávání mentorů (CS2),
- metodickou podporu programu.

Součástí odborné garance je také spolupráce s externími specialisty podle aktuálních potřeb (např. v oblasti terapie, krizové intervence, logopedie nebo právního poradenství). Tento model umožňuje reagovat na komplexní situace klientů a zajistit odpovídající odbornou podporu.

Zatímco odborní garanti představují metodické a teoretické zázemí programu, spolupracující aktéři (např. pracovníci škol, poradenských zařízení nebo sociálních služeb) přinášejí důležitou

praktickou zkušenost z terénu. Vzájemné propojení těchto dvou rovin přispívá k efektivnímu řešení situací klientů.

Tým mentorů je tvořen jak zkušenými odborníky v oblasti interkulturní práce, tak začínajícími pracovníky, kteří se v průběhu programu dále rozvíjejí. Tým je budován dlouhodobě a jeho složení umožňuje kombinovat zkušenost, odbornost i potenciál pro další růst.

Toto nastavení odborné garance vytváří podmínky pro průběžnou aktualizaci metodických přístupů, rozvoj inovativních postupů a jejich praktické ověřování. Některé z těchto přístupů mají širší využití a přispívají k rozvoji praxe i mimo rámec samotného programu (např. v oblasti jazykové podpory migrantů nebo interkulturní práce).

Kapacita a organizační zajištění programu

V průběhu realizace programu docházelo k postupnému nárůstu zájmu o poskytované služby, který v některých obdobích výrazně překračoval původně plánovanou kapacitu. Tento vývoj vyžadoval průběžné přizpůsobování organizace práce a stanovení priorit při přijímání klientů.

Z praxe se ukázalo, že potřeby klientů jsou různorodé – část z nich vyžaduje dlouhodobou a komplexní podporu, zatímco v jiných případech postačuje jednorázová intervence. V návaznosti na rostoucí poptávku došlo v závěrečné fázi programu k omezení přijímání klientů se zájmem o jednorázové služby, které nesouvisely s řešením rodinných nebo vzdělávacích situací.

Důležitým nástrojem řízení kapacity je také flexibilní nastavení rozsahu poskytovaných služeb. Hodinová dotace jednotlivých aktivit může být v rámci programu upravována s ohledem na aktuální potřeby klientů a kapacity týmu.

V průběhu realizace projektu bylo do programu zapojeno celkem **428 osob cílové skupiny CS1 (rodiče a děti)**, což výrazně převyšuje původně plánovaný počet 200 osob. Z toho bylo **203 rodičů a 225 dětí**. Současně bylo identifikováno, že **55 osob CS1 využilo podporu v rozsahu 40 a více hodin**, což odpovídá zejména případům vyžadujícím intenzivní a dlouhodobou práci.

Do programu bylo dále zapojeno celkem **43 mentorů (CS2)**, přičemž **30 z nich získalo podporu v rozsahu 40 a více hodin**. Celkově bylo evidováno **53 zapojených osob CS2**, včetně těch, kteří se účastnili vzdělávacích či podpůrných aktivit v menším rozsahu.

Z hlediska rozsahu realizovaných aktivit bylo v době vytváření obsahu metodiky evidováno:

- **678 prezenčních listin z individuálních a doprovodných intervencí,**
- 71 prezenčních listin z AA1, 14 prezenčních listin z AA2, 44 prezenčních listin z AA3, 2 prezenční listiny z AA4 a 1 prezenční listina z AA5, tj. **celkem 132 realizovaných aktivizačních aktivit z plánovaných 116,**
- **Celkem bylo zapojeno do aktivizačních aktivit 281 osob CS1.**

Tyto údaje dokládají vysokou míru využití programu a zároveň potvrzují potřebu flexibilního řízení kapacit v návaznosti na reálnou poptávku cílové skupiny.

Konkrétní rozsah realizovaných aktivit (např. počet klientů, objem poskytnutých hodin či zapojených pracovníků) je průběžně sledován a vyhodnocován. Tyto údaje slouží jako podklad pro řízení programu, plánování kapacit i pro jeho závěrečnou evaluaci.

Synergie s dalšími programy organizace

Program je realizován v návaznosti na další aktivity organizace a je s nimi průběžně provázán. Tato synergie je zajišťována na úrovni strategického řízení a umožňuje zachovat kontinuitu práce s klienty, spolupráce s aktéry i rozvoj jednotlivých činností.

Propojení programů zároveň vytváří prostor pro flexibilní reakci na aktuální potřeby praxe. Směřování aktivit se průběžně přizpůsobuje vývoji situace ve společnosti, potřebám klientů a aktérů i možnostem organizace v daném období. Díky tomu je možné efektivně řídit změny a rozvíjet nové formy podpory.

10. Metodika mentoringu v praxi programu

Tato kapitola navazuje na vymezení mentoringu jako přístupu a zaměřuje se na jeho konkrétní uplatnění v rámci programu. Mentoring zde představuje klíčovou metodu práce s klienty, která umožňuje dlouhodobou a systematickou podporu v různých oblastech života. Kapitola proto popisuje, jak mentoring probíhá v praxi, jaké má podoby a jak se v rámci programu realizuje v různých úrovních podle zkušeností a kompetencí jednotlivých mentorů, včetně jeho přirozeného propojení s dalšími formami podpory klientů.

Role mentorů

V programu rozlišujeme dvě základní úrovně mentorů:

- **mentor junior**
Podílí se na dlouhodobé práci s klienty zejména v oblasti organizační podpory, asistence a tlumočení. Pro výkon této role je nutné absolvování interního vzdělávání organizace (zejména v oblasti tlumočení a interkulturní práce) a zapojení do týmové spolupráce (intervize, supervize).
- **mentor senior**
Přebírá odpovědnost za vedení dlouhodobých případů a za návrh konkrétních kroků

práce s klientem. Disponuje širším odborným zázemím (např. sociologie, sociální práce, mediace, krizová intervence) a zkušeností s řešením komplexních situací.

Toto rozlišení umožňuje postupný profesní růst mentorů a zároveň zajišťuje kvalitu poskytovaných služeb.

Specifika mentoringu v programu

Mentoring se od ostatních služeb liší především svým dlouhodobým a komplexním charakterem. Jeho hlavními rysy jsou:

- **dlouhodobost a flexibilita spolupráce**
Podpora je poskytována podle aktuálních potřeb klienta, případně s přestávkami, pokud to situace vyžaduje.
- **zaměření na rozvoj a prevenci**
Mentoring zahrnuje nejen řešení aktuálních problémů, ale také rozvoj kompetencí klienta a prevenci rizikových jevů (např. školní neúspěšnost, konflikty v rodině apod.).
- **propojování různých forem podpory**
Mentoring funguje jako zastřešující metoda, která propojuje další služby (poradenství, mediaci, aktivizační aktivity apod.) a pomáhá klientovi orientovat se v jejich využívání.

Mentoring je založen na vztahu důvěry, sdílení zkušeností a aktivní spolupráci mezi mentorem a klientem.

Kompetence a přístup mentora

Od mentorů se očekává především:

- schopnost reflexe a seberozvoje,
- zájem o podporu druhých,
- schopnost naslouchání a vedení rozhovoru,
- respektující a nehodnotící přístup ke klientovi,
- ochota ke kontinuálnímu vzdělávání,
- schopnost pracovat s dlouhodobým procesem změny.

Důležitou součástí práce mentora je také schopnost poskytovat a přijímat zpětnou vazbu a pracovat s vlastní zkušeností jako zdrojem učení.

Vztah mentor – klient

Vztah mezi mentorem a klientem je založen na vzájemném respektu, důvěře a otevřené komunikaci. Mentor klienta podporuje, provází ho procesem změny a pomáhá mu formulovat

a naplňovat jeho cíle, aniž by přebíral odpovědnost za jeho rozhodování. Mentoring poskytuje klientovi bezpečný prostor pro sdílení, hledání řešení a rozvoj vlastního potenciálu.

Popsaný způsob práce ukazuje, že mentoring v programu nepředstavuje izolovanou metodu, ale flexibilní rámec, který se přizpůsobuje potřebám klientů a propojuje různé formy podpory. Na tuto praktickou rovinu práce navazuje následující kapitola, která se zaměřuje na další nástroje a aktivity využívané při práci s klienty.

11. Monitoring, dokumentace a kontrolní mechanismy

Součástí realizace programu je systematická evidence činností jednotlivých členů týmu, která slouží k monitorování poskytovaných služeb, vyhodnocování průběhu projektu a vykazování práce.

Evidence činností a vykazování práce

V případě práce s cílovou skupinou CS1 jsou jednotlivé aktivity zaznamenávány prostřednictvím několika typů prezenčních listin, zejména:

- prezenční listiny jednotlivých intervencí,
- prezenční listiny hromadných (aktivizačních) aktivit,
- prezenční listiny individuální výuky českého jazyka.

Tyto záznamy jsou potvrzovány podpisem klientů. Vedle přímých aktivit jsou evidovány také činnosti realizované nepřímo, například telefonická a e-mailová komunikace, metodická příprava nebo koordinace spolupráce s institucemi.

Získaná data jsou průběžně přenášena do souhrnných evidenčních nástrojů (např. tabulkových přehledů), které slouží k:

- přehledu o realizovaných intervencích,
- zpracování výstupů projektu,
- vykazování práce jednotlivých členů týmu.

Součástí evidence jsou také činnosti, při nichž nedochází k přímému kontaktu s klientem, jako je metodická příprava, evaluace nebo koordinace případů.

V případě cílové skupiny CS2 (mentori) je evidence založena zejména na:

- prezenčních listinách vzdělávacích aktivit (semináře, školení),
- záznamech z intervizí a supervizí,
- evidenci účasti na aktivitách programu,

- individuálních kartách mentorů, do nichž jsou zaznamenávány konzultace s odbornými garanty.

Evidence zahrnuje jak prezenční, tak online formy setkávání (např. prostřednictvím online platformy).

Veškeré údaje jsou pravidelně, zpravidla v měsíčním intervalu, aktualizovány a využívány pro průběžné řízení programu i jeho závěrečné vyhodnocení.

Kontrolní mechanismy programu

Součástí realizace programu je rovněž víceúrovňový systém kontroly, který zajišťuje kvalitu poskytovaných služeb, transparentnost činností a soulad s požadavky projektu i organizace.

Na nejvyšší úrovni je kontrola zajišťována prostřednictvím orgánů organizace, zejména valné hromady a kontrolní komise, které dohlíží na celkové směřování, hospodaření a fungování organizace.

Na úrovni samotného programu probíhá kontrola průběžně v rámci jeho řízení. Podílejí se na ní zejména vedoucí projektu, odborní garanti a další členové týmu, a to prostřednictvím:

- průběžného řízení a koordinace aktivit,
- intervizí a supervizí,
- spolupráce s externími subjekty (např. účetní firma, právníci, zadavatel projektu).

Kontrola se zaměřuje především na:

- vedení a správnost dokumentace (např. prezenční listiny, monitorovací listy),
- evidenci práce a finanční výkazy,
- průběh a výsledky jednotlivých aktivit (semináře, aktivizační aktivity),
- vývoj a řešení konkrétních případů (kauz).

Do kontrolních procesů jsou zapojeni odborní garanti, metodičtí konzultanti a další relevantní členové týmu. Tento systém umožňuje průběžné sledování kvality práce, včasné zachycení problémů a jejich následné řešení.

Sledování indikátorů a evidence podpory

Na kontrolní mechanismy programu navazuje systematické sledování indikátorů a evidence poskytované podpory, které umožňují průběžné vyhodnocování průběhu i výsledků programu.

Každá realizovaná intervence je zaznamenána na základě prezenční listiny a následně přenesena do souhrnných evidenčních nástrojů (např. tabulkových přehledů výstupů projektu). Tyto nástroje slouží k průběžnému sledování rozsahu poskytovaných služeb a k vyhodnocování naplňování cílů programu.

Součástí evidence jsou zejména:

- prezenční listiny individuálních intervencí,
- prezenční listiny hromadných aktivit (aktivizační aktivity, semináře apod.),
- evaluační nástroje (dotazníky, zpětné vazby),
- stručné záznamy o průběhu jednotlivých případů (kauz),
- relevantní výstupy spolupráce (např. výsledky vyšetření či odborných posouzení).

V případě cílové skupiny CS2 (mentori) je evidence zaměřena na sledování jejich zapojení a profesního rozvoje. Zahrnuje zejména:

- prezenční listiny účasti na vzdělávacích aktivitách,
- evidenci účasti na intervizích, supervizích a setkáních s aktéry,
- individuální karty podpory mentorů, které zachycují jejich rozvoj a průběh spolupráce.

Tento systém evidence umožňuje propojit informace o poskytovaných službách, zapojení účastníků a dosažených výstupech. Slouží tak jako důležitý podklad pro řízení programu, jeho evaluaci i další rozvoj.

12. Komunikace, publicita a advocacy

Komunikace programu představuje důležitou součást jeho realizace a rozvoje. Zahrnuje jak informování o aktivitách směrem ke klientům a spolupracujícím institucím, tak i práci s veřejností a prosazování témat vyplývajících z praxe programu.

Komunikace s klienty a partnery

Komunikační strategie programu vychází z dlouhodobé zkušenosti organizace a reflektuje vysoký zájem cílové skupiny o poskytované služby. Z tohoto důvodu není kladen důraz na rozsáhlé náborové kampaně, ale spíše na cílenou a srozumitelnou komunikaci konkrétních aktivit, možností podpory a ověřených postupů práce s rodinami.

Publicita je zaměřena především dvěma směry – na klienty a na spolupracující instituce. Směrem ke klientům slouží k tomu, aby měli jasnou představu o nabízených aktivitách a jejich přínosu. Směrem k institucím pak zajišťuje informovanost o aktuálním spektru služeb, možnostech spolupráce i zkušenostech získaných při práci s cílovou skupinou. K tomu jsou využívány zejména informační materiály (např. letáky), které jsou distribuovány jak přímo klientům, tak prostřednictvím spolupracujících aktérů.

Důležitou roli hraje osobní komunikace, která je dlouhodobě jedním z hlavních nástrojů práce organizace. Ta probíhá jak v rámci přímé práce s klienty a aktéry, tak prostřednictvím odborných seminářů, prezentací, workshopů a ukázek konkrétní praxe (např. modelových konzultací nebo rozhovorů s rodiči). Tento přístup umožňuje srozumitelně představit charakter služeb, posílit důvěru v jejich využívání a zároveň sdílet zkušenosti mezi jednotlivými odborníky a institucemi.

Online komunikace a publicita

Součástí komunikační strategie jsou také online a mediální nástroje. Organizace využívá webové stránky k informování o aktivitách, zveřejňování odborných článků, metodických materiálů a novinek z oblasti práce s vietnamskou komunitou. Sociální sítě (zejména Facebook) slouží k oslovení širší veřejnosti a propagaci aktuálních aktivit, zatímco odborné publikace, konference, veřejné přednášky či příspěvky v médiích přispívají ke sdílení zkušeností a dobré praxe. Komunikační strategie není založena na intenzitě jednotlivých kanálů, ale na jejich vzájemném doplňování a dlouhodobé kontinuitě.

Sdílení zkušeností a vzdělávání

Komunikace programu plní také významnou vzdělávací funkci. Organizace dlouhodobě usiluje o propojování zkušeností z přímé práce s klienty s poznatky odborníků z oblasti školství, sociální práce, psychologie, zdravotnictví i veřejné správy. Důležitou součástí této činnosti je prezentace inovativních přístupů, metod práce a konkrétních kazuistik, které mohou inspirovat další organizace pracující s rodinami s migrační zkušeností.

Sdílení zkušeností probíhá nejen směrem k odborné veřejnosti, ale také mezi samotnými pracovníky organizace a spolupracujícími aktéry. Tím vzniká prostor pro průběžnou reflexi praxe, vzájemné učení a další rozvoj programu.

Advocacy a systémová spolupráce

Vedle informování a prezentace aktivit plní komunikace také roli nástroje pro řešení systémových témat, která přesahují rámec jednotlivých případů. V situacích, kdy se v praxi objevují problémy, které nelze řešit pouze na úrovni projektu (například nastavení vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem, otázky pobytového statusu nebo komunikace mezi komunitou a institucemi), organizace na tyto podněty aktivně reaguje.

V rámci svých možností se zapojuje do veřejné diskuse a usiluje o systémové změny, například prostřednictvím spolupráce s odbornými institucemi, iniciování jednání s orgány veřejné správy, zapojování do odborných pracovních skupin, spolupráce s médii nebo navazování metodické spolupráce s dalšími organizacemi a poradenskými zařízeními. Významnou roli přitom hraje také budování partnerství napříč obory, která umožňují efektivněji reagovat na potřeby cílové skupiny.

Komunikace programu tak nepředstavuje pouze prostředek informování o poskytovaných službách, ale stává se také nástrojem sdílení zkušeností, rozvoje odborné spolupráce a

podpory systémových změn, které mohou dlouhodobě zlepšovat podmínky pro integraci rodin s migrační zkušeností.

13. Udržitelnost a šíření programu

Udržitelnost programu představuje klíčový předpoklad jeho dlouhodobého fungování a dalšího rozvoje. Zahrnuje jak zajištění kontinuity poskytovaných služeb, tak i šíření získaných zkušeností a výstupů do širší praxe. Tato kapitola se zaměřuje na způsoby financování, rozvoj programu mimo rámec jednotlivých projektů a možnosti jeho dalšího uplatnění v různých kontextech.

Program není jednorázovým projektem, ale součástí dlouhodobého strategického rozvoje organizace. Na jeho podobě se odráží strategické plánování zaměřené na rozvoj interkulturní práce, mentoringu, vzdělávání odborníků i vytváření metodických materiálů. Díky tomu mohou být jednotlivé výstupy programu dále rozvíjeny, aktualizovány a využívány v navazujících projektech i mimo jejich původní rámec.

Dlouhodobé zajištění programu

Aktivity programu byly v daném období primárně financovány z projektových zdrojů. Vzhledem k nejistotě dlouhodobého financování z veřejných zdrojů je však důležitou součástí přístupu organizace systematické hledání způsobů, jak zajistit kontinuitu poskytovaných služeb i mimo rámec jednotlivých projektů.

V praxi to znamená, že část klientů je vedena dlouhodobě nad rámec konkrétních projektů. Služby jsou v době realizace projektů poskytovány bezplatně, mimo projektové období pak mohou být některé z nich nabízeny za úhradu. Tento přístup umožňuje zachovat návaznost práce s klienty a reagovat na jejich potřeby bez ohledu na aktuální dotační cykly.

Organizace má v této oblasti dlouhodobou zkušenost – s klienty pracuje kontinuálně od roku 2009. Na základě těchto zkušeností dochází k postupnému hledání udržitelného modelu financování jednotlivých služeb.

Financování a rozvoj služeb

V současné době je cílem postupně posilovat finanční spoluúčast klientů u vybraných služeb, zejména v oblasti tlumočení a doprovodů. U dalších typů služeb, které zatím nejsou v komunitě dostatečně rozšířené, organizace nadále usiluje o jejich financování prostřednictvím projektových zdrojů a dalších dotačních mechanismů.

Udržitelnost programu je vnímána jako průběžný proces, který se vyvíjí v návaznosti na potřeby klientů i možnosti systému financování. Cílem je vytvořit takový model, který umožní

dlouhodobé poskytování služeb, jejich dostupnost pro klienty a zároveň stabilitu fungování programu.

Šíření programu a sdílení zkušeností

Významnou součástí udržitelnosti je také šíření výstupů programu. To probíhá především prostřednictvím samotné činnosti organizace a její dlouhodobé spolupráce s partnery. Program se postupně rozvíjí a jeho působnost se rozšiřuje i do dalších lokalit mimo původní místo realizace (např. Brno, Poděbrady, Vyšší Brod), stejně jako do dalších městských částí v rámci Prahy.

Důležitým nástrojem šíření jsou metodické a vzdělávací materiály, které jsou sdíleny se spolupracujícími institucemi a dalšími odbornými organizacemi. Organizace zároveň realizuje vzdělávací aktivity, v jejichž rámci své přístupy a zkušenosti předává partnerům z praxe.

Šíření programu tak probíhá nejen formou cílené prezentace výstupů, ale především prostřednictvím jejich praktického využívání v dalších kontextech, organizacích a lokalitách.

Další rozvoj programu

Do budoucna je cílem dále rozvíjet a posilovat zejména oblast mentoringu a hledat možnosti jeho širšího uplatnění v práci s cílovou skupinou. Současně bude organizace pokračovat v rozvoji metodických materiálů, vzdělávání odborníků a budování spolupráce s dalšími institucemi tak, aby ověřené postupy programu mohly být využívány i mimo prostředí samotné organizace.

14. Závěr

Předložená metodika představuje ucelený přístup k práci s rodinami s migrační zkušeností, který propojuje dlouhodobě ověřené formy podpory s nově rozvíjenými nástroji zaměřenými na aktivizaci klientů a posilování jejich vlastních kompetencí. Vychází z přesvědčení, že efektivní změna v životní situaci klientů nevzniká pouze na základě předaných informací, ale především prostřednictvím vlastní zkušenosti, vztahu a postupného budování důvěry.

Metodika je současně jedním z výstupů dlouhodobého rozvoje organizace South East Asia-liaison, z. s. Navazuje na její strategické směřování, více než patnáctileté zkušenosti s interkulturní prací i systematickou snahu vytvářet a ověřovat nové metodické postupy pro podporu rodin s migrační zkušeností. Představuje souhrn přístupů, které byly postupně rozvíjeny, ověřovány v praxi a dále zpřesňovány prostřednictvím realizovaných projektů, vzdělávání mentorů i průběžné evaluace.

Zásadním prvkem metodiky je provázání jednotlivých složek programu – práce s klienty, vzdělávání mentorů, spolupráce s aktéry, evaluace, komunikace i systémového ukotvení služeb. Tyto oblasti se vzájemně doplňují a vytvářejí funkční celek, který umožňuje reagovat na komplexní potřeby cílové skupiny. Významnou součástí tohoto přístupu je také otevřenost ke změnám a průběžná reflexe praxe, která umožňuje metodiku dále rozvíjet.

Významným přínosem programu je rozvoj mentoringu jako nástroje dlouhodobé podpory rodin. Ten umožňuje nejen řešení aktuálních problémů, ale také prevenci jejich opakování, posilování samostatnosti klientů a rozvoj jejich schopnosti zvládat náročné životní situace. Současně přispívá k profesnímu rozvoji mentorů, kteří se stávají nositeli tohoto přístupu a podílejí se na jeho dalším šíření.

Metodika současně reflektuje širší kontext práce s migranty v České republice, včetně limitů systému i nedostatku odborných kapacit v některých regionech. Zdůrazňuje proto význam mezioborové spolupráce, sdílení zkušeností a vytváření partnerství, která umožňují efektivně reagovat na potřeby klientů a postupně rozšiřovat ověřené postupy do dalších lokalit.

Představený přístup není uzavřeným modelem, ale otevřeným metodickým rámcem, který může být dále rozvíjen na základě nových zkušeností, evaluace i měnících se potřeb praxe. Jeho ambicí není pouze podpořit konkrétní rodiny, ale také přispět k dalšímu rozvoji interkulturní práce, mentoringu a spolupráce mezi odborníky, institucemi i komunitami.

Literatura, studijní materiály aj.

Bachkírova, T., Jackson, P., Clutterbuck, D., 2021: *Coaching and Mentoring Supervision Theory and Practice*. Open University Press, London. 335 s.

Baštecká, B., Čermáková, V., Kinkor, M., 2016: *Týmová supervize – Teorie a praxe*. Portál, Praha. 325 s.

Beckmann, T., Ehmke, T., 2021: *Mentoring in schulischen Praxisphasen*. Utb., Regensburg. 126 s.

Brumovská, T., Seidlová Málková, G., 2010: *Mentoring. Výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Portál, Praha. 150 s.

De Shazer, S., Dolan, Y., 2011: *Zázračná otázka*. Portál, Praha. 239 s.

Hodgson, C., 2023: *The mentoring roadmap the ultimate guide for mentors and mentees*. Catherine Hodgson, 312 s.

Howells, K., Lawrence, J., Roden, J., 2021: *Mentoring teachers in the primary school a practical guide*. Routledge, Oxon, New York. 273 s.

Maxwell, J., C., 2008: *Mentoring 101 whatever leader needs to know*. 119 s.

Petrášová, M. A., Prausová, I., Štěpánek, Z. 2014: *Mentorink – forma podpory nové generace*. Portál, Praha. 152 s.

Zatloukal, L., Vitek, P., 2016: *Koučování zaměřené na řešení – 50 klíčů pro společné otevírání nových možností*. Portál, Praha. 258 s.

Ostatní:

* vzdělávací materiály www.konsens.cz